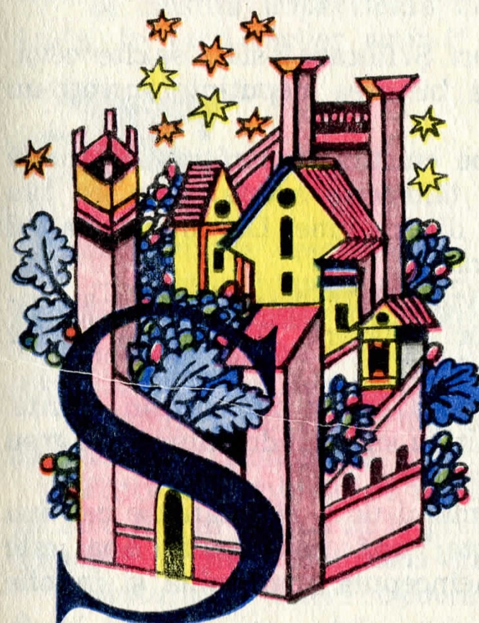

1. Naşterea

Alină-te, dor, alină,
Că inima nu-i de vină.
Alină-te, dor şi jele,
Nu strica zilele mele. *

Se spune că a fost cîndva, pe lume, un tărîm, al cărui nume, din nefericire a fost uitat.

El însă a existat şi unii cred că încă mai există.

Stăpînitorul său din vremea cînd are loc povestea noastră se numea Alb-Împărat. Iar tărîmul lui se-asemăna cu o grădină plină de flori plăcut mirositoare sau cu-o livadă, încărcată în toiul verii cu tot felul de fructe.

Soarele o încălzea cu razele lui blînde, în vreme ce izvoarele îşi murmurau cîntările, iar pîraiele cristaline, ca şi rîurile

* Versurile de la începutul fiecărui capitol sînt alese din „Antologia de poezie populară" a lui Lucian Blaga.

ogate în peşti, o împodobeau cu panglicile lor argintii şi-o răcoeau cînd se simţea nevoia.

Popoare de păsări hălăduiau, zburînd prin văzduhul înmiresmat, ciripind vesele din zori şi pînă-n noapte.

Numai că împăratul Alb avea trei vecini răi. Se numeau Negru, Verde şi Roşu. Tustrei îi rîvneau frumuseţea pămîntului şi nu se dădeau înapoi, cînd se ivea prilejul, să-i încalce hotarele.

— Ei, dacă soarta m-ar fi învrednicit şi pe mine cu un flăcău care — atunci cînd îmi vor scădea puterile şi sabia îmi va tremura în mînă — să prindă, voiniceşte, hăţurile şi să poarte carul împărăţiei, prin timp, mai departe, n-aş mai fi avut nici o grijă, rostea adesea Alb-Împărat.

Spusa lui avea temei, deoarece împăratul şi împărăteasa nu izbuteau, din cine ştie ce pricină necunoscută, să dobîndească prunc.

Se duseseră la vraci, la vrăjitori. Şi fiecare îi sfătuise cîte ceva. Unul îi învăţase să încerce biruirea neputinţei printr-un descîntec.

— Răul care o împiedică pe cinstita împărătiţă să prindă rod s-ar putea să fie **matriciu,** tălmăcise acesta. Este un rău neînţeles. Nu se ştie de unde şi din ce vine. Dar împotriva lui nu se poate lupta decît prin descîntec.

Perechea împărătească se învoise. Întrebaseră unde s-ar putea găsi cel mai vestit descîntător. Aflaseră. Trimiseseră o solie să stea cu el de vorbă şi să-l aducă.

Vestitul descîntător se ascundea într-o peşteră din munte. Solia îl adusese de-acolo mai mult cu sila, fiindcă numai cu greu se învoise să-şi părăsească pustnicia.

Descîntătorul se dusese pe malul unui rîu, căutase cel mai învolburat vîrtej. Luase din vîrtej apă neîncepută. Apa este aceea care curăţă. Iar cînd e neîncepută spală pînă şi inimile de amărăciuni şi nevoi.

Cu apa neîncepută o stropise pe împărătiţă de nouă ori şi abia atunci îşi începuse descîntecul.

„Matriciu prin sete, matriciu prin foame, matriciu prin deochi, matriciu prin fierbinţeală, matriciu prin spaimă, matriciu prin neodihnă,

Matriciu de 99 de feluri,

Ieşi de unde te-ai ascuns, din piept, de sub piept, din inimă, de sub inimă, din şale, din braţe, din toate încheieturile !"

Descîntătorul vîntura apa cu palmele şi glasul lui, la început slab, era din ce în ce mai ameninţător :

„Că tu de nu vei ieşi, cu 99 de coase te-oi cosi, din trup şi din toate oasele de-i porni,

Cu 99 de seceri te-oi secera, din trup şi din toate încheieturile te-oi lua şi pînă la Marea cea Mare, te-oi mîna,

Acolo te-oi arunca ; acolo-i sta, acolo-i mînca, acolo-i bea,

Şi cinstita împărăteasă curată va rămînea, ca soarele pe senin, în vecii vecilor amin !"

Se săvîrşise descîntecul.

— Slăvita împărătiţă, acum lipsită de stavilă, va rodi şi va naşte, îi asigurase descîntătorul, de azi în cel mult nouă luni.

Aşteptară o lună, două, trei, şase, nouă, douăsprezece, dar nu se ivise, cîtuşi de puţin, semnul prevestit de descîntător.

Văzînd că nu e alt chip, se duseseră şi la o bătrînă, la fel de cunoscută prin aceea că le ajuta pe femei să capete prunc.

Bătrîna îi îmbiase pe împărat şi soaţa lui cu nişte băuturi, pe care numai ea ştia să le pregătească din două feluri de flori : trandafir şi liliac, amîndouă albe. Acestea se fierbeau în miere.

Băutura cu miere trebuia turnată într-un şip de cleştar. Şipul se aşeza pe vatră, unde se păstra neatins timp de nouă zile. După nouă zile, băutura din şip se sorbea în mici înghiţituri vreme de nouă săptămîni. În aceste nouă săptămîni se ţinea post negru numai cu pîine uscată şi apă.

Au ţinut amîndoi postul. Au sorbit, picătură cu picătură, băutura din flori de trandafir şi liliac alb.

Dar din nou nici un semn nu s-a ivit.

Ce era de făcut ?

S-a auzit că la ţărmul mării ar vieţui o altă doftoroaie, care se pricepea să facă minuni pentru asemenea nevoi.

Au pornit împăratul și împărătița spre țărmul mării. Au găsit-o pe doftoroaie, i-au arătat necazul ce-i măcina și au rugat-o să-i ajute.

Doftoroaia a învățat-o pe împărătiță să se scalde într-o apă, în care plămădise trei feluri de flori : de hamei, de mărgăritar și de romaniță. Să-și caute după scaldă o cordică roșie. Să încingă, întîi, cu ea, pîntecul unei iepuroaice, iar, după nouă zile, să-l încingă cu aceeași cordică pe-al său. Așa închingată să meargă desculță prin buruienile înrourate din pădure, în nouă revărsaturi de zi. Să îngenunchie apoi sub razele Soarelui și să-l roage :

— Soare, mărite Soare, așa cum faci să încolțească semințele fă să încolțească și în trupul meu o nouă viață !

După ce va rosti aceste cuvinte de nouă ori, să plece tot desculță spre casă, cîntînd cel mai frumos cîntec pe care-l cunoștea spre slava astrului strălucitor al zilei.

Toate acestea și încă multe altele le-a săvîrșit împărătița. Pînă cînd, într-o noapte, ea a avut un vis.

Se făcea că se găsea într-o poiană smălțuită cu flori.

Luna se afla pe cer și razele ei argintau frunzișurile copacilor.

Ea însăși, desculță și îngenunchiată în iarbă, i se ruga, plîngînd :

— Lună, tu, fecioară, menită a împlini toate **dorurile** — în afară de acela al Soarelui, care veșnic te urmărește pe cer cu dragostea lui, dar nu te va ajunge decît cînd va fi să se sfîrșească lumea — fie-ți milă, rogu-te ! Ajută-mă să-mi dobîndesc pruncul pe care mi-l doresc cu toate gîndurile și cu toate simțurile mele.

Mama, rugîndu-se, plîngea suspinînd. Atît de arzătoare îi erau lacrimile că, unde îi picau, florile se păleau, iarba se vestejea. Și toate vietățile cîte i se aflau în jur, fluturi noptatici și gîze plîngeau de mila ei. Privighetorile, mai ales, își preschimbaseră plînsul într-un ghiers de jale atît de sfîșietor, încît pînă și sălbăticiunile cele crude, lemnele și pietrele se lăsaseră înduioșate.

Luna însăși, altminteri fecioară rece și neînduplecată, își simți inima mișcată și spuse :

— Bine ! Facă-se voia ta. Din lacrimile ce le-ai vărsat voi face să se arate **umbra împlinirii visului tău.** Atîta că s-ar putea să-ți pară rău ! Fiul ce ți s-ar naște ar trebui să călătorească mult. Nici un alt om de pe pămînt n-ar avea atît de mult de

călătorit, de cunoscut și de îndurat pînă să ajungă la limanul dorului său.

— Fie ce-o fi, suspinase împărătița, fără să cugete prea adînc la vorbele ce le rostise.

Și, de cum glăsuise astfel, o scară de argint porni să se desfășoare în jos, dinspre cer și pînă în poiana unde ea se ruga și plîngea.

Pășind ușor pe scară cu încălțări bătute în nestemate, în timp ce pe umeri îi flutura o mantie înstelată, se ivi un flăcău de-o frumusețe nemaivăzută.

Împărătița îl privea fără glas. În cele din urmă izbuti să-și dezlege limba și întrebă :

— Tu vei fi feciorul meu ?

— Nu voi fi, ci sînt !

— Chiar așa te vei întrupa ?

— Chiar așa !

Împărătița vedea, dar nu se putea dumiri.

— Atît... de frumos ?

Feciorul-umbră surîse.

— Întrupează-te degrabă, continuă mama. Și eu și tatăl tău nu mai avem putere să așteptăm. Iar mie, dacă mai plîngeam de dorul tău, îmi secau izvoarele lacrimilor.

— De-aceea m-am și ivit, ca să nu mai plîngi !

— Uite că nu mai plîng !

— Spune-mi numai, măicuță scumpă, ce nume vrei sa-mi dai ?

Mama se gîndi puțin, apoi glăsui :

— Am să-ți dau un nume ce nu s-a dat și cred că nici nu se va mai da decît acelora care vor izbuti să-ți semene întru-totul. Ești atît de frumos, încît alt nume nu știu a-ți da în afară de Făt-Frumos...

— Îți mulțumesc, măicuță, rosti umbra feciorului cel nenăscut. Numele acesta adunat în vis din două cuvinte, izvorîte din dragostea de mamă, mă va ajuta să-mi împlinesc menirea.

— Ce fel de menire ?

— Vei afla după ce mă voi naște. Dar, pînă una-alta, pentru a ajunge să văd mai degrabă lumina Soarelui, să caute tata o buruiană ce nu este purtată de șuvoiul apei în jos, ci se întoarce către izvor. Iarba aceasta s-o fierbi și băutura s-o sorbi. Astfel îți vei depăși neputința. Așteptați-mă după aceea, căci voi sosi curînd ! mai spuse el, în timp ce se urca înapoi.

Împărătița se trezi. Îi povesti cele visate soțului și acesta dete numaidecît poruncă să plece toți cei care se încumetă și nu se tem de greutăți, întru căutarea ierbii cerute de feciorul său încă nenăscut.

S-a căutat mult, dar pînă la urmă s-a găsit.

Împărătița, cu mîna ei, a fiert-o. Băutura a sorbit-o.

Ca să nu-i pricinuiască mamei vreun rău zburătorii (pe-atunci, mișunau pretutindeni, ca muștele !), moașa a așezat pe pirostrii o căldare cu apă, în care azvîrlise alte nouă feluri de flori. Iar în timp ce fierbeau florile, descîntă :

„Avrămească, cristinească, leuștean și odolean, busuioc, sînge de nouă frați, iarba ciutei, coada iepurelui și mătrăgună, cum se răspîndesc răspîntiile, așa să se răspîndească și vrăjile !“

În apa aceasta s-a scăldat împărăteasa. Și, după scaldă, moașa i-a azvîrlit-o la nouă răspîntii, cu o oală nouă, repetînd întruna descîntecul.

Așa că, într-o bună zi, flamura albă s-a ridicat pe turla cea mai înaltă a palatului. Trîmbițașii au dat glas, semn că pe împărăteasă au apucat-o muncile facerii și, în puține zile, copilul va izbîndi pe lume.

Așa s-a petrecut. Feciorul a dat întîiul țipăt.

Cînd a dat el țipătul, se povestește că un șarpe gros cît o bute, ce tocmai ieșise dintr-un afund de peșteră și se însorea la țărmul mării, a plesnit dintr-o dată. Pămîntul s-a deschis și l-a înghițit. Tot atunci, din culmea unui munte, în chip cu totul nefiresc, a țîșnit un izvor puternic de apă. Și apa era atît de dulce, încît părea să fi fost amestecată cu miere.

Bătrînii chemați la curte, judecînd aceste semne, ca și încă multe altele mai mărunte, pe care nu le mai amintim, au grăit într-un singur glas că băiatul ce s-a născut este menit a săvîrși fapte cu priință și dulceață pentru cei buni, însă cu foc și sabie pentru cei care pun la cale săvîrșirea de nedreptăți.

Moașa l-a ridicat pe copil în brațe și arătîndu-l Soarelui la fereastră i-a menit :

Acest băiat,
Ce l-am ridicat,
Să fie norocos, mintos și sănătos,
Voios și drăgostos,
Bogat și învățat,

Dăruit la vreme de nevoie cu vitejie,
iar inima s-o aibă de om de omenie.

L-a lipit cu pieptul de masă, rostind :

— Să fie cinstit la mesele împăraţilor şi cuvîntul să-i cîntărească greu în faţa tuturor ce i-l vor asculta.

După aceea, l-a umezit cu un petec de lînă muiat în apă rece, ca să fie întotdeauna oţelit, l-a învelit într-o cămaşă de-a lui tată-său şi l-a pus în leagăn.

L-a descîntat de deochi :

Numai acela ce s-o afla
Să măsoare cît e cerul de sus
Şi pămîntul cît e de întins,
Să-l poată deochia pe prunc.

Mama şi tata s-au crestat puţin, cu pumnalul împărătesc, la degetul mic al mîinii stîngi. Au lăsat să le cadă cîte trei picături de sînge sub leagăn. Şi, făcînd această legiuită jertfă, ca la orice început de nouă viaţă, au rugat-o pe **schimă,** zîna cea bună a casei :

— Apără-ne pe toţi, dar mai ales pe copil, de foc, de apă, de fier, de piatră, de boală şi de nepricepere.

Moaşa a pus o făclioară de ceară curată sub hornul încăperii, pentru ca nu cumva pe-acolo să pătrundă ielele şi să schimbe copilul cu vreunul de-al lor. În acelaşi timp, a adus apă într-o oală nouă de pămînt care suna bine. Astfel copilul urma să aibă glasul limpede şi plăcut.

Lucrul s-a făcut înainte de apusul soarelui, ca să nu apuce duhurile rele ale nopţii să întineze apa.

În schimb, în copaie, i-a pus o ramură de busuioc, un ban de argint, o floare de bujor, o bucăţică din fagure de miere şi puţin lapte. Busuiocul însemna curăţenie sufletească şi dragoste, banul de argint urarea ca oamenii să ţină la el aşa cum ţin îndeobşte la arginţi. Bujorul, ca să arate rumen şi frumos cum e floarea de bujor. Să aibă vorba dulce ca mierea. Să fie bun şi cu de toate îndestulat, alb şi curat la piele ca laptele. I s-a mai pus în copaie un fluier, potrivit dorinţei mamei ca băiatul să iubească ghiersul şi tot ce este melodios pe lume.

Copilul a fost scăldat, apoi învelit într-o faţă *, un brâneţ **, mai multe pelinci ***, un obielaş **** şi pe cap i s-a pus o căiţă *****.

Cu apa răcită din scăldătoare s-au udat florile, pentru ca pruncul să fie frumos ca o floare. Tatăl a primit copilul înfăşat şi l-a ridicat în grindă. Toţi au rîs de bucurie şi povestea bătrînească spune că, în acea clipă, „s-au bucurat şi au rîs toate încheieturile casei". L-a dat mamei, care l-a strîns la piept zicînd : — Dragul mamei, aşa cum te iubesc eu, să te iubească toată lumea. Şi de orice te vei apuca să-ţi meargă din plin! Toate acestea fiind împlinite, s-au adunat la palat neamurile şi curtenii, fiecare aducînd daruri, făcînd copilului urări de sănătate, viaţă lungă şi îmbelşugată.

* Faşă.
** Brîu.
*** Bucată de pînză.
**** Plăpumioară.
***** Scufie.

2. *Copilăria și întîia tinerețe*

Sărmană inima mea,
Nu te jelui așa,
Că n-oi trăi cît lumea.
Ci-i trăi o zi, ori două,
Și te-i topi ca o rouă.
Ca roua din iliverzi,
Cînd dă soare, n-o mai vezi.

Băiatul a început să crească, dar nu ca toți copiii. Ci, cît creșteau alții într-o lună, el se înălța într-o zi.

La doisprezece ani era flăcău în lege. Mama și tatăl se mîndreau cu el cum nu se mai poate.

Fetelor de împărați megieși, care avuseseră norocul să-l cunoască, le sfîrîiau inimioarele după el. Cît despre copilele de curteni sau chiar ale oamenilor din popor, după ce-l zăreau, ce să mai vorbim ! Se prăpădeau, îl visau nopțile și fiecare ar fi fost fericită să se bucure măcar de una din privirile lui.

Dar el trecea nepăsător. Chiar cînd erau petreceri și se întîmpla a lua cîte o fată în brațe s-o dănțuiască mai că nici n-o zărea. Gîndurile lui rătăceau cine știe pe unde. Uneori ofta. Și cînd mama sau tatăl îl întrebau pentru ce oftează, și dacă nu cumva vreo copilă de crai i-a furat inima cu gingășia ei, el răspundea, întristat, că are o **dorință,** ascunsă, încă nedeslușită, dar care-l mistuie.

— Ce fel de dorință ? se neliniștea mama. Și care sînt gîndurile ce te frămîntă ?

Tatăl își încrunta sprîncenele. Nu spunea nimic ; dar se vedea că era tot atît de muncit în sine ca și soția sa.

În iatac însă, cînd zarva zilei se potolea și rămîneau numai ei singuri, părinții nu încetau să-și vorbească.

— Ce se petrece oare cu fiul nostru ? se întreba tatăl.

— A crescut înalt ca bradul, mîndru și puternic ca stejarul și-a înflorit ca mărul, răspundea mama.

— Un singur lucru mă neliniștește, adăuga tatăl.

— Și-anume ce ?

— Băiatului nostru nu-i tresare inima pentru nici o copilă din cîte împodobesc lumea !

— Eh ! După vîrstă este încă fraged ! a ținut să-l acopere mama.

— O fi ! Dar, după înfățișare, a devenit flăcău în putere. Și atîtea fecioare, odrasle împărătești, doar auzind despre vrednicia lui, l-au îndrăgit, iar părinții acestora și-l rîvnesc de ginere. O mulțime de împărați și alți domni ai pămîntului mi-au trimis rugămintea să mă gîndesc la ei cînd o să vină vremea ca Făt-Frumos al nostru să-și pună pe cap cununiile...

Împărătița, care — ca să fim drepți — nu prea voia să-și piardă feciorul atît de grabnic, dacă s-ar fi petrecut astfel cum năzuiau odraslele împărătești, ca și părinții lor, rămăsese tăcută.

Șirul gîndurilor i l-a rupt împăratul :

— Așa cum este feciorul nostru mie nu-mi prea place.

— Și pentru ce, mă rog ? s-a mirat mama.

— Pentru că un fecior ca el, la vîrsta întîiei tinereți, în loc de dragoste, de hîrjoană, de vînători și de petreceri, nu face întreaga ziulică altceva decît stă îndelung de vorbă cu bătrînii împărăției, despre cîte-n lună și-n stele, încercînd să înțeleagă lucruri, pe care nici eu și nici cei mai de seamă sfetnici ai mei, deprinși să încurce și să descurce treburile, nu le putem pricepe cît de puțin.

— Și ce-ar fi rău în asta ?

— Ar fi, deoarece am aflat că ascultă, cîteodată, de la unii dintre bătrînii care se tot încearcă să despice firul de păr în patru, unele cuvinte care nu-mi plac...

— De pildă ?

— De pildă îi aude cîrtind asupra felului cum este orînduită lumea...

Împărătiţa nu îndrăznea să pună în cumpănă ceea ce soţul ei gîndea şi spunea.

Totuşi a oftat din băieri.

— Şi mai des mă supără... a continuat împăratul.

— Ce anume ?

— Faptul că băiatul nostru a luat deprinderea de a da pe faţă el însuşi gînduri nechibzuite.

Împărătiţei, mamei lui Făt-Frumos, aproape că-i dădeau lacrimile.

— Gînduri nechibzuite ?

— Gînduri nechibzuite, da ! Iată, îmi mărturisea deunăzi că lumea nu poate fi deloc astfel cum ni se înfăţişează de-atîtea ori.

— Nu înţeleg. Cum ni se înfăţişează ?

— Dreaptă...

— Şi nu e dreaptă ?

— El susţine că nu poate fi dreaptă o lume în care împăraţii, pentru poftele lor, varsă adeseori sînge nevinovat...

Dar vorba împăratului şi-a împărătesei a fost curmată tocmai atunci de către un sfetnic. Acesta l-a vestit pe împărat că, de la hotare, a sosit un crainic în goana cea mai mare.

Împărăteasa s-a retras, grăbită, în iatac, aşa cum i se cuvenea unei femei. Crainicul a intrat. Avea suliţa aplecată în jos, semn că a fost încălcat pămîntul strămoşesc.

— Ce s-a întîmplat ?

— Negru-Împărat şi oştile lui au năvălit în ţară.

— Aşa fără nici o pricină s-au pornit împotriva noastră ?

— Împăratul Negru arată că nu fără pricină. Dimpotrivă, el strigă sus şi tare că măria ta l-ai fi batjocorit !

— Eu l-am batjocorit ?

— Aflînd despre Făt-Frumos al nostru că este cel mai chipeş flăcău din cîţi se află pe lume, fata lui şi l-a dorit de soţ. Împăratul Negru ţi-a trimis o solie cu rugămintea să vă încuscriţi.

— Mi-a trimis, însă eu i-am răspuns, nu respingîndu-l, ci doar rugîndu-l să mai aibă răbdare pînă cînd Făt-Frumos va spori în vîrstă, ca să poată hotărî singur.

— Ei bine, împăratul Negru crede că, socotindu-te mai presus decît el, i-ai dispreţuit copila. Şi, dispreţuindu-i-o, el s-a hotărît să se răzbune, să te răstoarne din scaun, punînd în loc un alt împărat, dintre dregătorii săi, cu care fata lui să se mărite.

Împăratul Alb s-a înfiorat. Sfetnicii şi căpeteniile sale de oaste la fel.

— Măria ta, s-au plîns ei, sîntem nepregătiţi. Am fost luaţi prea pe neaşteptate. Şi cel mai bun lucru credem c-ar fi să ceri, fără întîrziere, cruţare, iar chezăşia păcii să fie nunta lui Făt-Frumos al nostru cu domniţa lui Negru-Împărat.

S-a întîmplat însă ca tot atunci să intre şi Făt-Frumos în sala tronului.

— Bine şi la timp potrivit ai venit, fiule ! l-a întîmpinat împăratul. Chiar despre tine vorbeam.

I-a povestit apoi tot ce se întîmplase.

Sfetnicii au repetat că ei socot de datoria împăratului Alb să-i ceară duşmanului cruţare, iar, drept zălog, Făt-Frumos să se cunune cu copila lui Negru. I-adevărat că prinţesa-i saşie, cînd păşeşte zvîrle puţin cu piciorul drept într-o parte, că dorinţa ei de-a se mărita cu fiul lui Alb este izvorîtă din mîndrie, dar, oricum, pacea cîştigată, chiar şi cu acest preţ, este mai bună decît un război.

Făt-Frumos a rostit :

— Dulce este cuvîntul **pace,** dar cred că a ne pleca şi a îndura supunerea în faţa vrăjmaşului numai pentru toana unei fiice de împărat ar însemna ceva care ne-ar înjosi.

— Şi ce ne-ndemni să facem ?

— Să ne-apărăm. Umilinţa care ar urma unei supuneri ar fi prea grea de îndurat.

— Şi cine cutează să-l înfrunte pe Negru-Împărat ?

— Eu ! a răspuns flăcăul.

— Tu ? Dar şi mama ta şi eu nu vrem să te pierdem ! a gemut Alb-Împărat.

— M-aţi pierde numai dacă aş rămîne cu braţele încrucişate înaintea primejdiei.

Şi fără să mai stea pe gînduri, a cerut unor slujitori credincioşi să sune trîmbiţele prin ţinuturile încă neocupate de vrăjmaşi şi să-i cheme pe cei gata să moară pentru izbăvirea ţării.

Degeaba l-a rugat tatăl, degeaba a plîns cu lacrimi fierbinţi mama, amintindu-i cît de greu îl dobîndise ca fiu şi spunîndu-i că, de i se va întîmpla lui vreo nenorocire, ea însăşi se va stinge.

— Cea mai înjositoare supunere în fața celui care știi bine că-ți năzuiește răul mi se pare a fi aceea de bunăvoie ! a rostit Făt-Frumos.

Între timp, cei mai neînfricați flăcăi și începuseră să se-adune. Nu erau mulți, dar fiecare, prin curajul hrănit în suflet și prin credința față de cel mai bun dintre ei, Făt-Frumos, prețuia cît o sută sau poate chiar mai mulți oșteni de-ai împăratului Negru.

Lupta a început. Și, numai văzîndu-l pe Făt-Frumos — cînd intra în mijlocul dușmanilor izbind cu sabia — voinicii nu mai știau ce-i teama. Iar paguba năvălitorilor era dintre cele mai mari.

Împăratul Negru vedea, cu spaimă, cum cea mai de temei parte a oștii sale începea să se spulbere.

— Cine este tînărul cel viteaz, care a răpus mai mult de jumătate dintre oștenii noștri ? își întreba împăratul căpitanii de oaste.

— Acela-i Făt-Frumos, feciorul lui Alb-Împărat pe care ți-l dorisei ca ginere și urmaș în scaun al măriei tale, îi răspundeau aceștia.

— Tot restul oastei să-l încercuiască și să-l ia prins !

Porunca se împlinea.

Tot restul oastei împăratului Negru se grămădea cu laturile și armele în jurul lui Făt-Frumos. Dar săbiile vitejilor lui Alb-Împărat tăiau întruna pîrtii prin mijlocul vrăjmașilor, în față, în stînga, în dreapta, în spate, apoi curciș.

Negru-Împărat, văzînd prăpădul, încercase să fugă.

Făt-Frumos, dînd pinteni calului, zbură după el, îl ajunse, îl înșfăcă și-l tîrî pînă în pragul palatului tătîne-său. Acolo îl lepădă în țărînă, în vreme ce războinicii săi își duceau mai departe lucrarea începută cu săbiile, sulițele și arcurile.

Curînd, din făloasa oaste năvălitoare nu mai rămaseră decît puțini bărbați, dar prăpădiți cu totul și care nu mai dovedeau încotro s-o apuce doar-doar să se vadă o dată scăpați de sub coasa tăioasă și nemiloasă a morții.

Împăratul Negru, cu sufletul la gură, se tîra prin ograda lui Alb-Împărat, în genunchi și cu chipul mînjit de tină, cerșindu-și, cu glasul cel mai jalnic, cruțarea.

Alb-Împărat, îndîrjit, n-ar fi vrut să i-o dea. Făt-Frumos însă a mijlocit pentru el. Și astfel a fost iertat, dar numai după ce jurase pe paloșul său că nu-l va mai supăra nicicînd pe împăratul Alb.

Cum-necum, războiul se terminase.

Pacea, vrăjita zînă, își întinsese iar aripile și zbura, liniștită, deasupra țării. Ogoarele erau din nou muncite. Turmele se întorceau pe pășunile unde iarba proaspătă se îndesa în locurile mai înainte pîrjolite și încenușate.

Totul părea a se fi îndreptat, cînd, într-o bună zi, o altă solie veni la curtea împăratului Alb.

Aceasta era alcătuită din cei mai de frunte curteni ai împăratului Verde. Iar Verde îi punea megieșului său următoarea întrebare :

— Este împăratul Alb dornic de-a păstra pacea statornicită între ei ? Să spună : da sau nu ? Iar dacă răspunsul e „da", atunci să se pregătească de nuntă. Fata lui, auzind despre Făt-Frumos că are cel mai minunat glas — un glas pe care și-l însoțește cu-o lăută — și, cum îi plac fără de seamăn cîntările, dorește să și-l dobîndească de soț.

Împăratul Alb i-a grăit soliei lui Verde, la fel cum îi dăduse răspuns și împăratului Negru. Făt-Frumos e prea tînăr, mai are nevoie de timp ca să se poată hotărî. Iar el, tătîne-său, nu vrea să se încumete a vorbi în numele lui.

— Pentru ce nu ? s-a încruntat căpitanul soliei, doar îi ești tată, împărat și stăpîn. Voința împăratului se cuvine să fie lege pentru supuși.

— Să-l lăsăm să înainteze încă puțin în vîrstă ! a mai cutezat Alb-Împărat.

— Iar dacă nu primești... a urmat căpitanul soliei.

— Nu, nu pot să primesc ! Poate că mai tîrziu...

— Atunci să nu te mai gătești de nuntă, ci de război, îți trimite veste împăratul Verde.

Împăratul Alb, știindu-se mai slab, în fața acestei noi amenințări, șovăia, sfetnicii lui tremurau, cînd iar a intrat în sala cea mare a tronului Făt-Frumos.

Auzind despre ce este vorba, s-a îndreptat către căpitanul soliei și-a spus :

— Împăratul Verde poftește ca, pentru o toană a copilei lui, să înceapă un război și să verse o mare de sînge nevinovat ?

— Așa dorește măria sa și nu-i chip de tocmeală, a răspuns căpitanul soliei.

— Bine ! Atunci să vină împăratul Verde, dacă poftește, și noi ne vom apăra cum vom putea mai bine.

Amenințările soliei lui Verde-Împărat s-au împlinit. Vrăjmașii au intrat în tărîmul lui Alb-Împărat. Numai că, tot atunci, Făt-Frumos, cu cei mai de seamă viteji ai țării, au ieșit la luptă.

Săbiile, sulițele și arcurile lor nu i-au cruțat pe năvălitori.

Trufașul împărat Verde încercase de la o vreme să scape cu fuga. Dar Făt-Frumos îl prinse, îl legă în curmeie și, astfel închingat, îl tîrî pînă în pridvorul lui Alb-Împărat.

Acesta îl azvîrli în temniță și, doar după ce-i făgădui, sub jurămînt, că nu va mai săvîrși în viitor nici o faptă asemănătoare, își primi cruțarea.

Nu fuseseră destule aceste două întîmplări cînd, iată, și împăratul Roșu își încercă norocul pentru copila sa, tot la fel dornică de măritiș cu Făt-Frumos.

Îi trimise mai întîi megieșului chipul copilei sale. Chipul îi fusese zugrăvit de cel mai priceput meșter în culori și peneluri. Prințesa era înfățișată frumoasă ca o zînă. Și alături de portret, se găsea un răvaș în care împăratul înșiruia toate multele bogății ce i le dădea copilei sale ca zestre.

Dar Făt-Frumos aflase cît era prințesa de rea, cum bătea slugile și cît de mult îi plăcea să privească atunci cînd unui poporean i se reteza gîtul sau era atîrnat într-un ștreang.

Mulțimii îi era nesuferită prințesa și se temea de ceasul cînd ea, căsătorită, ar fi ajuns împărăteasă.

Fiul împăratului Alb, din această pricină, la îmbierile soliei, îi răspunse, ca și în celelalte două dăți dinainte, cu **nu**.

— Dacă răspunsul e **nu**, se necăjise căpitanul soliei, înseamnă că altă urmare nu veți avea în afară de distrugerea țării și căderea locuitorilor săi în robie.

— Ba, nici una nici alta nu se va-ntîmpla ! grăise Făt-Frumos. Pentru că atît eu, cît și voinicii mei, ne vom încerca din nou norocul și volnicia în luptă.

— Le încercați zadarnic !

— Om trăi și-om vedea ! N-aș vrea să mai lungesc povestea depănînd luptele ce-au avut loc. Destul este doar să arăt că și oastea lui Roșu-Împărat a fost înfrîntă. Și chiar împăratul, pînă în cele din urmă, a căzut prins. Rugat de Făt-Frumos — milos ca întotdeauna — împăratul Alb l-a cruțat de moarte pentru faptele săvîrșite și paguba adusă. În schimb, împăratul Roșu a fost silit să-l răsplătească pe Alb-Împărat cu cîteva sute de căruțe pline cu aur. Astfel, al treilea război se sfîrșise și Făt-Frumos dobîndise încă o biruință. Dar mulțumirea nu și-o găsea.

3. *Cale lungă să-i ajungă*

Frunză verde, șapte brazi,
Fost-am noi mai mulți fîrtați.
Și rămas-am numai eu,
Ca să rătăcesc mereu.

Rătăcea într-adevăr, prin păduri, pe cîmpii, pe malurile rîurilor și ale lacurilor, cîntînd de unul singur și însoțindu-și glasul cu sunetele melodioase ale strunelor lăutei.

— Ce e cu tine, Făt-Frumos ? voia să afle mama. Nu te mai recunosc. Ai biruit dușmanii și ți-ai cîștigat faimă. Toți bărbații, femeile și chiar copiii din țară îți poartă cinstea. Tatăl tău și cu mine te iubim și ne gîndim cum să-ți așternem calea mai bine, pentru ca tu să poți hălădui în viață fără de grijă, ci numai în huzur ca un fiu de împărat ce ești.

Făt-Frumos își privea lung mama și răspundea că nu către huzur tînjește, ci către altceva...

— Spune-mi și mie către ce, îl ruga mama. Ești unicul meu fecior. Aș face pentru tine orice, ca să te ostoiesc.

— Sufletul îmi este cuprins de o dorință arzătoare, deși neînțeleasă nici de mine deplin...

Împărătița îl asculta cu ochii în lacrimi pentru neliniștea ce-l bîntuia pe fiul său.

— O dorință de ce ?

— De a pleca și-a găsi negăsitul...

— Vorbește mai pe-nțelesul meu !

— Uite, mamă, a spus mai departe feciorul, războaiele pe care le-am purtat din pricina toanelor unor prințese și-a samavolniciilor a trei împărați mi-au întărit bănuielile că lumea, sau măcar o parte din ea, a fost cumva întoarsă de la rosturile sale firești, nu știu de cine, cînd sau cum. Dar, cu acest prilej, adevărul a fost ascuns...

— Care adevăr ? Sînt mai multe feluri de adevăruri. Este adevărul nostru, al împăraților, apoi adevărul celor săraci, adevărul tinerilor, al bătrînilor și așa mai departe.

— Adevărul-adevărat, mamă. Acela care cuprinde în el tot ceea ce este mai de temei în toate adevărurile pe care le-ai amintit. Acesta înseamnă pentru mine **taina tainelor vieții.** El este **negăsitul** — firește, pînă azi. Pe el vreau să-l găsesc și să-l mărturisesc tuturor. Pentru ca potrivit lui să se călăuzească omenirea de-a lungul timpului.

— Și cum vrei să-l găsești, fiule ? a grăit cu durere, mama.

— Bătrînii povestesc că ar fi existat cîndva o oglindă fermecată, în care lumea s-ar fi putut oglindi nu așa cum pare, ci cum este în adevăr ; care-i sînt atît frumusețile ce se cuvin a fi păstrate, cît și cusururile ce-ar trebui îndepărtate... Această oglindă mi-o doresc ! Și pentru a da de ea sînt gata să călătoresc tot pămîntul și dincolo de el, dacă va fi nevoie. Să trăiesc tot ce se poate trăi, să înfrunt orice fel de primejdii, și, la nevoie, să mor...

Mama s-a îngrozit :

— Să trăiești, da, însă nu să mori. Te întreb : la ce ți-ar putea folosi cunoașterea **adevărului cel adevărat,** despre care mi-ai glăsuit, cîtă vreme tu ai fost ursit să te naști într-un palat măreț, să-i stăpînești pe ceilalți, cînd vei ajunge și tu împărat, să te bucuri de toate bunurile din plin și, după ce vei trăi pe pofta inimii, să te stingi liniștit, slăvit de cei din jur la fel ca-n timpul vieții. Eu sînt numai o biată femeie, dar știu că

dorințele nu se potolesc prin împlinirea lor, dimpotrivă, atunci abia izbucnesc altele noi.

— Nu știu la ce-mi va folosi, dar simt că nu mai pot întîrzia și trebuie să plec întru descoperirea **adevărului cel mai adevărat al vieții,** fiindcă, altminteri, îți repet, simt că m-aș prăpădi.

Făt-Frumos, după ce a căpătat și învoirea tătîne-său de a pleca în lume — fără să știe unde și nici ce primejdii va trebui să înfrunte — întru căutarea oglinzii fermecate, s-a dus întîi și întîi în adîncul ogrăzii împărătești, unde știa că, în niște case mărunte, mai mult dărăpănate decît întregi, hălăduiau acei bătrîni în apropierea cărora se bucura mereu să se afle și pe care tot el îi ocrotea. Iar ei i-au dat învăț ce și cum să facă, înainte de a pleca la drum.

L-au sfătuit să-i ceară straiele și armele împăratului din vremea cînd acesta umbla să se însoare cu împărătița (pe-atunci încă fecioară la casa părinților săi).

L-au trimis apoi în grajd, ducînd în mîini o tipsie mare umplută cu jăratec.

Cu tipsia a trecut pe de-a rîndul prin fața boturilor și nărilor tuturor cailor aflați în grajd.

Fiecare cal a mirosit-o și, ca să scape de fierbințeala jăratecului, și-a întors capul.

Numai calul cel răpciugos și îngenuncheat din fundul grajdului, cu părul rărit și ochii lăcrămoși, care-l purtase de-atîtea ori pe împăratul, cu ani în urmă, pe cînd era flăcău și umbla să-și mărturisească dragostea împărătiței, simțind tipsia, a nechezat puternic.

S-a repezit la ea și, numai din cîteva înghițituri, a făcut să-i piară în gîtlej și în pîntec jăratecul.

Săturîndu-se cu jăratec, s-a învîrtoșat pe picioare. S-a împlinit la trup, părul i-a devenit lucios. I-au crescut aripi și, de unde părea mai mult mort decît viu, a început să-i grăiască :

— Stăpîne, încalecă și să dăm o raită pînă la locul unde doar gîndurile celor mai buni dintre oameni se înalță. Să te adăpi cu răsufletul lor. Acolo, de-altminteri, se nasc și, în cele din urmă, pier furtunile, dar poți să te și călești cu ele pentru cele ce vor urma.

Făt-Frumos a sărit în șa. Calul s-a ridicat în zbor.

Furtunile unele se nășteau și altele piereau. Iar gîndurile celor mai buni dintre oameni scînteiau pe cer ca scrise cu litere de foc.

Calul a prins în bot cîteva trăznete. Și sprinteneala i-a crescut. Trecea acum printre stele asemeni unui fulger.

Flăcăul, în schimb, s-a adăpat cu gîndurile înțelepților, sorbindu-le cu sete. S-a călit sub furtuni.

Minunea a fost însă abia cînd s-au înapoiat. Amîndoi erau de o sută de ori mai frumoși decît la plecare. Făt-Frumos părea zugrăvit în aur și calul în argint. Amîndoi împreună străluceau să-ți ia ochii. Ziceai că sînt luceferi.

Împăratul, împărăteasa și sfetnicii, privindu-i, nu le venea să creadă și se ștergeau de uimire la ochi.

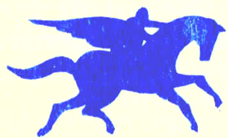
În cele din urmă, Făt-Frumos și-a luat rămas bun de la mamă, tată, rude și prieteni și, încălecînd din nou, a plecat întru menirea și chemarea sa, lăsîndu-i pe toți cuprinși de mîhnire.

Făt-Frumos, sfătuit de cal, voia să călătorească repede, totuși, fără grabă nesăbuită, pentru că graba este aproape totdeauna însoțită de două surori vitrege : greșeala și căința. În ce privește aflarea oglinzii fermecate, bătrînii îl sfătuiseră să caute **mărul roșu**. Dar cum să ajungă pînă la **mărul roșu** nici bătrînii și nici alți oameni dintre cei întîlniți pe drum nu știau să le tîlcuiască.

Cînd au plecat, frunzele copacilor începeau să se desprindă de pe ramuri și să cadă, legănîndu-se, ca niște corăbioare, în văzduhul tomnatic.

Oamenii începuseră culesul. Ciorchinii grei, albi, roșii, negri, dulci ca mierea, erau desprinși de pe coarde și grămădiți în coșuri. Stăpînii locurilor, care postiseră înainte o săptămînă și se rugaseră lui Trifon, duhului viei, cel nevăzut, dar puternic, să le fie cu priință, pregăteau butoaiele pentru must. Acesta curgea în șuvoaie. Nu se găsea nici un colțișor unde aerul să nu fi fost îmbălsămat de miresmele lui. Acum, cînd mustul începea să fiarbă, venise timpul să se înceapă și sărbătoarea **cristovului**.

Fiecare își umplea cîte o ploscă din cel mai bun vin. Își lua și de mîncare. Venea cu megieșii la vie. Tăiau cîte o viță de la trei dintre butucii de soi. Întindeau pe un ștergar curat masa. Îi dădeau mulțămită lui Trifon — care, în credințele vechi, umblînd călare pe deasupra viilor, le ferise de grindină — stropind cu cîteva picături de vin fiecare butuc. Și începeau petrecerea.

Între timp, Făt-Frumos și calul trecuseră de dealurile cu vii. Prin sate, peste tot, ca toamna, se sărbătoreau nunți.

Se arunca grîu curat peste cei care voiau să se cunune, dorindu-li-se să tragă la ei binele și belșugul ca păsările la boabe.

Stegarii mergeau cîntînd și sărind roata după nuntași.

Fecioara și viitorul ei bărbat se retrăgeau în grădină. Se așezau sub un pom roditor, de-o parte și de alta a unui jug — jugul cel blînd al căsniciei — iar mirele acoperea părul fetei cu o maramă, deasupra căreia punea cununa de mireasă.

Terminîndu-se aceste însemne ale belșugului și rodirii, cu toții se așezau la mese, în vreme ce tinerii începeau să învîrtească horele, menite a dura cîte trei sau mai multe zile în șir.

Degeaba coboară însă calul prin sate ca Făt-Frumos să-i poată întreba pe oameni unde se găsește **mărul roșu.**

Oamenii răspund că mere roșii se fac destule, prin livezi, în fiecare an. Însă, despre un anume pom care să poarte acest nume încă n-au auzit. Poate că pomul acela, pe cît s-ar putea bănui, o fi fermecat, cine știe, astfel încît să mai întrebe Făt-Frumos de-a lungul drumului și, sigur că, pînă la urmă, cineva se va găsi să-l lămurească într-un fel.

Adevărul acesta era, deoarece, pînă la sfîrșit, s-a aflat un bătrîn care i-a povestit că el auzise cîndva, pe cînd era copil, de la un stră-străbunic al său că un măr fermecat cu acest nume s-ar găsi tocmai la... capătul pămîntului. Dar unde este capătul pămîntului și cum s-ar putea ajunge pînă acolo nu mai știa să spună nici el.

Călătorește Făt-Frumos mai departe. Vînturile începuseră să sufle avan, frunzele cădeau.

Oamenii ținutului, deasupra căruia ajunsese, după datina veche, sărbătoreau **Andreiul**, cel care apără cu puterea lui oile și mieii de fiarele sălbatice și păsările răpitoare. Andreiul mai era numit și **Sîmbăta ursului** — fiindcă urșii, mai ales, le răpeau mieii — și se sărbătorea într-o sîmbătă seara. Pe de altă parte, deoarece usturoiul era socotit de locuitori ca avînd puteri peste fire, ei ungeau cu usturoi pisat ușile, ferestrele, gardul, stîlpii porții, ai casei și grajdului.

Flăcăii și fetele se adunau într-una din case. Se punea pe masă o străchinuță cu cățel de usturoi, un ulcior cu vin, covrigi, zahăr și o cordică roșie. O fată mare păzea usturoiul, norocul casei, să nu fie răpit. Flăcăii jucau. Din joc, cîte unul se repezea să apuce un cățel de usturoi, dar fetele păzeau cu strășnicie și îl goneau. Dacă flăcăii ar fi izbutit să fure, cre-

deau că, peste an, ei sau animalele lor, ar fi fost sfîșiați de fiare. Mîncau laolaltă plăcinte cu brînză și usturoi, coapte de fete, și dănțuiau cu foc. Astfel își petreceau întreaga noapte, pînă spre dimineața cînd, după ce aprindeau făclioare pentru izgonirea duhurilor rele, se despărțeau, nu însă înainte de a încleșta pieptenii cu care netezeau fuioarele unii în alții. Aceasta cu țelul de a li se înțepeni fiarelor boturile și dinții cînd ar fi poftit să le atace turmele.

4. Datini străvechi

Drum la deal și drum la vale,
Îmi fac veacul tot pe cale.
Ostenit mereu de ducă,
Noaptea-n codru mă apucă,
Copacilor sînt nălucă.

S trăbăteau o pădure întinsă de fag.

Cu toate că iarna începuse să-și arate colții, Făt-Frumos își simțea sufletul încărcat de nădejde. Ce-i drept, nu aflase încă drumul care ducea spre capătul pămîntului, dar, cît de curînd, trebuia să-l găsească.

Din cînd în cînd, mîngîia coardele lăutei, prietena sa credincioasă de drum, și sunetul lor vesel îi sporea încrederea că izbînda nu putea să fie departe.

Deodată, de undeva, începură să răsune frînturi de cîntece și chiote. Flăcăul înțelese că se apropiau de un sat. Avea desigur loc o petrecere. Poate era o nuntă. Calul, ciulindu-și urechile,

își iuți pasul. Începuse să ningă. Zgomotele creșteau. Pătrunseră în sat și deodată se văzură înconjurați de-o ceată de copii. Unul dintre ei purta un băț, în capătul căruia se găseau cîteva bucăți de lemn cioplite și potrivite astfel încît să închipuie un cap de capră, cu coarne. Partea de jos a... „caprei“ fusese acoperită cu-o velință de lînă tărcată. În vreme ce partea de sus era împodobită cu clopoței, fîșii de hîrtie colorată și flori. Botul de lemn al caprei clămpănea. Un băiat cînta din fluier, altul suna clopoțeii și toți rosteau în cor, în timp ce jucau, veseli :

„I, ha, ha, căprița mea,
Vin-ncoa la mugur verde,
Ța, ța, ța, căprița mea,
Că nici lupu' nu te vede !“

— Cu ce rost se joacă și se cîntă „capra“ ? îl întrebă flăcăul pe un bătrîn.

— Ca să li se înmulțească oamenilor din sat animalele. Și să fie izgonite din preajma lor duhurile rele. Tot astfel precum se joacă și „brezaia“.

Ca un făcut, dintr-o latură se ivi chiar în clipitele acelea, altă ceată de copii, avînd în frunte un băiat mai mărișor, îmbrăcat în niște veșminte vechi, mînjit pe față cu funingine, care își prinsese la cap două bucăți de lemn, în formă de coarne, avînd agățat între ele un clopot.

— Iată și „brezaia“ ! spuse același bătrîn, arătîndu-i băiatul ce ținea în mînă o prăjină, în vîrful ei cu o oală de pămînt acoperită cu o haină ferfenițită. Acum o să vezi cum copiii, cu bețele, sparg oala, pentru ca, la fel, să se spargă răul din sat și să fie înlocuit cu binele.

Așa se și întîmplă, oala fu spartă în bucăți, iar Făt-Frumos rămase să cînte și să joace mai departe împreună cu ei.

Spre seară, obosit, flăcăul se trase la o casă, unde luă parte la o minunată datină. Flăcăul cel mai mare al gazdei își sărbătorea „înfrățirea“. Împlinise șaisprezece ani, și, la această vîrstă a trecerii de la copilărie la bărbăție, el trebuia să-și aleagă prietenii de viață pe care să se sprijine și pe care să-i sprijine la nevoie.

— Nu vrei să fii și tu frate de suflet al meu ? îl întrebă acesta pe Făt-Frumos.

— Ba, cum de nu ! răspunse fiul lui Alb-Împărat.

În tinda casei se adunaseră, între timp, vreo patru-cinci flăcăi.

Întinzîndu-și, bărbătește, mîinile unii altora se întrebau :

— Vrei să-mi fii ca un frate pînă la moarte ?

— Vreau să-ți fiu la fel ca un frate pînă la moarte !

Făt-Frumos dădu acest răspuns fiecăruia dintre flăcăii adunați în tindă. Se cuprinseră la piept și cu toții se simțiră mai întăriți avînd atîtea inimi prietene alături.

Același lucru îl văzu Făt-Frumos și într-o tindă învecinată, unde fetele din sat se strînseseră, avînd cu ele un coș plin de „pupeze“ (colaci de forma unor păpuși, închipuind niște făpturi femeiești).

Făt-Frumos primi să ia parte, împreună cu feciorul gazdei, și la săvîrșirea acestei datini. El luă, una cîte una, „pupezele“. Le rupse pe fiecare în două și dărui jumătățile tot la cîte două fecioare care, la fel, se întrebau una pe alta : „Ții, surată, pînă la moarte ?“ Cuvinte cărora cealaltă le răspundea : „Țin, surată, pînă la moarte !“

În ziua următoare, gazda avea de împlinit încă o datină. Datina se numea a „pomului sterp“.

În ograda gospodarului se găsea, într-adevăr, un prun care nu mai dăduse roadă de trei ani. Gospodarul îl învăță pe fiul lui Alb-Împărat, care se simțea, de cînd se „înfrățise“ cu flăcăii din sat, ca un adevărat fecior de țăran, să ia un topor în mînă și, apropiindu-se de trunchiul prunului sterp, să-i grăiască : „Ascultă, prunule sterp, ori te hotărăști să-i dai roadă bogată gospodarului, ori, să știi că eu, unul, te tai !“

Gospodarul de casă, între timp, se urcase între crengile prunului, avînd cu el un sac plin cu grăunțe ; de acolo, răspundea : „Ba, lasă-mă, flăcăule că, uite, îți făgăduiesc că ți-oi da la anul tot atîtea prune cîte grăunțe se află în sacul acesta !“

Făt-Frumos rîse din toată inima. Și, înapoindu-se în casă, îl văzu pe gospodar punînd pe foc un lemn lung și gros, din care aproape jumătate, neîncăpînd în sobă, rămăsese afară.

— De ce faci asta ? o întrebă pe gazdă și ce este cu lemnul acesta atît de gros și lung rămas pe jumătate afară ?

— Acesta se numește „bușteanul bătrînului“, îi răspunse omul. Pe măsură ce este cuprins de flăcări îl împing tot mai adînc în sobă. Astfel voi putea ține focul aprins întreaga noapte. De la un timp înainte vor începe a veni urătorii. Și, de cîte ori îmi vor ura, au să izbească în butuc cu vătraiul. Din butuc va sări puzderie de scîntei, iar fiecare scînteie va însemna cîte o zi luminoasă și fericită, în anul următor, pentru familia mea. Noaptea aceasta este cea mai însemnată din an. Ai să te încredințezi tu singur !

Şi, într-adevăr, în toată acea noapte şi mai ales către dimineaţă, la casa unde poposise Făt-Frumos, au venit cete-cete de urători, flăcăi, fete şi foarte mulţi copii.

A ascultat colinde care meneau belşugul în păstorit, la vînat, la pescuit, în dragoste, în luptă şi în alte multe împrejurări ale vieţii.

Se vorbea şi despre un Ler-Împărat *, ca şi despre un măr ce înflorea şi rodea, vara şi iarna, ziua şi noaptea, fără preget.

I-a plăcut îndeosebi lui Făt-Frumos năstruşnicia minţii omeneşti, înflorită în colind :

Strigă în cinste-un împărat :
— Cine-n lume s-a aflat
Să-mi aducă-un leu legat,
Leu legat şi ferecat ?

— Iată, leul s-a adus,
Nu legat de-un vicleşug,
Ci legat de-un viteaz bun,
Viteaz bun, tînăr băiat.

— Mi-aş da fata după el.
Şi fata şi avuţia,
Şi scaunul jumătate,
Şi domnia-a treia parte...

De n-ar fi fost zorit să plece mai departe în căutarea *mărului roşu,* nădăjduind că va găsi undeva, în preajma lui, oglinda fermecată, flăcăul ar fi zăbovit, mai ales fiindcă pretutindeni se sărbătorea Anul Nou, cînd flăcăii cu cimpoi, buhai, tobe, trîmbiţe, clopote, sau pocnind din bice urau roadă îmbelşugată pe cîmpuri şi îndestulare în case :

Hăis, hăis,
Pluguleţul cu doisprezece boi,
În coadă codălbei,
În frunte bogăţei,
Cîte şindrile pe casă,
Atîţia galbeni pe masă ;
Cîte pietre la fîntînă,
Atîtea oale cu smîntînă ;
Cîte pietre pe prund,

* Care ar putea să fie, cred unii, pomenirea numelui împăratului Aurelian, cu toate că legătura dintre colind şi nume nu se mai cunoaşte.

Atîtea oale cu unt.
Hăis, hăis, pluguleţul cu doisprezece boi !

Flăcăii îngropau în spatele caselor cîte o tigvă de bou sau de cal, vestind în sat : „L-am îngropat pe moş Vasile ! Am îngropat anul cel vechi !“

Fetele, la rîndul lor, încercau să-şi cunoască ursita lăsînd noaptea afară o „punte“, adică un vas cu o creangă de măr dulce şi o „chită“ de busuioc uscat. Cînd busuiocul avea dimineaţa pe el chiciură, fata spera să se mărite în acel an şi căsătoria ei să fie cu noroc.

Copiii umblau în ziua de Anul Nou prin case cu străchinuţe unde se găseau boabe de grîu încolţit, azvîrlind seminţe peste cei care îi întîlneau, sau le făceau urări, bătîndu-i pe spate cu o creangă de măr dulce, împodobită sau nu cu flori de hîrtie colorată :

Sorcova, vesela,
Să trăiţi, să-mbătrîniţi,
Peste vară, primăvară,
Ca un păr, ca un măr,
Ca un fir de trandafir.
Tare ca fierul,
Iute ca oţelul,
Tare ca piatra,
Iute ca săgeata,
La anul şi la mulţi ani !

În asemenea împrejurări — cum porcul era tăiat, iar gospodarii aveau unsoare, fasole, varză şi alte legume adunate de cu toamnă, — se făceau mese îmbelşugate. Cei tineri puneau la cale felurite jocuri, cu batistele, cu boabele, cu mielul abia născut, ori dănţuiau laolaltă. Şi nu era fecioară a cărei inimă să nu se-aprindă, nu era copilă să nu-l viseze noaptea pe Făt-Frumos. Părinţii vedeau ce se întîmplă şi, de obicei, după ce-şi arătau starea îl rugau pe feciorul lui Alb-Împărat să rămînă la ei, să se însoare cu fata lor, să devină gospodar destoinic şi cinstit în sat.

Cîteodată, ce-i drept, poftirile şi rugăminţile oamenilor, ochii duioşi şi chemători ai fetelor începeau să-l ademenească şi el era aproape gata-gata să-şi amîne plecarea. Dar calul, întotdeauna veghetor, îi reamintea datoria.

— Stăpîne, stăpîne ! îi spunea, cînd se găseau singuri, neascultaţi de urechi străine. Nu-ţi uita menirea. Ai pornit către

mărul roşu, nădăjduind că vei putea găsi acolo oglinda fermecată care să-ţi arate *adevărul adevărat.*

Făt-Frumos îşi clătina deodată capul, ca şi cum s-ar fi dezmeticit dintr-o ameţeală, şi răspundea :

— Ai dreptate, credinciosul meu prieten. Nimic nu trebuie să mă facă a întîrzia de la împlinirea datoriei !

Gerul se făcea tot mai straşnic. Venise luna lui Faur. În adierile umede ale vîntului se simţea apropiindu-se anotimpul călduţ, al primăverii.

Într-o noapte, Făt-Frumos se trezi. Cerul era senin. Prin ferestre se vedea luna. Se ridică şi vru să iasă, ca să scoată o ciutură din apa din fîntînă.

Dar, cînd deschise uşa, văzu o fată. Trăsese din fîntînă găleata plină-ochi. Cu o ulcică nouă lua apă din găleată şi-o risipea în cerc, cîntînd :

De-aici pîn'la neic-al meu
Nu-i nici drum şi nici pîrău,
Numai singur dorul meu.
De-aici pîn'la neic-al meu
Nu-i nici deal, nu-i nici cărare,
Numai dorul meu cel mare.

Fecioara cînta atît de duios, încît Făt-Frumos se simţea mişcat. Pămîntul era argintat de lună. Îşi văzu calul, care-şi părăsise locul unde fusese adăpostit, apropiindu-se. Fata încă nu-i simţise şi cînta mai departe.

După ce-şi sfîrşi cîntecul şi termină de azvîrlit apa în cerc, începu să se legene, singură, într-un danţ plin de farmec.

— Stăpîne, nu te mişca, îl rugă calul pe Făt-Frumos. Astăzi este *ziua şi noaptea dragostei.* Cîntecele fetelor din această noapte nu se cuvine a fi tulburate.

Făt-Frumos îşi aminti ceea ce mai auzise pe drum şi anume că, foarte curînd, trebuia să aibă loc *dragobetele.* În această zi se sărbătoreşte *începutul primăverii.* Iar aceasta era clipa cînd apăruse luna nouă. Către răsărit se ivise o geană împurpurată de lumină. Era lumina întîiului de martie. Începea ziua cînd fetele treceau cîte un fir roşu de arnici printr-un ban îngăurit, din argint.

Podoaba şi-o aninau la gît, rostind cuvintele :

„Mărţişor vrăjit, ţine-mă curată şi preţuită cum e argintul, frumoasă ca întîia lumină a lui martie !"

— Să ne depărtăm ! îl învăţă, în cele din urmă, calul năzdrăvan pe Făt-Frumos.

Plecară şi călătoreau, aşa cum îi era lui Făt-Frumos datul, din ce în ce mai departe.

Anotimpul se schimba văzînd cu ochii. Cîmpiile începeau să înverzească, holdele să răsară, arborii să înmugurească. Turmele, cirezile şi hergheliile păşteau pe păşunile pline de sevă.

Feţele oamenilor erau îmbujorate de bucuria bogatei înfloriri a naturii.

Se puneau ramuri verzi, numite *armindeni,* pe „fruntea casei", la porţi, la pătule, coşare, pe vasele unde se mulgeau animalele, iar tinerii se duceau în crînguri. Acolo petreceau în cîntece şi jocuri pline de voioşie.

— Haide, căluţule, să ne coborîm şi noi puţin în satul de pe vale ! rosti Făt-Frumos. Calul coborî într-o poiană. Acolo oamenii adunaţi ascultau pe un bătrîn cîntăreţ povestind, îngînat de ceteră, o întîmplare din vremea cînd abia de se mai ţinea minte.

„Se spune, povestea el, că ar fi fost odată un timp cînd toate apele de pe pămînt n-au mai fost bune de băut. O dihanie cumplită, un şarpe uriaş, le înveninase, lăsînd doar o singură fîntînă unde oamenii şi animalele se mai puteau adăpa.

Dar nu aşa oricum. Ci trebuia să i se dea, în fiecare zi, drept preţ, pentru hrana sa, trei copii mici, trei vaci, trei oi şi trei care cu grîu.

Toţi voinicii care şi-au încercat puterile ca să stîrpească dihania au pierit.

Într-o bună zi, a apărut prin acele locuri un flăcău sărman.

— Am aflat, le-a spus el oamenilor, despre jivina care v-a otrăvit apele şi vă amărăşte viaţa, cerîndu-vă, ca să se hrănească, de fiecare dată, nu numai animale, ci mai ales prunci. Daţi-mi un cal şi-un paloş, şi voi încerca să vă scap de sub urgia ei.

Oamenii s-au uitat la el neîncrezători. Feciorul nu părea prea puternic şi veşmintele îi erau destul de sărăcăcioase.

I-au răspuns :

— Au fost pe-aici feciori de crai şi războinici de toate felurile, încercînd să-şi cîştige slavă prin nimicirea jivinei, dar unul după celălalt au sfîrşit fiind înghiţiţi de el. Mai bine du-te şi lasă-ne. Nu vrem să ne-ncărcăm sufletul cu încă un răpus din pricina noastră.

Bujor — aşa se numea flăcăul — a stăruit :

— Nu voi m-aţi rugat să mă înfrunt cu dihania ! Aşa încît daţi-mi un paloş şi-un cal, iar mai departe nu mă priveşte decît pe mine.

Văzînd oamenii că flăcăul este atît de hotărît, i-au dat calul cerut, dar fiind oameni de sat şi nu războinici, vreun paloş n-au găsit, ci numai o suliţă, şi-aceea cam ruginită.

— Este bună şi suliţa, le-a grăit Bujor.

A încălecat degrabă pe Ducipalul acela ţărănesc şi cam costeliv care i se dăduse. A înşfăcat suliţa. Iar arma, în mîna lui, deodată s-a lungit şi s-a ascuţit. Vîrful i s-a oţelit şi din el au ţîşnit flăcări. Aşa încît — cînd dihania — după ce s-a zvîrcolit o dată, şi din zvîrcolirea aceea a crescut de zece ori, s-a ridicat pe coadă, cu botul larg deschis şi gata să-l înghită, Bujor şi-a înfipt în grumazul ei suliţa.

Unde şi-a vîrît suliţa s-a deschis o rană, ce se lărgea necontenit şi ardea.

Şarpele acela uriaş s-a mai zvîrcolit o dată crescînd de încă zece ori. S-a prăvălit peste Bujor încercînd să-l zdrobească sub greutate şi să-l înghită.

Bujor nu s-a lăsat. A strîns în mînă suliţa şi, aşa cum a putut, a lovit iară, în pîntec, monstrul. L-a izbit şi a treia oară şi, de fiecare dată, s-au ivit în trupul jivinei noi mari răni arzătoare.

Lupta n-a încetat. Ci a durat, în felul acesta, şapte zile şi şapte nopţi. Balele şarpelui erau vinete şi din scursura lor se înălţau miasme otrăvite.

Flăcăul simţea că se înăbuşe. S-a ţinut însă bine şi, pînă în cele din urmă, a biruit.

Monstrul a rămas nemişcat. Oamenii l-au tăiat în bucăţi şi, ca să nu mai rămînă nici amintirea lui, au aprins un foc mare şi-au azvîrlit în el resturile sfîrtecate.

După învăţul lui Bujor, cenuşa au răspîndit-o pe cîmpii. Şi unde au răspîndit cenuşa, roada a devenit înzecită.

Sătenii, văzîndu-l pe Bujor atît de viteaz şi de priceput, l-au rugat să rămînă prin partea locului, ca să-i ocrotească şi de alte viitoare rele."

Făt-Frumos a călătorit mai departe luînd parte pretutindeni la durerile şi bucuriile oamenilor, la strădaniile sau la sărbătorile lor.

Într-o zi a zărit altundeva fetele din sat purtînd cingători alcătuite din tulpinele unor flori plăcut mirositoare, galbene ca şofranul.

— Ce fel de floare este aceasta atît de înmiresmată ? a vrut numaidecît să afle.

— Floarea se numeşte *drăgaică,* i-a dat răspunsul o fată. Şi noi credem că drăgaica are putere, prin miresmele ei, să apere semănăturile, livezile şi chiar animalele gospodarilor de grindină, de foc sau de răutăţile fiarelor.

— Şi pentru ce şi-au făcut fetele cingători din *drăgaică ?* a mai vrut Făt-Frumos să cunoască.

— Purtînd asemenea cingători, nădăjduiesc să aibă parte de un bărbat destoinic, de copii mulţi, sănătoşi şi buni, într-un cuvînt de fericire. Şi nădăjduiesc că familiile lor vor fi păzite de boli şi de alte nenorociri. Cu acelaşi prilej, Făt-Frumos a mai văzut şi patru fete, două îmbrăcate în catrinţe, numite drăgaice, şi alte două înveşmîntate băieţeşte. Acestea din urmă se chemau drăgani. Însoţiţi de un flăcău cu fluier, tuscinci se duceau pe la casele din sat şi jucau ţinînd în mîini spice de grîu şi ierburi proaspete de primăvară, urînd în cîntece, care de care mai frumoase, tuturor, belşug, bucurie şi sănătate.

— Şi datina aceasta cum se numeşte? a vrut Făt-Frumos să mai afle. — Tot drăgaică ! au răspuns fetele, oprindu-se pentru cîteva clipe din joc.

5. Baba Hîrca

Sfinte Soare,
Sfinte Domn mare,
Eu nu ridic vînt de la pămînt,
Ci cercul tău
În capul meu,
Şi razele tale
În genele mele.
Sfinte Soare
Sfinte Domn mare,
Şi patruzeci şi patru de răzişoare,
Patru ţine-le ţie,
Patru dă-mi-le mie
Două să le pun în sprîncene
Şi două în umerii obrajilor ;
La toţi feciorii să le par
Cireş de munte înflorit
Cu mărgăritar îngrădit.

Păstrînd încă în urechi cîntecul fluierului, pe ale cărui sunete se juca *drăgaica*, călare pe bidiviul năzdrăvan, feciorul lui Alb-Împărat a pornit mai departe. Însă, aşa cum zburau, s-au pomenit deodată, în plină zi, că Soarele începe să-şi stingă strălucirea.

„Ce să fie ?“ s-a întrebat Făt-Frumos pe sine, fără glas.

Dar calul, care, de cînd călătoreau împreună, începuse să-i înţeleagă şi gîndurile cele mai ascunse, i-a răspuns :

— De n-ar fi ceea ce bănuiesc eu că e, bine-ar fi !... apoi a adăugat : Stai puţin, să vedem ce se întîmplă !

Şi, pe dată, s-a oprit, poposind pe un nor negru-cenuşiu, burduhos, unde copitele lui stăteau la fel de bine înfipte ca şi pe pămînt.

Şi-a ridicat puţin fruntea spre Soare, amirosind văzduhul prelung şi a urmat :

— Astă-noapte, către zori a avut loc soborul vrăjitoarelor. Iar Hîrca, cea mai veninoasă dintre toate, s-a jurat că va săvîrşi Vraja cea Mare, prin care va sili caii Soarelui să nu-şi mai asculte stăpînul, ci să-l tîrască pînă la peştera ei, unde vor fi zăvorîţi toţi. În acest fel Soarele, prietenul oamenilor, pe care Hîrca îi urăşte de moarte, nu va mai lumina pămîntul.

Soarele, între timp, din auriu luminos cum fusese, se micşora văzînd cu ochii. Părea că l-ar fi muşcat careva şi l-ar fi sîngerat. Totodată, de pe pămînt, începură să se audă strigăte de deznădejde şi mînie :

— Lasă Soarele ! Lasă Soarele !... A !... Cum de nu se iveşte cineva să-l scape din peştera babei Hîrca.

Pasămite, oamenii bănuiau ce se întîmplă şi — fie prin strigăte, fie trăgînd clopotele, bătînd cu sapele, lopeţile şi coasele în tot ce era de fier, fie măcar lovind cu frigările sau vătraiele în tingiri, în tăvi şi în ce se mai nimerea şi putea face zgomot — încercau s-o sperie pe vrăjitoare.

— Să scăpăm noi Soarele, hotărî Făt-Frumos.

— Este destul de greu, mărturisi bidiviul.

— Oricît ar fi de greu, să alergăm în ajutorul lui. Nu putem lăsa pămîntul neîncălzit şi neluminat.

— Să alergăm ! se învoi în cele din urmă calul. Ţine-te bine. Pornim !...

Şi, deschizîndu-şi larg aripile, bidiviul se înălţă mai sus în văzduh, la început printre nori şi apoi printre stele.

Atît zburau de repede încît li se părea că pămîntul fuge şi el, grăbit, însă, fireşte, înapoi.

Zburară, zburară. Soarele devenea din ce în ce mai mic şi mai roşu. Cei şapte cai înhămaţi la carul său de aur şi foc sub vraja Hîrcii zburau însă mai repede decît bidiviul lui Făt-Frumos. Aşa încît, de la o vreme, Soarele pieri.

— Ce s-a întîmplat ? vru să afle Făt-Frumos.

— Ce să se întîmple ? Ceea ce m-am temut !... Caii de la carul Soarelui au pătruns în peştera babei Hîrca unde au fost zăvorîţi. Pămîntul va rămîne rece şi întunecat.

— Să vedem ce putem face !

Cît timp cătau încotro ar trebui să se îndrepte, iată că începu să se ridice pe cer Luna, ocrotitoarea lui Făt-Frumos, în

veşmîntul ei argintiu, aşezată într-un car mai mic decît al Soarelui, tras de şapte cai albi.

Luna văzuse că Soarele a pierit de pe cer şi, neştiind ce se întîmplase, a socotit c-a venit rîndul ei să se ridice pe boltă. Oamenii se bucurau, fiindcă, măcar la lumina Lunii, se vedeau unii pe alţii şi puteau să-şi dea seama astfel despre cîte se petreceau pe pămînt şi-n cer.

Făt-Frumos şi bidiviul lui, sub razele Lunii, vedeau destul de limpede locurile pe deasupra cărora călătoreau, încercînd să descopere din priviri cam pe unde s-ar putea afla peştera babei Hîrca.

Deodată, calul spuse :

— Priveşte dincolo de pădurea aceea deasă, stăpîne !

— Se vede peştera ?

— Nu, nu e peştera, dar se zăreşte strălucind pe coastă un palat !

— Şi ce-i cu asta ?

— Vom putea să-i întrebăm despre peşteră pe locuitorii palatului, care s-ar putea să fie al vreunui împărat, poate chiar al stăpînului locurilor, unde se găseşte peştera.

— Atunci să coborîm.

Calul îşi domoli zborul, coborînd, şi, curînd de tot, ajunseră pe coastă, lîngă palat.

Mare le fu uimirea însă cînd văzură că, în loc de palat, se afla acolo, de fapt, un fel de cutie uriaşă de fier. Îi dădură ocol. Se uitară peste tot. Cutia avea, ce-i drept nişte porţi înalte cam de cîte cincizeci de stînjeni fiecare. Acestea erau încuiate. Şi, cînd privi prin gaura cheii, Făt-Frumos văzu că, dincolo de porţi, se afla o ogradă în care crescuseră numai flori şi arbori de fier.

În mijlocul ogrăzii se afla o femeie tînără, frumoasă, aşezată pe un jilţ de fier. În faţa acesteia, se vedea un cîine din fier, de mărimea unui viţel, avînd însă colţii şi măselele, pe cît se părea, din oţel.

Făt-Frumos bătu în poartă cu pumnul. Cîinele, auzind bătaia, începu să latre. Lătratul lui era atît de puternic încît răsuna, însoţit de un urlet prelung, peste lume.

Făt-Frumos strigă, chemă, dar, în afară de lătratul tot mai îndîrjit al cîinelui, nimeni nu-i răspunse.

Privi din nou pe gaura cheii, văzu cîinele zbătîndu-se într-un lanţ de fier, al cărui inel de la capăt era ţinut în mînă de femeia aşezată pe jilţ. Femeia nu se mişca de la locul ei ; părea şi ea croită din fier.

— Ce-am putea să facem acum ? îşi întrebă Făt-Frumos calul.

Acesta se dădu lîngă stăpînul său şi îi şopti ceva la ureche.

Flăcăul se crestă puţin cu paloşul, la buricul degetului mijlociu de la mîna stîngă. Degetul sîngeră. Îşi supse cîteva picături. Apoi se dădu de trei ori peste cap. Se prefăcu într-o gîză, atît de mărunţică încît abia se desluşea.

Astfel, prefăcut în gîză, pătrunse cu cea mai mare uşurinţă prin borta cheii. Zbură în ogradă şi se aşeză pe mîna femeii în care aceasta ţinea inelul de la unul din capetele lanţului. Lătratul cîinelui se potoli.

Făt-Frumos ar fi vrut s-o întrebe pe femeia de fier unde se află peştera babei Hîrca, în care ea putea zăvorî Soarele, caii şi carul acestuia, dar nu ştia cum ar face.

Deodată i se năzări să intre în urechea femeii de fier şi de-acolo să încerce a-i pune întrebarea.

I se strecură în ureche şi o întrebă. Strigă. Degeaba. Femeia rămase nemişcată.

Ce să facă ?

Auzise încă de cînd era mic, de la bătrîni, că puterea cîntecului este una dintre cele mai mari din lume. S-o încerce şi de astădată. Îşi apucă lăuta, care, după ce flăcăul se dăduse peste cap, se micşorase o dată cu el, şi începu să cînte :

Dorul meu pe unde pleacă
Nu-i pasăre să-l întreacă.
E mai repede ca vîntul,
Ca fulgerul şi ca gîndul.
Pînă ce clipeşti o dată,
Înconjoară lumea toată,
Pîn' clipeşti de două ori
A zburat mai sus de nori.

Cînta atît de dulce că, pe negîndite, urechea femeii de fier tresări, ochii îi clipiră. Ea lăcrimă şi se mişcă din loc. Vru să-şi vîre degetul în ureche. Dar Făt-Frumos, care-i văzuse mişcarea mîinii, apucă să ţîşnească afară şi, în felul acesta, scăpă nestrivit.

— Cine eşti şi ce cauţi ? îl întrebă femeia de fier.

Flăcăul îi povesti pe scurt cine era, de ce umbla prin lume, ce se întîmplase cu Soarele şi-i ceru ajutorul.

— Cu dragă inimă ţi l-aş da, îi răspunse femeia de fier, dar putinţa mea e mărginită. Eu sînt soţia zmeului, al cărui nume este Inimă-de-Fier. Cîndva am fost şi eu o fată de împărat. Dar zmeul, unul dintre cei mai cruzi de pe lume, m-a răpit din palatul tatălui meu, m-a silit să-i devin nevastă şi, ca să nu-l pot părăsi vreodată, m-a preschimbat, cu ajutorul babei Hîrca, într-o femeie de fier. Ba încă mi-a hotărît să ţin în mînă inelul acesta de la capătul lanţului cîinelui de fier.

— Dar iată că acum nu mai eşti de fier ! îi spuse Făt-Frumos. L-ai putea părăsi.

— Nu l-aş putea părăsi, glăsui ea, mîhnită.

— Cum asta ?

— Foarte bine.

— Lămureşte-mă !

— Zmeul are un bici, pe care-l ţine veşnic înfipt la chimir. În acel bici îi stă puterea. Atunci cînd se întoarce acasă mă izbeşte cu biciul. Eu prind viaţă, îi gătesc de mîncare, îl spăl, îi îndeplinesc toate dorinţele. Apoi el se culcă şi începe să sforăie. Înainte de a adormi mă mai plezneşte o dată cu biciul şi eu mă preschimb la loc, aşa cum m-ai văzut înainte, cu mîna pe inelul de la capătul lanţului cîinelui, care-mi stă şi el de strajă, cît timp sînt de fier.

— Şi acum ce s-a întîmplat că, la auzul cîntecului meu, ai devenit o femeie obişnuită ?

— Un singur rău n-a putut a-mi face Hîrca, urmă ea. Ca, sub lumina razelor Lunii, cîntecul unui fecior viteaz şi curat să-mi pătrundă în urechea de fier. Şi cîntecul să-mi redea viaţa pentru scurtă vreme !

— Cît de scurtă ?

— Atîta cît răsună cîntecul şi încă puţin.

— Folosind acest timp nu vrei să-ţi cauţi libertatea ? Văd că nici cîinele nu mai latră.

— Degeaba mi-aş căta-o. Mai întîi că poarta de fier nu poate fi deschisă decît sub pleznetul biciului lui Inimă-de-Fier. Apoi, cît am clătit eu în mînă — cînd m-am mişcat — capătul lanţului cîinelui, zmeul a şi prins de veste ce s-a întîmplat. Şi, făcînd salturi uriaşe, în prea puţine clipe va fi aici. Atunci să te ţii. Cu o singură pleznitură de bici te va face fărîme. Dacă însă ai putea să-i smulgi biciul, lucrurile ar sta cu totul altfel...

— Grăieşte-mi repede. Cum ar sta ?

— L-ai preschimba tu pe el într-o coropişniţă, ai putea s-o găseşti pe Hîrcă şi s-o sileşti să-ţi deschidă peştera, ce se află chiar sub palatul acesta de fier, iar Soarele, carul şi caii lui, după ce ar apune Luna, s-ar ridica pe cer, pămîntul şi oamenii ar fi din nou încălziţi şi luminaţi.

— Ce trebuie să fac, ca să dobîndesc biciul ? mai apucă să întrebe flăcăul.

Dar biata făptură şi apucase să devină iarăşi de fier. Rămăsese înţepenită în jilţ şi cîinele lătra mai fioros decît oricînd.

Făt-Frumos, preschimbat în gîză, ieşi din ograda palatului, strecurîndu-se tot prin borta cheii şi, ajuns afară, îşi regăsi bidiviul, iar, la oblîncul acestuia, paloşul.

— Haide, haide, stăpîne, îl zori calul. Puţin dacă mai întîrziai, poate că te-aş fi pierdut pentru totdeauna. Ascultă ce se întîmplă spre miazănoapte !

Făt-Frumos se dădu de trei ori peste cap. Se făcu iarăşi om, puse palma la ureche şi ascultă. Dinspre miazănoapte venea un vuiet înfricoşător. Vuietul acesta nu era altceva decît răsufletul zmeului care gonea către palat. Hîrca însăşi îl ajuta să poată să se zorească, pentru ca Inimă-de-Fier să-l prindă şi să-l pedepsească pe Făt-Frumos.

Cu un ultim salt prin văzduh, Inimă-de-Fier sosi în locul unde se găseau fiul împăratului Alb şi calul său. Zmeul căzînd din înalt, pămîntul se clătină, iar palatul de fier se legănă într-o parte şi-n alta, ca o corabie pe valurile mării.

Zmeul răcni :

— Aşadar tu eşti acela care ai călcat aceste locuri şi-ai încercat să-mi pătrunzi în ogradă ?

— Nu numai c-am încercat, ci am şi pătruns ! îl înfruntă, fără teamă, flăcăul.

— I-ai şi grăit femeii de fier ?

— I-am grăit !

— Trebuie să pieri ! zise zmeul, ducîndu-şi mîna la chimirul sub care-şi ţinea biciul.

Făt-Frumos îşi apucă şi el mînerul paloşului.

Trebuie să recunoaştem însă că poate totul nu s-ar fi petrecut aşa cum năzuia flăcăul, dacă nu ar fi fost acolo şi calul năzdrăvan.

Mînuindu-şi cu repeziciune paloşul, Făt-Frumos şi izbutise să-i reteze zmeului degetele de la mîna dreaptă, aceea care se îndreptase către chimirul sub care era ascunsă codirişca biciului.

Numai că zmeul nu stătu în cumpănă şi, fiindcă mîna dreaptă îi devenise boantă, se folosi de cea stîngă. Acesta a fost momentul cînd calul se întoarse cu spatele la zmeu şi îi azvîrli copitele celor două picioare dinapoi în pîntece, silindu-l să se încovoaie de durere. Atunci, fără să piardă nici o clipă, Făt-Frumos îi smulse biciul, pe care acesta şi prinsese să-l apuce cu stînga.

A ! Să-l fi văzut atunci pe trufaşul Inimă-de-Fier cum se schimbă la faţă, cum deveni linguşitor, cum încercă să-şi redobîndească primejdioasa armă, pe care, de teama paloşului flăcăului, avea prea puţină nădejde c-ar mai putea s-o recapete cu sila.

Inimă-de-Fier, acum, cînd biciul era în mîna lui Făt-Frumos şi se îngrozea de ce putea să se întîmple dacă flăcăului i-ar fi venit gîndul să plesnească din el, se făcuse ca un mieluşel. Nici nu ziceai că mai era acelaşi zmeu care venise pînă acolo în salturi năprăznice şi, sub căderea căruia, se clătinaseră pămîntul şi palatul ca o corabie pe valuri. El nu ştia însă că femeia de fier, în scurta ei revenire la viaţă, apucase să-i şi mărturisească flăcăului taina.

Aşa încît începu să se milogească, încercînd să-l înduplece pe flăcău.

— Dă-mi biciul înapoi ! Ce nevoie ai tu de el ? Şi, iacă, eu unul sînt gata să facem pace !

— Nu vreau pace cu tine !

— Dar ce vrei ?

— Vreau să-mi desfaci peştera Hîrcii, unde babornița a închis Soarele !

— Aceasta nu-mi stă în putinţă, încercă să-l mai poarte cu vorba zmeul pe Făt-Frumos.

— Minţi ! îl repezi acesta.

— Nici nu ştiu unde-i peştera, fiindcă, dacă aş şti, zău ţi-aş deschide-o ! Ce m-ar costa pe mine să păstrez o asemenea taină ?

— Te mai poftesc încă o dată, glăsui flăcăul, arată-mi cum se deschide peştera !...

— Iar eu, dacă-mi dai biciul, te fac omul cel mai bogat din lume, îţi dau palatul acesta şi încă o sută la fel, încercă, din nou, zmeul să-l amăgească pe Făt-Frumos.

— Te-am rugat pînă acum cu binele. Îmi este prea destul, spuse flăcăul şi plezni din bici.

Inimă-de-Fier începu să se facă din ce în ce mai mic pînă ce se preschimbă într-o coropişniţă, care o luă la fugă încercînd să se ascundă după o grămăjoară de nisip. Tot atunci, palatul de fier se prefăcu într-o nucă. Femeia de fier se retrezi la viaţă şi fiorosul cîine de fier deveni un căţel pricăjit, care scheuna speriat. Femeia, care nu mai era de fier, luă nuca şi i-o dădu lui Făt-Frumos, spunîndu-i :

— L-ai biruit pe zmeu, mi-ai redat mie adevărata înfăţişare şi libertatea, acum, te rog să iei nuca aceasta în care stă închis palatul. Şi, cînd vei vrea să-l ai aşa cum a fost, n-ai decît să plesneşti iarăşi din bici.

— Palatul de fier, în care nu se poate intra şi din care nu se poate ieşi, mie nu-mi trebuie, răspunse Făt-Frumos, deoarece este asemeni unei temniţe. Din această pricină, nuca unde el se află ascuns voi azvîrli-o într-un rîu, ca să i se piardă urma. Numai că eu pentru cu totul altceva am venit aici. Ca să-i redau libertatea Soarelui. Ori, văd că n-am izbutit.

— Ai să izbuteşti, dacă ai să împlineşti ce-ţi spun eu. Cît timp am fost în robia zmeului, l-am auzit, de multe ori, vorbind, în această privinţă, cu Hîrca.

— Atunci, dar, spune-mi repede ce este de făcut.

Şi femeia îl învăţă :

— Peştera babei Hîrca se găseşte, aşa cum ţi-am mai spus, chiar aici, sub fostul palat de fier al zmeului. Dar cum, pînă la vremea cînd, obişnuit, ar trebui să răsară Soarele, mai sînt încă două ceasuri bune, cu îndrăzneala şi vrednicia ta, ai putea să te repezi pînă la puţul părăsit unde se odihneşte ea în timpul nopţii, s-o sileşti să vină cu tine şi să-ţi descuie zăvoarele peşterii. Însă ia seama, Hîrca, aflîndu-se la strîmtoare, va încerca să te ademenească îmbiindu-te cu nişte colaci plămădiţi cu miere, despre care-ţi va spune că sînt **colacii puterii.** Tu să nu guşti din ei. Mierea cu care sînt plămădiţi este vrăjită şi ea îţi va aduce slăbiciune. Să-i răspunzi că mai bine te-ai hrăni cu ceilalţi colaci, pe care de-asemenea ţi-i va aduce şi care sînt plămădiţi cu pelin. Hîrca îţi va mai îmbia şi un ulcior plin cu un vin îndulcit, numit de ea **vinul tinereţii.** Vinul acela aduce însă nu tinereţea, ci bătrîneţea. Şi, tot la fel, să-i răspunzi că mai bine să-ţi dea un ulcior cu pelin. Aceea este băutura ce-ţi trebuie.

— Toate sînt bune şi folositoare cîte mi le spui. Dar unde voi găsi puţul părăsit, în care Hîrca se odihneşte noaptea ?

— În pădurea naramzelor !

— Cum am s-o recunosc ?

— Este o pădure mare, unde foiesc liliecii.

Făt-Frumos îi mulţumi femeii care urma să plece în drumul său, dornică, după atîţia ani de robie la zmeu, să-şi revadă casa părintească şi pe cei dragi, dacă vor mai fi trăind.

Ea îl sărută ca o soră pe frunte şi pe obraz pentru binele ce i-l făcuse. El strivi cu călcîiul coropişniţa ce se ascunsese în nisip, ca să piară, în sfîrşit, de pe lume, zmeul, şi încălecă pe bidiviul său.

Plecară — la fel cum porniseră de-atîtea ori pîn-atunci — în zbor, căutînd, în largul lumii, pădurea naramzelor, adică a portocalelor, nu dulci, ci amărui.

Zburară, zburară şi Făt-Frumos, din zbor, se rugă de Lună, ocrotitoarea lui, să mai întîrzie pe cer, pînă ce îşi va isprăvi el lucrarea, luminîndu-i, fără încetare drumul.

Luna se învoi :

— Bine, Făt-Frumos ! Şi el zbură mai departe, mereu mai departe, pe un fel de cărare a văzduhului luminată de Lună, ca de-o făclie.

Deodată, pe cînd zburau, văzură o pădure ciudată. În ea creşteau nişte pomi încărcaţi de naramze.

Şi, poate nu ar fi băgat-o de seamă, dacă Luna nu şi-ar fi trimis anume, mănunchi, toate razele sale asupra ei.

Numai că, în lumina Lunii, zăriră, printre crengile încărcate de naramze ale pomilor, o foşgăială neîncetată de mici animale, ca nişte şoricei zburători. Erau, de bună seamă, liliecii.

— Aceasta trebuie să fie pădurea naramzelor cea plină de lilieci, spuse calul. Să căutăm puţul părăsit, unde se odihneşte Hîrca.

Căutară în dreapta, căutară în stînga, căutară peste tot. Timpul trecea şi Făt-Frumos nu mai avea răbdare. Ştia că oamenii de pe pămînt trebuie să fie neliniştiţi că noaptea dura atît.

— Acolo trebuie să fie ! glăsui Făt-Frumos, arătîndu-i un puţ, pe ale cărui ghizduri şedeau, rînduite, o mulţime de bufniţe.

— Socot că ai dreptate ! îşi dete cu părerea calul.

Se coborîră şi Făt-Frumos începu să hîşîie încolo păsările. Acestea, cu glasurile răguşite şi aducătoare de veşti rele, ca nişte bătrîne răutăcioase, începură să ţipe, dîndu-i astfel de veste Hîrcii că s-a ivit o primejdie.

Hîşîite de flăcău, bufniţele zburară. Numai una rămăsese pe ghizd şi flăcăul înţelese uşor că pasărea aceasta era rănită şi nu putea zbura.

— Lasă-mă, flăcăule, să stau aici, liniştită, mai departe, se rugă ea. Stăpîna noastră, baba Hîrca, ceva mai devreme, s-a mîniat rău auzind că tu l-ai răpus pe Inimă-de-Fier. În ciuda care a cuprins-o, a azvîrlit cu un vătrai după mine. Şi m-a lovit atît de rău încît mi-a rupt o aripă.

Făt-Frumos, pe care îl ştim cît era de milos, se îndură numaidecît.

— Stai mai departe pe ghizd, liniştită, îi răspunse el. Pentru că eu nu te voi supăra cu nimic.

La auzul acestor cuvinte, bufniţa îşi smulse cu ciocul o pană din partea stîngă a pieptului şi i-o dădu.

— Uite, Făt-Frumos, glăsui. Pentru inima ta bună, îţi dăruiesc şi eu o pană. Darul acesta ţi se pare poate de nimica, dar dacă te vei afla, vreodată, într-o nevoie, să arzi această pană şi vei vedea ce-o să se întîmple.

Vestită prin ţipetele celorlalte bufniţe de sosirea lui Făt-Frumos, tocmai ieşea, din puţul părăsit, Hîrca.

Baba era cum nu se poate mai urîtă la înfăţişare. Cocoşată de da cu bărbia în pămînt, avînd în vîrful nasului nişte smocuri murdare de păr, purta pe ea un veşmînt jegos, iar în laţele de păr îi atîrnau grămezi, grămezi, liliecii, care scoteau nişte chiţcăieli asemeni şoarecilor prinşi în capcană.

Făt-Frumos o luă, la început, cu binele. Îi spuse cine este şi pentru ce a venit. Numai că o rugă să nu zăbovească. Soarele trebuie să ajungă cît mai degrabă slobod.

Luna, urmînd rugămintea făcută de Făt-Frumos, continua să-şi trimită razele argintii peste pădurea naramzelor. Şi Hîrca, ferindu-şi cu palma ochii de văpăile Lunii, răspunse :

— Nu înţeleg pentru ce s-ar putea plînge oamenii, cînd au, de la Lună, mai multă lumină decît ar avea nevoie ? Dar eu stau colea de vorbă cu tine. Tu eşti oaspetele meu. Oi fi flămînd şi însetat de pe drum. Şi eu încă nu te-am îmbiat cu nimic. Pofteşte, dragul babii — înainte de a ne sfătui despre orice altceva — puţin în sălaşul meu.

Baba făcu un semn. Înaintea ei se desfăcură nişte uşi mari. Şi Hîrca începu să coboare în fîntînă, pe nişte trepte, făcîndu-i semn lui Făt-Frumos să vină după ea.

Flăcăul, deşi arzînd de nerăbdare, nu avu încotro şi porni în urma babii.

Pătrunseră laolaltă într-o odaie largă unde Hîrca îşi avea sălaşul.

— Te învoieşti sau nu la ce te-am rugat ? o întrebă Făt-Frumos.

— Hi, hi, hi, rîse ea ascuţit. Stai uşurel, băiete ! O treabă ca asta nu se face aşa cu una cu două. Este de trebuinţă un anumit dichis.

— Mie mi-e degrabă !

— Ţi-o fi. Trebuia atunci să fi venit mai din timp. Uite, eu nu pot a-ţi face pe voie înainte de a ne hrăni şi a ne adăpa amîndoi cu cîte ceva.

Şi baba aduse două talere pline cu colaci şi două ulcioare cu băutură.

— În talerele acestea, zise ea, sînt două soiuri de colaci, unii plămădiţi cu miere şi proaspăt copţi, iar ceilalţi, copţi mai de mult şi răciţi, plămădiţi însă cu frunză veştedă de pelin. Tu mănîncă de unde te trage inima. Sînt însă încredinţată că vei alege pe cei mai proaspeţi, deoarece aceştia sînt colaci dătători de **putere.**

— Mie nu-mi place coptura proaspătă, mai ales cînd a fost şi îndulcită în plămădeală cu miere. Iar în ce priveşte puterea socotesc că o am prea destulă.

Luă deci un colac plămădit cu frunză veştedă de pelin şi-l gustă.

Baba, văzînd aceasta, se increţi şi mai mult la faţă de supărare, făcîndu-se ca o smochină uscată. Nu-şi pierdu însă firea şi urmă :

— Văd că nu prea ţi-e foame, dar poate ţi-o fi sete. Am adus două ulcioare, unul cu vin dulce, vechi, ce se numeşte **vinul tinereţii,** deoarece, după ce-l bei, te păstrează veşnic tînăr. Iar în celălalt ulcior se găseşte numai pelin amar, ce te face, îndată după ce-l sorbi, să îmbătrîneşti.

— Mie nu-mi este pe plac vinul dulce. Aşa că o să sorb numai din pelin ca să nu spui că am fost un oaspete mofturos.

Sorbi, după ce mîncase colacul uscat, din pelin.

Obrazul smochinit al Hîrcii se făcu, de ciudă, şi mai creţ, şi mai mic.

— Pui !... Pui !... Pui ! Veniţi încoace la mama ! chemă şi, deodată, în puţ, năvăliră în zbor, cîrduri-cîrduri de mii şi mii de lilieci, care i se prinseră flăcăului în păr, de obraz şi începură să-l muşte, să-l înţepe şi să-i sugă sîngele.

Făt-Frumos plezni din bici şi Hîrca se preschimbă într-un bărzăune, pe care flăcăul ar fi putut să-l prindă şi să-l strivească la fel ca pe coropişniţă. Îşi aminti însă că n-a găsit încă peştera unde fusese închis Soarele şi trebuia deci să mai aibă puţină răbdare. Mai plezni o dată din bici şi toţi liliecii din jurul lui se prefăcură în pulbere.

— Să mai pleznesc o dată din bici sau ba ? întrebă el pe bărzăune.

— Ba să nu mai plezneşti ! îi răspunse baba-bărzăune, fiindcă mi-ai lua viaţa. Şi, dacă mă laşi să trăiesc, te voi răsplăti împărăteşte. Iar dacă nu, înainte de moarte, am să te blestem să nu izbîndeşti în nimic din cîte ai de gînd.

— Poţi să mă blestemi cît vrei. Blestemele celor răi se întorc împotriva celor ce le-au rostit. Şi eu îţi cer un singur lucru...

— Care anume ? zise baba-bărzăune, făcînd pe neştiutoarea.

— Să-mi deschizi peştera, ştii tu care, şi să-i dai drumul Soarelui din prinsoarea în care-l ţii.

— Asta n-o voi face pentru nimic în lume.

— Nu ?

— Nu.

Făt-Frumos pocni din bici şi baba-bărzăune se făcu, la rîndul său, pulbere. Bufniţele se risipiră prin pădure ţipînd jalnic şi dînd de veste lumii că stăpîna lor s-a prăpădit.

Ce era acum de făcut ?

— Stăpîne ! Nu uita pana bufniţei ! îi şopti calul.

— Aşa e. Ai dreptate ! răspunse flăcăul.

Scoase dintr-un buzunărel de la piept, unde o ascunsese, pana dată de bufniţa faţă de care el se arătase cu milă. Ciocni amnarul şi o aprinse. Dar nici nu apucă să ardă pana toată, că bufniţa cu aripa ruptă se şi arătă din nou lîngă el.

— Ce dorinţă ai Făt-Frumos ?

Flăcăul îi spuse că nu ştia în ce loc se află peştera Hîrcii, pînă unde fusese tîrît Soarele, pe care baba îl zăvorîse laolaltă cu caii lui.

— Peştera se găseşte sub locul unde şi-a avut Inimă-de-Fier palatul.

— Asta am mai auzit. Dar cum să pătrund înăuntrul ei ?

— Hîrca avea o cheie !

— Şi unde-o pot găsi ?

— O păstra în bordeiul lui Tartacot-piticul de-un cot.

— Şi bordeiul în ce loc se află ?

— Într-o vie, în care cresc nişte struguri ce nu se coc niciodată, ci rămîn aguridă, la marginea pădurii de naramze.

Făt-Frumos sări pe cal. Nu mai era decît foarte, foarte puţin timp pînă cînd trebuia să răsară Soarele.

Calul zbură ca un fulger. Zbură, zbură şi, deodată, văzură capătul pădurii naramzelor. Dincolo de capătul ei se întindea o vie. Dar rodul ei nu avea culoarea obişnuită a strugurilor, ci era verde-alburiu. Şi, chiar în mijlocul viei, se afla bordeiul lui Tartacot-piticul de-un cot.

După ce se coborîră pe pămînt, Făt-Frumos intră în bordei şi-i ceru piticului cheia. Acesta, la început, încercă şi el să-l poarte cu vorba, doar, doar, să nu i-o dea.

Numai că Făt-Frumos îl prinse de barbă şi, după ce-i spuse că Hîrca a pierit, îl încredinţă că şi el va avea aceeaşi soartă, dacă nu-l ajută să elibereze Soarele.

Piticul ascultase de poruncile Hîrcii, fiindcă era stăpîna lui, dar nu avea şi răutatea ei.

El scoase trei pietre din fundul bordeiului şi i le dădu lui Făt-Frumos :

— Uite, întoarce-te în locul unde a fost palatul lui Inimă-de-Fier.

— Şi ?

— Rostogoleşte aceste trei pietre în palmă de trei ori.

— Nu mă minţi ?

— Nu !

— Juri ?

— Jur !

Făt-Frumos sări din nou pe cal. Calul se ridică în văzduh. Şi, cît ai clipi, ajunseră la locul unde fusese palatul lui Inimă-de-Fier.

Rostogoli în palmă pietrele întîia oară şi se ivi o peşteră. Peştera avea o poartă. Şi, cînd rostogoli a doua oară pietrele, acestea se schimbară, în mîna lui, într-o cheie. Iar dacă le rostogoli a treia oară, cheia descuie singură poarta. O deschise larg.

Şi, deodată, o lumină orbitoare ţîşni de dincolo de porţi. Şi Soarele, în toată măreţia lui, se ivi.

— Îţi mulţumesc, Făt-Frumos ! îi strigă, din goana cailor. Să mă ierţi. Acum nu pot să stau cu tine mai mult de vorbă, fiindcă mă aflu în întîrziere faţă de oamenii de pe Pămînt. Dar voi găsi un timp cînd îţi voi arăta recunoştinţa mea.

Şi-adevărat că vremea trecuse. Stelele se retrăseseră, ostenite de cît vegheaseră. Şi Luna, palidă, abia se ţinea să nu pice de pe boltă de somn. Văzînd că se iveşte Soarele, ea dădu bice cailor înhămaţi la car şi pieri.

De jos, se auzeau strigătele oamenilor, bucuroşi cum nu se mai poate pentru că Soarele răsărise din nou pe cer. După atîta zbucium şi încercări, Făt-Frumos se trase într-un loc nici prea umbros, nici prea cald, îşi puse şaua calului căpătîi şi se dădu pradă binemeritatei odihne.

6. Fata de piatră

Cîte stele-n jurul meu,
Toate mă vorbesc de rău.
Numai luna și c-o stea
Îmi îndulcesc inima.

După ce se odihni, se ridică. Se limpezi pe ochi la un izvor. Își spălă cămașa, ca să se simtă curat și proaspăt, așa cum se cuvine să fie un flăcău. Și se îndreptă către tovarășul său credincios de călătorie.

— Să-ți fie de bine, stăpîne ! îi meni calul, care păscuse pînă atunci într-o poiană învecinată numai flori de romaniță și micșunele, din cele care le priesc tare mult cailor zburători.

Făt-Frumos își mîngîie pe grumaz prietenul. Și se pregăti de drum. Calul necheză mulțumit și tropăi pe loc.

Aveau să înceapă o altă călătorie și de bunăseamă să trăiască alte noi întîmplări, în căutarea *mărului roșu.*

Trecură din nou, în zbor, peste o mulțime de tărîmuri și ape, peste păduri, livezi și cîmpii.

Făceau numai cîte un mic popas, după ce se înnopta bine. Opaițele stelelor pîlpîiau, dar, firește, nu luminau destul. Nădejdea rămînea tot făclia de argint a Lunii, ocrotitoarea lui, iar seara și dimineața crăiasa nopții era ajutată și de steaua cea mai strălucitoare, numită de pămînteni Luceafăr.

La această ușoară lumină cerească, Făt-Frumos își încropea ceva de mîncare, aprinzîndu-și înainte un focușor din surcele strînse de prin pădure sau de pe cîmpie, întocmindu-și o fiertură sau ceva fript.

Cu vînătoarea sau pescuitul se îndeletnicea numai cînd foamea îi strîngea prea de tot pîntecele. Altminteri lăsa vietățile cîmpiei, muntelui sau mării să hălăduiască în liniște, nevătămate. Se hrănea cu fructe pădurețe, cu rădăcini gustoase — după ce le fierbea, cu ciuperci fripte și cu ce se mai afla la îndemînă.

Primea, bucuros, bucatele cu care-l îmbiau locuitorii satelor, cînd se găsea în popas : mămăligă sau pîine, dar nu se da în vînt după mîncăruri de soi, așa cum ar fi făcut orice alt fecior de crai.

Poate că-l trăgea și pe el inima la o plăcintă sau o friptură gustoasă, însă nu o căuta cu tot dinadinsul.

Întotdeauna fusese mulțumit cu puțin, chiar și cînd se găsea în palatul tatălui său. Și tot la fel se purta și-acum, în timpul călătoriilor către care-l chema, fără încetare, neliniștea din suflet.

Pe cînd zburau așa, îl auzi pe cal strigîndu-l :

— Stăpîne ! Stăpîne !

— Ce este ? Ce se întîmplă ?

— Privește colo !

Și calul îi arătă, pe clina unui munte prăpăstios, o fată de piatră, înconjurată de un ciopor de oi, un cîine și-un măgăruș, de-asemenea din piatră.

Îndată, gîndul lui Făt-Frumos se îndreptă către femeia care fusese închisă în palatul și în ograda cumplitului zmeu Inimă-de-Fier.

Sufletul lui bun nu putea îndura să vadă o altă suferință, de-același fel.

— Să ne coborîm și să vedem ce putem face pentru această fată de piatră !

Calul se lăsă, încetișor, să alunece. Ajunseră lîngă ea. Iar Făt-Frumos vru s-o trezească din starea de nemișcare în care se găsea. Dar tot ceea ce încercă fu zadarnic. Fata nu se clinti din loc, ci rămase surdă și mută.

— Măcar dacă am şti cine este, cine a împietrit-o şi pentru ce ! îşi dădu cu părerea Făt-Frumos. Am găsi atunci, să nădăjduim, o cale prin care s-o readucem la viaţă.

— Poate ar trebui să întrebăm munţii din preajmă, grăi şi calul.

— Să-i întrebăm, dar cum ?

— Alt mijloc nu văd, glăsui iar calul, decît să-i rogi, cu glas tare, şi, poate, atunci, îţi vor răspunde cumva.

Făt-Frumos răsuflă adînc, trase aer în piept şi, întărindu-şi glasul, începu să-i roage :

— Munţilor, căruntilor, vă spun cine sînt. Mă cheamă Făt-Frumos şi am plecat într-o călătorie lungă şi grea încercînd să găsesc negăsitul : adevărul adevărat, taina **mărului roşu.** Pînă astăzi n-am aflat mare lucru. Am încercat, totuşi, prin străduinţa mea, să îndrept unele lucruri întîlnite pe drum. Aici am aflat o fată de piatră. Năzuiesc să-i redau viaţa. Dar, pentru aceasta, vă rog pe voi, munţilor, cei care, sigur, aţi fost de faţă cînd împietrirea copilei s-a înfăptuit, să-mi spuneţi cine este, cine a împietrit-o şi pentru ce.

Făt-Frumos îşi isprăvise ruga şi asculta. Se lăsaseră, la început, cîteva clipe de tăcere. Ecoul cuvintelor flăcăului răsuna încă surd. Dar, mai departe, nu se auzea altceva nimic. Deşi, de fapt, se auzea ceva-ceva, dar nu se înţelegea.

Pentru aceasta, flăcăul îşi repetă, încă o dată şi încă o dată, ruga.

Şi abia după aceea, începură să se audă mai desluşit cuvintele de răspuns ale ecoului.

— Făt-Frumos ! răspundea ecoul. Prin locurile acestea a hălăduit cîndva un neam de viteji. Dar dintre toţi bărbaţii acelui neam cel mai viteaz era însuşi craiul. El era pildă în toate. Nu se temea de nimic şi cu atît mai puţin de moarte. Numai că, tot în aceeaşi vreme, cînd acesta îşi conducea, în linişte, norodul, s-a ridicat, cu oaste mare, cel mai puternic împărat al lumii. Şi el a năzuit să biruie neamul cel încă neînvins pînă atunci de nimeni, să-i cotropească pămîntul, să-i ia în stăpînire avuţiile, iar copila craiului, care era cea mai frumoasă şi mai plină de gingăşie fată de pe pămînt, să-i devină soţie. Împăratul i-a trimis craiului solie, cerîndu-i să se supună fără împotrivire şi să-i dăruiască pămîntul, apele, avuţiile şi copila, în numele dreptului celui mai tare. Craiul, fireşte, nu s-a învoit. S-a sfătuit cu cei mai de credinţă curteni. Şi cu toţii au hotărît să înfrunte primejdia, dîndu-şi mai bine viaţa decît să se supună. Copila, întrebată, la rîndul său, a răspuns că, decît în braţele împăratului vrăjmaş,

mai bine în neființă. Mîniat, împăratul a dat poruncă aspră de cotropire a norodului ce nu înțelegea să se supună de bunăvoie.

S-au dat lupte înfricoșătoare vreme îndelungată. Totul a fost trecut prin foc și sabie. Și, pînă în cele din urmă, așa cum era de așteptat, tărîmurile cotropite au trecut sub stăpînirea împăratului. Craiul și cei mai de seamă sfetnici ai lui și-au scurtat singuri zilele, unii împlîntîndu-și în inimile neînfricate paloșele, iar alții sorbind cu sete dintr-un vas mare zeamă ucigătoare de cucută. Numai că împăratul învingător nu era destul de mulțumit. El o voia mai ales pe copilă. A dat de-aceea poruncă să fie căutată prin toate colțurile țării. Trimișii lui au cercetat toate cele patru zări. Și, pînă la sfîrșit, unul dintre ei a aflat că fata — înveșmîntată ca păstoriță, împreună cu un ciopor de oi, un cîine de pază credincios și un măgăruș de povară, pe spinarea căruia își purta bruma de lucrușoare cîte le luase cu ea, din palatul, pe care însuși tatăl său îl dăduse pradă flăcărilor, înainte de plecare — se îndrepta către un munte înalt. Muntele înalt spre care se îndrepta fata — credem că ai înțeles ! — era chiar acesta pe care te găsești. Împăratul, înflăcărat și dornic de a cuceri pe copila craiului, a încălecat pe calul său cel mai iute și, însoțit numai de cîțiva oșteni credincioși, a pornit pe urmele fetei. A gonit, a gonit și, pînă la sfîrșit, a ajuns-o. Fata era în același loc unde se găsește și astăzi cînd împăratul — care, de altfel, era încă tînăr și chipeș — a sosit, împreună cu soții săi. Văzînd-o, a rămas fără grai. Auzise și mai înainte, de la cei care o cunoscuseră, că fata era nespus de chipeșă. Numai că atît de frumoasă, de gingașă și de fermecătoare cît o descoperea în clipele acelea cu proprii săi ochi, nu și-o închipuise.

— Stai, nu mai face nici un pas înainte, i-a grăit împăratul. De altfel, ar fi zadarnic. Tot n-ai putea să scapi. Numai că eu nu te urmăresc ca pe-o pradă. Ci am venit să te înalț pe cel mai măreț tron. Vei fi împărăteasă. Vei fi stăpîna celui care împărățește peste întreaga lume.

Fata și-a întors, tristă, capul și i-a răspuns :

— Ne-ai cotropit pămîntul și apele. Tatăl meu și-a dat singur moartea ca să nu cadă în mîinile tale, scumpa mea mamă a pierit în flăcările ce ne-au încins palatul. Iar neamul nostru, liber, l-ai cuprins în robie. Acum mă vrei pe mine. Atîta că dorința aceasta nu ți-o voi împlini...

Glasul copilei era atît de dulce și suna ca o muzică, încît împăratul și-a simțit inima bătîndu-i aprig de-o dragoste fierbinte.

— Voi ridica părinților tăi un prea frumos mormînt, în fața căruia mă voi pleca eu însumi. Și față de norodul ce l-am supus mă voi purta ca un părinte bun ! a grăit.

Și-a mai făcut trei pași, încercînd s-o cuprindă în brațe pe mîndra fată.

Atîta că ea, tot atunci, a căzut în genunchi, și-a ridicat în spre cer palmele și ne-a chemat în ajutor pe noi, munții ce străjuim de veacuri pămîntul străbunilor săi.

— Munților ! ne-a rugat. În această clipă hotărîtoare a soartei milostiviți-vă de mine. Faceți ca făptura mea, rîvnită de împăratul biruitor și tot ce-mi aparține să se prefacă în piatră.

S-a auzit un zgomot îngrozitor. Cerul s-a învăluit în nori grei. Fulgere au strălucit. Și văzduhul a răsunat de tunete cumplite.

— Dorința-ți va fi îndeplinită, copila mea ! au rostit tare munții.

Și fata s-a prefăcut într-o stană de piatră, așa precum o vezi. La fel, s-au preschimbat în pietre, oile, cîinele și măgărușul ei. Și astfel au rămas mărturie prin veacuri a voinței neînduplecate a fecioarei de a nu deveni mireasa împăratului biruitor al neamului său.

— A trecut, înțeleg, atîta vreme de cînd copila viteazului crai s-a prefăcut în stană. Împăratul învingător nu mai trăiește nici el, pesemne, de mult. N-a sosit, deci, sorocul ca fata să se prefacă iarăși într-o făptură vie ?

— Aceasta, i-a răspuns flăcăului ecoul, doar muntele care a împietrit-o poate să hotărască și nimeni altul.

— Și cum pot ajunge pînă la el ?

— Este muntele albastru pe vîrful căruia se găsea odinioară palatul părintelui copilei.

— Să pornim, așadară, calule, în căutarea muntelui albastru.

— Să pornim, stăpîne !

Făt-Frumos a sărit în șa și noua călătorie a început.

Zburau, încercînd să găsească muntele albastru.

Nu mai cunoaștem cîtă vreme au căutat. Știm numai că, pînă în cele din urmă, au găsit muntele. Poalele sale erau udate de-un rîu.

— Bine-ai venit, Făt-Frumos ! îi grăi. Știam că vei sosi. Pămîntul, apa și văzduhul mi-au dat de veste. Spune-mi ce ai pe inimă.

Făt-Frumos îi aminti despre fata, pe care acesta o împietrise, la rugămintea ei.

— Acum, după atîta vreme, cred că se cuvine, mai spuse el, să revină la viață.

Muntele îl asculta. Și, numai cînd Făt-Frumos tăcu, îi răspunse.

— Cunosc călătoriile și căutările tale. Știu despre tine că lupți pentru biruința binelui, împotriva tuturor relelor și nenorocirilor ! Lupta ta, însă, abia începută, să știi că va fi mult mai lungă decît îți închipui. Relele și nenorocirile sînt peste măsură de numeroase, iar, uneori, acestea se ascund pînă și în spatele a ceea ce unii oameni socotesc că-i bine.

— Aceasta este cu totul altceva, cuvîntă iar flăcăul. Eu venisem să te rog pentru fată.

— Fata — potrivit chiar rugăminții ei, cînd eu m-am învoit s-o prefac într-o stană de piatră — nu poate să revină la viață decît...

Muntele tăcuse. Părea să cugete dacă venise timpul sau nu să-i destăinuiască flăcăului întreg adevărul.

— Decît ? stărui Făt-Frumos.

Muntele se hotărî să urmeze.

— Decît, rosti el, cînd țara va fi cu totul și cu totul slobodă...

— Dar țara se vede a fi devenit slobodă. Împăratul care o cuprinsese s-a prăpădit de mult. Trupul lui s-a prefăcut în cenușă. Cenușa i-a fost spulberată în cele patru vînturi și cine mai știe pe unde-o fi ajuns...

— Și, mai adăugă Muntele, cînd țara nu va mai fi amenințată de nici un fel de primejdii...

— Pînă atunci, se pare că va mai trebui să treacă încă foarte mult timp, bănui Făt-Frumos.

— Aceasta atîrnă în foarte mare măsură de tine și de cei care-ți vor urma pilda !

Făt-Frumos se plecă înaintea Muntelui albastru și îl rugă să-l ierte, fiindcă i-a tulburat liniștea.

Muntele îl binecuvîntă și-i ură :

— Du-te și fii de-a pururi învingător, Făt-Frumos ! Împlinește-ți menirea.

Calul îl aștepta cuminte și răbdător pe țărmul rîului.

— Ce-ai dobîndit, stăpîne ?

— O înțelepciune mai mult.

În timp ce se ridicau amîndoi în văzduh, Făt-Frumos își aminti de cele auzite din partea Muntelui și înțelese că datoria lui era să meargă, pe același drum, pe care pornise, fără să ostenească niciodată, și să ajungă pînă la capăt.

Trecură din nou pe deasupra muntelui, unde fata de piatră se afla înconjurată de cioporul de oi, de cîinele și măgărușul ei.

În gînd își luă rămas bun de la ea, făgăduind că va sosi o zi cînd va reveni, să o întîmpine, în clipa cînd se va reîntoarce la viață.

Călători, călători și, iată că, după un anumit timp, zări pe o poiană de munte, altă turmă, de astădată, nu oițe de piatră, ci vii.

Ciobanul era tinerel, pletele-i fluturau pe umeri. Pășea vesel și nepăsător, conducîndu-și turma, în timp ce cînta o doină, plină de alean, din fluier.

„Iată un păstoraș fericit ! cugetă Făt-Frumos. Viața lui se perindă veșnic fie pe o cîmpie înverzită, fie într-o pădure plină de umbră și miresme, fie pe lîngă izvoarele sau iazurile pe unde-și adapă turma. Mioarele sale, cîinii credincioși sau calul ce-l însoțește, cărîndu-i cojocul, sarica și uneltele păstorești, îi simt inima mereu aproape. Și, de bună seamă, toți oamenii care-l întîlnesc îl privesc cu plăcere și bucurie, se desfată ascultîndu-i cîntecele duioase. Și, mai ales, nu-l pîndește nici o primejdie, așa cum a pîndit-o pe biata fată care, ca să scape nepîngărită, s-a rugat de duhul cel bun al pămîntului strămoșesc s-o prefacă într-o stană de piatră".

Pierdut în gînduri, Făt-Frumos nu văzuse însă că, de la depărtare, alți doi ciobani, cu chipurile încruntate, umblînd furișați pe după copaci, tufișuri sau stînci, îi privegheau ciobănașului orice mișcare. Sau, chiar dacă i-a văzut, nu-și putuse închipui că se țineau pe urmele tînărului cu gînduri dușmănoase. Ce fel de oameni, mînați de lăcomie, invidie și ură puteau să fie aceia care să-i unelteascǎ răul unui asemenea păstoraș tinerel și curat la suflet, care nu supărase pe nimeni, ci doar numai binele-l năzuia și le aducea tuturor mulțumire cu cîntecele sale ?

Păstorul, ținîndu-și încă fluierul în gură, își așternuse pe o pajiște sarica și nu înceta să cînte. Începuse să amurgească.

Mîngîiat de adierile vîntului, care aduceau din toate poienile parfumul dulce al florilor, păstorașului începuseră să i se închidă ochii.

Îmbătat de văzduhul tare și proaspăt al munților, ațipi. Începu să viseze.

Visînd, i se păru că mioara lui cea mai dragă se arăta neliniştită. Behăia încetişor de parcă suspina.

— Ce e cu tine, drăguţă mioară ? o întrebă el. Nu-ţi place iarba pe care o paşti ? Sau eşti cumva bolnăvioară ?

— Drăguţule baci, îi răspundea mioara, trage-ţi oile în zăvoiul acela ferit de privirile celor doi care-ţi vor răul. Cheamă-ţi alături şi cîinele cel mai bărbătesc ca să-ţi fie de ajutor la nevoie.

— Şi pentru ce toate acestea ? se minuna, cu nevinovăţie, păstorul.

— Pentru că doi dintre tovarăşii tăi de păstorie, mînaţi de ciuda că ai oi mai multe, cîini mai destoinici şi cai mai voinici, vor să te răpună, mişeleşte, în această noapte şi să-ţi răpească totul.

— Dacă va fi să se întîmple astfel, îi răspundea prin vis, păstoraşul mioarei, să le spui ucigaşilor mei să mă îngroape în strunga de oi, ca să vă rămîn pe vecie alături, iar la cap să-mi pună, în loc de cruce, fluieraşul meu de fag. Cînd o să bată vîntul, fluierul va cînta de la sine, oile s-or strînge, pe mine m-or plînge, cu lacrimi de sînge. Tu să nu le spui însă suratelor tale că am fost ucis de mîini mişeleşti, ci să le povesteşti, doar că m-am însurat cu-o mîndră crăiasă, a lumii mireasă, că, la nunta mea, a căzut o stea. Că soarele şi luna mi-au ţinut cununa, stelele mi-au fost făcliile, păsările lăutarii, iar brazii, păltinaşii şi toţi ceilalţi copaci nuntaşii. Şi, a mai rugat păstoraşul, prin vis, mioara, dacă vei întîlni pe măicuţa mea bătrînă, cu brîul de lînă şi cu ochii plini de lacrimi, cercetînd pretutindeni locurile şi întrebîndu-i pe oameni dacă n-au văzut pe un mîndru ciobănel, tras printr-un inel, cu feţişoara ca spuma laptelui, cu perişorul ca pana corbului, cu ochişorii ca mura cîmpului, tu, drăguţă mioară, să-i povesteşti la fel, că m-am însurat c-o fată de crai, pe-o gură de rai. Dar ei să nu-i povesteşti, te rog, drăguţă mioară, nici că la nunta mea a căzut o stea şi nici c-am avut nuntaşi brazii, păltinaşii şi toţi ceilalţi copaci ai pădurii, păsările lăutari şi stelele făclii.

Luna şi stelele începuseră să sclipească, ca în visul păstoraşului, cînd Făt-Frumos auzi răsunînd un geamăt.

La îndemnul stăpînului său, calul se coborî pe pajiştea unde se odihnise şi visase păstoraşul.

Îndurerat, feciorul împăratului Alb îl văzu pe nefericitul păstoraş înjunghiat de două cuţite ucigaşe.

Faţa lui, golită de sînge, era albă ca varul. Trupul îi zăcea înţepenit, fără viaţă. Şi numai degetele subţiri şi lungi mai ţineau încă la buze fluierul din care scosese mai înainte sunete atît de melodioase.

Ucigaşii fugiseră, se ascunseseră, — adăpostiţi de beznele sub care se învăluie totdeauna răufăcătorii — cine ştie unde.

— Să-i ajungem pe ucigaşi, nu pot să fie prea departe, şi să-i calc în copite, fu de părere calul.

Dar Făt-Frumos era mai îngrijorat de soarta păstoraşului, decît de pedepsirea celor doi ticăloşi.

— Mai bine să încercăm a-l readuce la viaţă ! Să găsim apa vie, glăsui Făt-Frumos. Şi-abia după aceea să dăm ce li se cuvine răufăcătorilor.

— Dar apă vie de unde putem lua ? N-avem la îndemînă. Şi nici, aşa în grabă, nu putem afla.

Cu toate acestea, Făt-Frumos nu se descurajă, căută, întrebă oamenii din satul învecinat sau călătorii, puţini, care se mai găseau, în noapte, pe drum.

Unii nici nu auziseră despre apa vie. Iar alţii, chiar dacă auziseră, nu ştiau unde se găseşte. Numai o bătrînă le spuse că bine ar fi dacă ar izbuti s-o găsească pe zîna Vineri. Zîna, după cîte ştia ea, avea putinţa să le redea viaţa unora dintre cei care şi-o pierduseră din cine ştie ce pricini.

— S-o căutăm pe zîna Vineri, hotărî Făt-Frumos.

— S-o căutăm !

— Dar mai înainte de a ajunge la zîna Vineri, îi mai spuse bătrîna lui Făt-Frumos, să ştii că va trebui să treci pe la surorile ei mai mici, zîna Luni şi zîna Miercuri, şi să le plăteşti prin faptele tale, vamă.

— Voi trece şi le voi plăti.

Făt-Frumos ardea de nerăbdare. Voia s-ajungă cît mai grabnic la zîna Vineri — trecînd mai înainte, fireşte, pe la surorile ei mai mici, zînele Luni şi Miercuri — nădăjduind că va găsi la vreuna din ele sau, poate, la toate apa vie, pe care o căuta şi că se vor milostivi să i-o dea.

Avea mereu, sub ochii minţii, priveliştea păstoraşului scăldat în sînge, pe pajişte.

Zările se topeau sub zborul calului. Şi, în puţină vreme, ajunseră hăt, departe de pajiştea pe care zăcea păstoraşul.

Făt-Frumos strîngea încă între pulpe calul, căruia îi lăsase, în schimb, frîul liber, ca să poată zbura pe voie.

— Ne zorim şi ne tot zorim, stăpîne, glăsui înaripatul prieten lui Făt-Frumos, dar cum să trecem nepăsători, peste ceea ce se întîmplă jos ?

— Ce se întîmplă ?

— Priveşte numai puţin la meşterii aceia zidari !
Făt-Frumos privi.

În vale se vedea o zidire mîndră deasupra căreia, ca nişte flori mari de piatră, se ridicau cîteva turle. Iar pe turle cine se aflau ? Înşişi meşterii, în număr de zece, care lucraseră la zidire.

La poalele zidirii, slujitori înarmaţi tocmai dăduseră jos schelele de pe care meşterii trudiseră la înălţarea ei.

Aceştia fuseseră părăsiţi pe turle — slujitorii înarmaţi tocmai plecau — şi soarta lor era limpede. Urmau să piară acolo, sus, de foame şi sete, să putrezească sub ploaie şi zăpezi, în geruri şi arşiţe.

Numai că nici meşterii nu se lăsau în voia sorţii.

Din îndemnul celui mai mare dintre ei, îşi făuriseră aripi de şindrilă şi, după plecarea slujitorilor înarmaţi, se pregăteau să sară şi să plutească prin văzduh, cu ajutorul lor.

Făt-Frumos, milos ca de-obicei, era gata să-i ajute, cu calul lui, să ajungă, pe rînd, jos, cînd cei zece meşteri, încercînd să plutească prin văzduh, ca nişte păsări, îşi dădură drumul.

Cel din urmă care se avîntă, cu aripile de şindrilă, fu meşterul cel mare. Dar în clipa cînd făcu aceasta, din zidirea părăsită de el răsună un geamăt şi un plînset de tînără femeie.

Fiecare meşter unde cădea, pe loc, zdrobit, rămînea.

Numai meşterul cel mare unde se prăvăli se ivi „o fîntînă lină, cu apă puţină, cu apă sărată, de lacrimi udată".

Cutremurat de această nouă şi neînţeleasă întîmplare, Făt-Frumos îi ceru calului să coboare.

Ajungînd jos, oamenii din satele înconjurătoare se grăbiră să-i povestească tot ce se petrecuse mai înainte.

Stăpînul ţării poruncise să i se construiască un giuvaer în piatră, prin care să i se păstreze în veci amintirea.

Alesese, cu acest ţel, zece dintre cei mai buni meşteri, cărora le făgăduise, dacă vor izbuti să-i ridice giuvaerul în piatră — pe care-l năzuia — să-i scalde în aur şi să-i înalţe pe toţi boieri. Dar, dacă nu vor izbuti, îi ameninţase să-i zidească pe toţi zece în temeliile clădirii.

Meşterii, cunoscîndu-şi priceperea şi încrezători în forţele lor, se legaseră să-i construiască stăpînului ţării giuvaerul de piatră dorit.

Se apucaseră de lucru cu rîvnă.

Tot ceea ce zideau era minunat. Oamenii priveau şi nu le venea să creadă că atîta frumuseţe putea fi creată de mîini omeneşti.

Numai că tot ceea ce făureau ei ziua, din pricini neînţelese, se năruia noaptea.

De zece ori începuseră de la capăt munca şi tot de atîtea ori îşi văzuseră rodul trudei lor sfărîmat.

Într-o noapte, meşterul cel mare visă că zidirea, ca să dăinuiască, potrivit unei străvechi legi nescrise a firii, cerea neapărat un sacrificiu. Pentru aceasta era nevoie ca, încă de-a doua zi în zori, cea dintîi făptură curată, femeiască, nevastă sau soră, ce se va ivi lîngă schelă, mînată de dragoste, ca să aducă bucate soţului ori fratelui, să fie jertfită şi în pereţi zidită.

Cei zece meşteri jurară laolaltă că oricui îi va aparţine soţia sau sora nu vor ţine seamă, ci vor îndeplini jertfa cerută de creaţia lor.

Se apucară apoi la lucru cînd încă nu se făcuse ziuă cu totul.

Meşterul cel mare îi cîrmuia pe cei nouă soţi ai săi de muncă, zorindu-i întruna şi cerîndu-le să aducă la îndemînă ce le era de trebuinţă, piatra, cărămida şi varul.

Cînd, inima aproape că i se opri să bată în piept. O făptură femeiască se ivise în zare, îndreptîndu-se către schele. Iar această făptură nu era alta decît prea draga lui soţie.

Înfricoşat, căzu în genunchi şi implora stihiile să aducă în calea ei o ploaie cu spume. Ploaia se porni turbată, şuvoaiele se dezlănţuiră, dar dragostea soţiei fu mai tare decît ele. Ea nu înceta să se apropie de schele. Atunci implora stihiile ca, mai departe, să dea o urgie de vînt care să frîngă copacii şi să-i taie soţiei drumul. Numai că dragostea ei fu, din nou, mai puternică. Şi nu urgia învinse, ci tînăra femeie. Ea sosi lîngă schele. Cei nouă zidari se bucurară, numai inima marelui meşter începu să plîngă. Credincios jurămîntului, îşi luă însă pe draga lui soţie în braţe o puse în lăcaşul dinainte hotărît în zid şi începu s-o zidească, întîi pînă la glezne, apoi pînă la mijloc, pînă la piept, pînă la ochi, zicînd că glumeşte.

Femeia îşi dădu seama curînd că gluma nu e glumă. Zidul o strîngea din ce în ce mai tare. Simţea că, în curînd, îşi va pierde răsuflarea şi se va stinge.

Din ochi îi curgeau lacrimi amare, tot aşa cum şi inima meşterului cel mare plîngea cu lacrimi de sînge.

Zidirea se terminase. Ea era menită să înfrunte veşnicia. Numai din zid răsunau încă suspinele tinerei femei, soţie, purtînd în pîntec un viitor prunc şi care fusese jertfită.

Atunci veni şi domnitorul ţării să admire giuvaerul de piatră ridicat din porunca lui.

Meşterii se aflau cu toţii pe florile de piatră, turlele prin care-şi încheiau truda.

De jos, el îi lăudă mai întîi pentru priceperea lor, însă măcinat de teama că ar putea să mai alcătuiască şi vreo altă zidire asemănătoare, îi întrebă acest lucru. Iar meşterii, plini de mîndrie în faţa roadei mîinilor şi priceperii lor, răspunseră, necugetaţi, că da, fiind cei mai buni meşteri de pe pămînt, ar putea, oricînd, să ridice din piatră un giuvaer cu mult mai minunat decît acela pe care tocmai îl terminaseră.

Stăpînul ţării stătuse, mai întîi, puţin pe gînduri. Mînia îi înroşea obrajii. Trufia rănită îi zvîcnea în tîmple.

— Ei bine, rosti el. Alt giuvaer de piatră nu veţi mai ridica.

Şi aceasta fusese clipa cînd, înainte de a părăsi locul, împreună cu dregătorii şi slujitorii lui, poruncise să fie stricate schelele, ridicate scările, iar meşterii să putrezească de vii pe turlele de unde nu se mai puteau coborî decît, poate, numai în zbor.

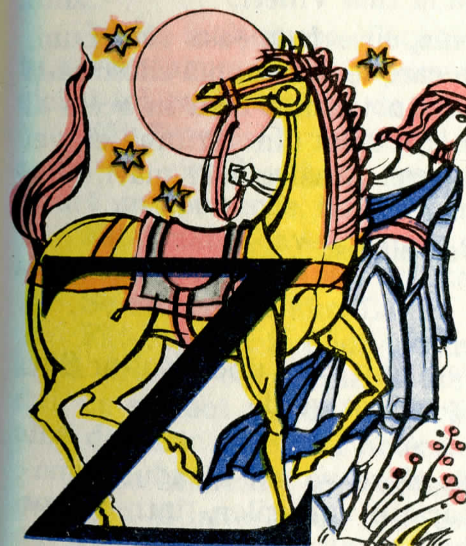
Făt-Frumos era îndurerat peste măsură. Îi părea rău că nu apucase să-i coboare el, cu calul său năzdrăvan, pe meşteri şi mai ales pe meşterul cel mare, acela care îşi jertfise soţia pentru dăinuirea în veac a creaţiei sale. Sorbi apă rece din fîntîna abia ivită. Şi, dintr-o dată simţi nevoia să facă, neapărat, orice, ca să-i readucă pe toţi la viaţă, ca şi pe păstoraşul cel ucis de fîrtaţii pizmaşi pe pajişte. Viaţa i se păru cu mult mai nedreaptă şi crudă. Numai de-ar găsi-o cît mai curînd pe vestita zînă Vineri. Ea trebuia să aibă apa vie. Şi, după ce oamenii din preajmă îi făgăduiră că se vor îngriji, cu toată cinstea, de trupurile fără viaţă ale meşterilor, se urcă pe cal şi îşi urmă începuta cale.

7. „Buruiana vieţii"

Cînd era badea pe-aici,
Erau zilele mai mici.
Dar badea s-o depărtat,
Zilele s-o-ndelungat.

Zîna Luni întruchipa, i se spusese lui Făt-Frumos, orice început. Ea ocrotea fiinţele mici, copiii, mieii şi puii păsărilor. Cea mai mare duşmană a ei era bătrîneţea şi nu-i plăcea să vadă nici un fel de lucru sfîrşindu-se. Iubea răsăriturile Soarelui, Lunii şi cele dintîi clipiri ale stelelor. Anotimpul cel mai plăcut îi era primăvara. Iar cel mai nesuferit sfîrşitul toamnei.

Din această pricină nu li se arăta oamenilor decît dimineaţa, alcătuindu-se din aburii ce se ridicau în văzduh atunci cînd se risipea roua. Şi trebuia să fii cu foarte mare băgare de seamă ca s-o poţi desluşi în lumina roşiatică-aurie a zorilor.

Ca să fie sigur că nu va trece pe lîngă ea fără s-o recunoască, Făt-Frumos călătorea pe jos, cu calul de dîrlog și numai dimineața.

Tot mergînd așa, într-un revărsat de zori, din luna mai, ajunse pe o poiană plină de flori. Văzduhul era proaspăt. Albinele, harnice, bîzîiau, în veșnica și neobosita lor trudă de a pregăti mierea. Fluturi, cei mai mulți albi, își tremurau aripile într-un zbor plin de sfiiciune și grație.

Deodată, calul, care era numai ochi și urechi, își apucă stăpînul cu botul de poalele veșmîntului și-i arătă cu capul un tăpșan. Acolo, din aburi, se întruchipa o formă, la început nu prea clară, apoi din ce în ce mai împlinită, pînă ce se ivi o fată — învăluită într-un veșmînt subțire ca pînza de păianjen — al cărei mers părea o plutire.

Flăcăul înțelese că o avea în față pe zîna Luni și i se adresă cu încredere. Îi povesti ce nevoi îl adusese prin acele meleaguri și o rugă să-l ajute ca să ajungă pînă la zîna Vineri.

— Te-aș ajuta cu bucurie, îi răspunse frumoasa zînă Luni, dar puteri, mai mari decît acelea pe care le am eu, mă silesc să-ți cer vamă dacă vrei să treci cu bine din tărîmul meu în acela al zînei Miercuri, sora mea mijlocie. Și abia din tărîmul ei vei putea să răzbați pînă la acela al sorei noastre mai mari, zîna Vineri, ca să-i faci rugămintea ta.

— Și ce fel de vamă va trebui să plătesc ?

— O vamă destul de ridicată.

— Spune care ?

— Să-mi aduci piatra de smaragd din locul unde Vultur Sur, împăratul vulturilor, a ascuns-o într-un nor verde.

— Mă voi sili s-o aduc.

Spusese Făt-Frumos, din gură, că se va sili să aducă smaragdul ascuns de Vultur Sur, împăratul vulturilor, într-un nor verde. Pentru că voia, cu orice chip, să plătească vama, dar în taina inimii lui se întrebă : cum va izbuti acest lucru ?

Calul îl văzu amărît, îl întrebă ce s-a întîmplat și, cînd auzi despre ce este vorba, încercă să-l liniștească :

— Lasă, stăpîne ! Om răzbi noi și de data asta. Că doar n-o fi dracul atît de negru precum se crede ! Suie-te numai pe șalele mele și să plecăm.

Făt-Frumos sări pe cal și acesta se înălță în văzduh. Cercetară pretutindeni bolta, dar nicăieri nu se zărea vreun nor. Și cu atît mai mult unul verde. Cerul era senin și limpede ca sticla.

— Să ne ducem la Vultur Sur, împăratul vulturilor, și să-l întrebăm pe el, poate se va învoi să ne mărturisească unde se găsește norul în care a ascuns smaragdul. Dar unde i-o fi cuibul ?

— Unde altundeva decît în vîrful celui mai înalt munte ! îi răspunse calul.

Calul se ridică în zbor și flăcăul putu privi în voie toată întinderea. Alese din ochi cel mai înalt vîrf și se îndreptară într-acolo.

Pe acel vîrf se găsea sălașul lui Vultur Sur, împăratul vulturilor. Tot atunci rătăcea prin munte unul dintre cei mai iscusiți vînători trimis de către stăpînitorul locurilor să-l vîneze. Acesta avea nevoie de cîteva dintre penele lui, deoarece cu ele voia să-și împodobească pălăria.

Vînătorul tocmai dusese la ochi arcul.

Făt-Frumos văzu săgeata pornind și întinse, în calea ei, palma.

Săgeata i-o străpunse. În schimb, Vultur Sur rămase neatins.

— Îți mulțumesc, flăcăule, îi grăi acesta. Dacă nu vegheai tu, eram acum mort. Spune-mi dar, pentru ce ai urcat pînă aici și tot ce dorești, și, de îmi stă cu putință, ți-oi împlini.

Făt-Frumos îi mărturisi ce dorea și împăratul vulturilor scobi, cu ciocul, stînca, într-un loc mai ferit. Scoase din scobitură un nor verde, iar din nor smaragdul.

Făt-Frumos avea acum smaragdul, pe care îl plătise cu străpungerea palmei sale drepte.

Se coborîră la zîna Luni.

Făt-Frumos îi dădu smaragdul. Și zîna, recunoscătoare, îi arătă drumul către zîna Miercuri, tîlcuindu-i totul, pe de-a rîndul, ce să facă și cum să facă. Ba încă îi mai dărui și o floare albă de liliac care să-i netezească, așa cum spunea ea, calea.

Zîna Miercuri, spre deosebire de surata ei mai mică, îndrăgea vara și lanurile de grîu care se coceau sub căldura soarelui. Ocrotea însă mai ales lacurile și rîurile bogate în pește. Și se întrupa numai din aburii ce se ridicau deasupra acestora, atunci cînd Soarele le încălzea.

Flăcăul și calul său, ca s-o zărească atunci cînd se ivea, erau nevoiți să călătorească numai pe țărmurile apelor și să fie cu ochii în patru.

Mergeau deci, numai pe jos, de foarte multe zile. Făt-Frumos își ținea bidiviul de dîrlog. De la o vreme, se văzu o întindere mare de apă. Era un lac. Soarele strălucea deasupra lui, făcîndu-l să scînteieze ca o uriașă oglindă. Doar, într-o parte a la-

cului, unde apa se păstrase din timpul nopții, mai rece, se vedeau ridicîndu-se aburi.

Calul îl apucă, din nou, pe stăpînul său, de pulpana hainei și-i arătă, cu capul, spre acea parte unde se înălțau aburi.

Făt-Frumos înțelese. Privi cu băgare de seamă locul și o văzu pe zîna Miercuri, întrupîndu-se. Purta pe ea, de-asemenea, un veșmînt subțire ca de abur. Cosițele îi erau însă împodobite cu frunzulițe lungi și subțiri de trestii.

Flăcăul i se plecă înainte-i cuviincios și îi întinse darul primit de la zîna Luni.

Zîna Miercuri se lumină la față, îi mulțumi pentru darul adus de la sora ei și îl întrebă pentru ce a făcut atîta cale pînă la ea.

Feciorul împăratului Alb îi răspunse și zîna își clătină capul.

— Ca să poți trece către surata noastră cea mare și cea mai știutoare de toate dintre noi trei, ar trebui să plătești o vamă.

— Ce fel de vamă și cum s-o plătesc ?

— Făcîndu-mi o slujbă !

— Ce fel de slujbă ?

— Să-mi aduci piatra de ametist, pe care Crap Azap, împăratul peștilor, a ascuns-o la tulpina unei flori de nufăr de culoare viorie.

— Nu știu cum am să fac acest lucru, dar îți făgăduiesc că mă voi strădui.

Se duse apoi la calul năzdrăvan și chipul său, de obicei atît de luminos, se întunecase ca ziua cînd se pregătește o ploaie.

— Ce s-a întîmplat, stăpîne ? vru să afle calul.

Flăcăul îi mărturisi dorința zînei Miercuri și bidiviul îi dădu, ca și de rîndul trecut, curaj.

— Lasă, stăpîne, nu te îngrijora. Vom găsi și de astă dată mijlocul să ieșim la liman. Urcă-te numai pe șalele mele. Eu voi înota prin apă și nu se poate să nu găsim tulpina florii de nufăr viorie pe care o cauți.

Străbătură înot apa lacului în lung și-n lat, atît pe unde suprafața sa era mai largă, cît și pe unde era mai adîncă. Făt-Frumos, dezbrăcat de veșminte, cercetă și fundul lacului.

Floarea de nufăr viorie nu se zărea nici la suprafața lacului, nici în mijloc și nici pe fundul lui.

— Să-l căutăm dară pe Crap Azap, împăratul peștilor, alta n-avem ce face, glăsui calul năzdrăvan.

— Să-l căutăm, dar unde ?

Scormoniră nămolul, pe unde bănuiau că-și are Crap Azap sălașul. Degeaba.

Cînd, zăriră o barcă pescărească străbătînd lacul, iar în barcă un pescar ținea o vîrșe în mînă.

Pescarul fusese trimis de stăpînitorul locurilor să-l prindă pe Crap Azap. Cu solzii aurii ai împăratului peștilor voia să-și împodobească veșmîntul, iar cu carnea lui să-și hrănească niște oaspeți de soi, pe care îi poftise la masă. Crap Azap, auzind zgomotul, se ridicase doar puțin afară din apă, iar pescarul care era cel mai iscusit din întreaga țară și îl pîndea de zile și săptămîni întregi, își întinse vîrșa și-l luă prins.

Calul îndată îi arătă stăpînului său ce se întîmplase, iar acesta se repezi asupra vîrșei, o sfărîmă și împăratul peștilor scăpă.

Pescarul părăsi înciudat locul. Iar Crap Azap îi mulțumi flăcăului pentru că-i salvase viața.

— Fără tine, spuse el, aș fi ajuns să fiu mîncat de mesenii celui care-mi dorea moartea. Și solzii mei aurii i-ar fi împodobit veșmîntul. Spune-mi pentru ce te-ai coborît în apă, la mine, și ce-oi putea ți-oi împlini...

Flăcăul îi povesti ce căuta, iar Crap Azap, fără să mai stea la tocmeală, săpă adînc, cu botul, într-o latură a țărmului, unde lui Făt-Frumos nici nu-i dăduse prin gînd să caute și unde creștea, nevăzută, în pămînt, tulpina unei flori de nufăr, viorie.

Scoase din ea piatra de ametist cea căutată.

— Du-te și încredințează-i zînei Miercuri vama pe care ți-a cerut-o !

Așa și făcu fiul lui Alb-Împărat și zîna Miercuri se arătă cum nu se poate mai mulțumită. Mai înainte îi văzu însă brațul sfîșiat și însîngerat de tăișul unui cuțit și vru să afle ce se întîmplase.

— Atunci cînd am sfărîmat vîrșa pescarului, acesta s-a grăbit, drept răzbunare, să mă lovească. Arma cu care m-a lovit a fost un cuțit pescăresc. Urmarea o vezi și singură. Dar nu-i nimic dacă am sîngerat. Am sîngerat ca să pot reda viața unor oameni nevinovați și aceasta mi se pare destul și prea destul.

Zîna Miercuri îi dete apoi flăcăului un spic de trestie, ca dar pentru sora cea mare. Spicul trebuia să-i netezească flăcăului calea, să-i poarte noroc și să-l ajute să plătească ultima vamă.

Zîna Vineri nu semăna cîtuși de puțin cu surorile sale. Locuia într-un codru adînc. Ea îndrăgea zilele întunecate, pădurile umbroase și oblăduia sălbăticiunile. Se întrupa numai din um-

bre, atunci cînd se cobora seara şi nici nu se arăta pentru oaspeţi cu deosebită prietenie, deşi cunoştea mult mai multe taine decît zînele Luni şi Miercuri.

— Oricum o fi — hotărî Făt-Frumos (şi calul îi împărtăşi părerea) — noi trebuie s-ajungem pînă la ea. Aşa cum am înţeles din cele auzite şi petrecute înainte, zîna Vineri bănuiesc că este singura care are apa vie. Şi cu ajutorul ei vom putea readuce suflarea în trupurile fără viaţă, aşa cum năzuim.

Plecară şi, pe drum, încercară s-o recunoască pe zînă din desişul de umbre care se învălmăşeau prin păduri, în fiecare seară.

Calul veghea şi el, stîndu-i stăpînului drag, neîncetat, alături.

Străbătuseră cale lungă cînd, într-un amurg, bidiviul îşi trase uşor, cu botul, stăpînul de pulpana hainei.

Flăcăul cerceta cu băgare de seamă totul în preajmă şi, deodată, zări întrupîndu-se, din umbre, o făptură de ceaţă, înveşmîntată într-un văl cenuşiu.

Înţelese că făptura aceasta era zîna Vineri şi de-aceea îi întinse spicul de trestie primit de la zîna Miercuri.

Şi, de unde zîna Vineri se arătase, la început, mîniată, pe loc se însenină.

— Ai trecut, deci, şi pe la sora mea mijlocie ? îl întrebă pe flăcău.

— Am trecut, după cum vezi. Zîna Miercuri îţi trimite acest dar şi te roagă să ai bunătatea şi să m-ajuţi.

— Ce doreşti ?

Inima caldă a lui Făt-Frumos se încălzi şi mai mult ascultîndu-i glasul. Sub ochi îi apăru imaginea păstoraşului răpus pe la spate de cuţitele mişeleşti ale tovarăşilor săi de ciobănie, apoi în minte reauzi gemetele bietei tinere femei (ce purta şi un prunc la sîn) răzbătînd din peretele unde fusese zidită de însăşi mîna nefericitului său soţ. Îşi reaminti şi pe ceilalţi nouă meşteri care, cu aripi de şindrilă la umeri încercaseră să coboare de pe turlele unde un stăpînitor trufaş şi neîndurător îi osîndise să putrezească. Însă, căzînd, se zdrobiseră.

— Zînă Vineri, îi grăi flăcăul, am plecat pe acest drum lung, cu gîndul să ajung pînă aici. Şi să-mi dai apa vie. Cu ea să redau viaţa unor fiinţe nevinovate, răpuse de lăcomie, pizmă şi trufie.

— Din nenorocire, eu apă vie n-am ! îi răspunse zîna Vineri.

Flăcăul se prăbuşi în el.

— Nu ai ?
— Nu. Apa vie se găsește într-o cu totul altă parte.
— Unde ?
— Nici eu nu știu. Am auzit cîndva unde, dar fiindcă trăiesc singură, pe-aici, de veacuri, am uitat.
— Atunci, degeaba am străbătut atîta drum.
— Poate că nu degeaba.
În sufletul lui Făt-Frumos încolți din nou nădejdea.
— Cum vine asta ?
— Eu nu am apa vie. Dar, în schimb, te-aș putea, cred, ajuta să capeți buruiana vieții.
— Și ce trebuie să fac, ca să pot căpăta buruiana vieții ?
— Trebuie să plătești vamă !
— Cum și cît să plătesc ?
— Să-l găsești în pădure pe Cerb Herb, împăratul cerbilor. Acesta păstrează într-o scorbură, numai de el știută, cîteva fire din această buruiană.
— Am și plecat să-l caut.

Străbătu pădurea în lung și-n lat și, tocmai cînd credea că nu mai dă de împăratul cerbilor, îl găsi.

Stăpînitorul acelor ținuturi unde se găsea pădurea pusese însă la cale de multă vreme să-l prindă pe împăratul cerbilor. El se fălise față de alți stăpînitori vecini că are în pădurile lui pe Cerb Herb, cerbul cu cele mai rămuroase și bogate coarne din lume. Din această pricină orînduise pe urmele împăratului cerbilor o ceată iscusită de vînători.

Pentru că toate vietățile pădurii îl vesteau pe împăratul cerbilor cînd se iveau vînătorii, el nu putuse fi prins vreme îndelungată. De aceea, vînătorii așezaseră o mulțime de capcane, pe unde știau că se hrănește ori se adapă cerbul.

În sfîrșit, el căzuse într-o capcană, nu departe de un izvor unde Cerb Herb venea cîteodată să se adape.

Cerbul, nu numai că fusese prins de picior în capcană, dar, zbătîndu-se să scape, căzuse într-o groapă adîncă. Acolo rămăsese, acoperit de crengi și frunze, fără să mai poată ieși.

Cu urechea lui ascuțită, calul auzise gemetele cerbului.

Își apucă stăpînul de pulpana hainei și îl trase către groapa unde zăcea cerbul.

Împăratul cerbilor abia își mai trăgea sufletul. Din depărtare răsunau strigătele hăitașilor care veneau spre capcană. Făt-Frumos își împleti repede o frînghie din cînepă sălbatică. Se lăsă pe ea, ușurel, pînă jos. Îi desfăcu piciorul lui Cerb Herb

din capcană. Îl legă de mijloc cu grijă și-i strigă calului să apuce cu dinții celălalt capăt al frînghiei. Apoi să tragă cu nădejde.

Calul îi ascultă porunca și, în felul acesta, împăratul cerbilor ajunse iarăși liber.

După ce flăcăul îi obloji cerbului rana de la picior, acesta îl întrebă cu ce i-ar putea fi de folos, fiindcă l-a scăpat de moarte și i-a redat libertatea. (Libertatea pentru o ființă ca el — de altfel ca pentru orice altă făptură — fiind mai de preț decît viața !)

Făt-Frumos îi ceru, firește, buruiana vieții. Și-i mărturisi pentru ce avea nevoie de ea.

Iar cerbul îi răspunse că nimeni altcuiva din lume nu i-ar fi dat-o, în afară de el, deoarece se încredințase că era un flăcău cu totul deosebit și nu pentru el o cerea ci pentru niște ființe nevinovate, care fuseseră răpuse din răutatea sau din asprimile lumii.

Îl duse, după aceea, la scorbura unde păstra trei fire din buruiana vieții și i le dădu.

Făt-Frumos îi mulțumi din suflet, vîrî cele trei fire din buruiana vieții într-un buzunăraș al chimirului. Încălecă și plecă.

Calea înapoi, de la zîna Vineri, pînă la locul unde se prăbușiseră meșterii și fusese zidită de însuși soțul ei tînăra femeie, i se păru lui Făt-Frumos cu mult mai lungă decît la venire. Dar cum, necum, ajunse.

Fără să-și dea el seama, trecuse, de la plecare, foarte multă vreme. Trupurile meșterilor fuseseră așezate în morminte. Scoase, totuși, cele trei fire de buruiana vieții din buzunărașul de la chimir și le plimbă pe deasupra mormintelor. Atinse cu ele pămîntul. Același lucru îl făcu și cu peretele unde fusese zidită tînăra soție și mamă.

Nimic nu se schimbă și totul rămase nemișcat.

Atunci porni în cea mai mare grabă spre locul unde fusese ucis, mișelește, păstorașul, de către cei doi tovarăși de meșteșug ai săi, dornici de a-i răpi turmele de mioare.

Nu mai găsi nici trupul acestuia.

Deznădăjduit, după toate cîte le săvîrșise pentru a-i readuce la viață pe cei răpuși, fără să aibă, de fapt, nici o bună urmare, feciorul lui Alb-Împărat nu mai știa ce să facă.

Deodată îi trecu prin gînd să întrebe vîntul. Vîntul cutreieră pretutindeni, aude cea mai ușoară șoaptă și o poartă cu sine.

„Da, da, să întrebe Vîntul ! El trebuie să știe ceva !“

Făt-Frumos își duse, mai întîi, la buze cornul. Cornul îi fusese încredințat de tatăl său la plecare, ca să-l folosească, vreodată, cînd va merge la vînătoare și va voi să-și cheme, prin sunetul lui, soții, cîinele sau calul.

Sună, prelung, din corn. Pe urmă strigă :

— Vîntule !... Vîntule !... Te cheamă Făt-Frumos. Te roagă să poftești cîteva clipite cu el la sfat.

Îndată se ivi înaintea flăcăului o făptură ciudată. Era mai mult lată decît înaltă. Avea obrajii umflați, pesemne de atîta suflat. În brațe purta ceva ca un fel de cimpoi. Avea un veșmînt larg ce o învelea de la umeri pînă la tălpi. Iar în partea din spate a umerilor îi fîlfîiau două aripi ce se mișcau neîncetat.

— Iată-mă ! Eu sînt Vîntul ! rosti acesta. Pentru ce m-ai chemat ?

Făt-Frumos îi povesti cele ce se întîmplară și-l întrebă ce să facă ? Avea buruiana vieții, dar pe nici unul dintre cei pentru care se străduise s-o dobîndească nu izbutise să-l readucă la viață.

— Trupurile lor au fost supte de plante sau de frunzele copacilor, răspunse cel întrebat.

— Și acela al femeii ?

— S-a risipit în pămîntul din care s-a plămădit cărămida.

— Atunci în zadar am mai dobîndit buruiana vieții !

— Buruiana vieții are putere doar vreme de trei zile după ce trupurile au fost înghețate de moarte. Iar cele trei zile s-au perindat de mult. Așa e legea firii și aceasta nu poate fi schimbată de nimeni, prin nimic. Numai apa vie ar fi putut să redea viața trupurilor moarte, însă numai atîta vreme cît încă nu s-au topit și n-au fost supte de plante și frunze.

Vîntul își umflă obrajii și începu să sufle.

Totodată își mînuia ceea ce părea să fie în brațele lui, un cimpoi. Iar din cimpoi izbucneau sunetele pe care știm că le scoate vîntul cînd începe să sufle, de la șoaptele cele dulci și pline de blîndețe, pînă la geamătul sau șuierul turbat cînd devine furios.

— Iată o călătorie pe care am făcut-o zadarnic ! își împărtăși gîndul Făt-Frumos calului.

— La drept cuvînt, stăpîne, răspunse calul, nimica din ceea ce este săvîrșit, cu inimă bună, nu se face în zadar ! Ai mai deprins și ai mai cunoscut încă una din marile taine ale firii.

— O taină, a cărei aflare, în amărăciunea pe care o trăiesc, nu are darul de a-mi aduce nici un fel de mîngîiere.

— Mîngîierea nu trebuie așteptată din afară ci este nevoie ca să și-o dea omul însuși, prin faptele sale. Tu ai dreptul la acest fel de mîngîiere. Nu-mi place însă că te jeluiești. O neizbîndă nu înseamnă nicidecum o înfrîngere. Tu ești dator să mergi mereu înainte, în călătoriile și în căutările tale, fără să deznădăjduiești. Făt-Frumos înțelese cuvintele înțelepte ale calului.

Se întări sufletește în sine. Și se pregăti să-și reia drumul.

— Să ne îndreptăm, în sfîrșit, după atîta întîrziere, către ținta noastră mai veche, capătul pămîntului ! îi spuse el calului. — Să ne îndreptăm !

8. Muma Pădurii

Bate vîntul, bate vîntul,
Bate vîntul, mişcă crîngul,
Pe mine mă bate gîndul
Să las crîngul,
Să iau cîmpul.
Bate vîntul, arde cîmpul.
Ies la cîmp
Ca să mă sting,
Dar la crîng
Mai rău m-aprind.

Au pornit mai departe, tot mai departe.

Înfăţişarea pămîntului era însă mereu alta. Pieriseră satele. Nu se mai zăreau oamenii. Ţinuturile deveneau lunare. Nu mai străluceau nici măcar firele argintii ale rîurilor şi nici ochii luminoşi ai lacurilor.

Sub ei nu mai era altceva decît o cîmpie stearpă şi goală, lipsită de arbori, de ierburi şi de animale.

— Pe unde om fi ? şi-a întrebat Făt-Frumos calul. Poate am şi ajuns la capătul pămîntului, dar nu ştim. Să mai fi fost oare şi o altă cale care să ducă la **mărul roşu** şi noi ne-am îndreptat greşit ?

— Nu se poate, stăpîne, a grăit calul. Ştii doară foarte bine că aceia pe care i-ai auzit vorbind despre **mărul roşu** ţi-au arătat cu mîna către Soare-răsare. Noi am luat-o într-acolo. Nu se poate să fi greşit. Să mai avem răbdare ! Poate se va ivi vreun semn.

Au mai călătorit un timp şi iată că, într-un amurg, ţîşnind de cine ştie unde, s-a ivit o porumbiţă.

— Ce poate fi cu porumbiţa aceasta prin locuri pe unde nu se găsesc alte păsări, nici crînguri şi nici izvoare sau lacuri limpezi, ci numai şi numai nisip ? l-a întrebat Făt-Frumos pe calul năzdrăvan.

— Vezi-o ce pene are, ce poartă pe cap, şi-ai să înţelegi ! i-a răspuns calul.

Într-adevăr, penele porumbiţei erau albe ca neaua, iar pe cap purta o cununiţă de-argint. Şi-un ciob de Lună îi strălucea deasupra cununiţei.

Făt-Frumos a înţeles. Se întrupase, odinioară, în visul maicii sale, despicînd întunericul nopţii. Era deci o făptură lunară, iar porumbiţa se ivise ca un semn grăitor.

Porumbiţa zbura purtîndu-şi sus cununiţa şi micul ciob de Lună, asemenea unei făclii, iar Făt-Frumos, călare pe cal, o urmărea.

Pasărea zbura ca o nălucă. Făt-Frumos ar fi vrut s-o prindă. Numai că, ori de cîte ori se părea că era gata s-o ajungă, porumbiţa făcea, iute, o cotitură, se încorda şi îi pierea de sub ochi.

Erau nevoiţi să se ridice mai sus, în zbor ; fiindcă numai în acest fel se vedea strălucirea cununiţei şi-a ciobului de Lună. Acestea răspîndeau, în cerc, lumini verzui. Şi Făt-Frumos, luîndu-se după ele îşi ţinea înainte calea, fără să se rătăcească.

Deodată, porumbiţa s-a oprit într-un loc unde nu se găsea altceva decît o clădire din piatră albă, ce e drept, deosebit de măiestrit lucrată.

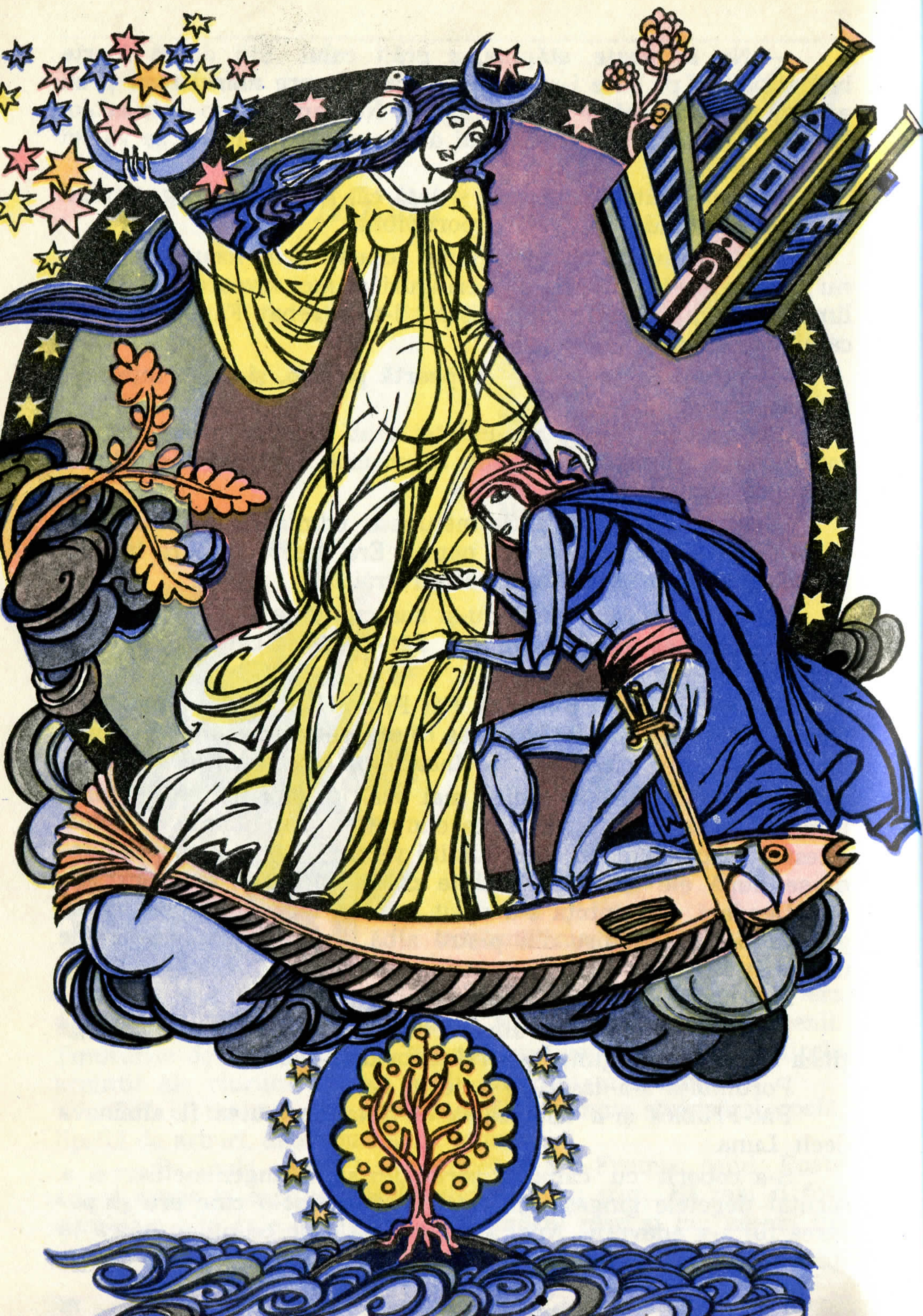
Din clădire s-a ivit o fată.

Fata purta o rochie din horbote argintii şi-n mîna stîngă ţinea tot un ciob argintiu şi strălucitor de Lună.

Porumbiţa s-a lăsat pe umărul fetei.

Făt-Frumos şi-a dat seama că fata nu putea fi altcineva decît Luna.

S-a coborît cu calul, a sărit din şa, a îngenunchiat şi a sărutat degetele gingaşe ale fetei. A întrebat-o cine era şi părerea lui s-a adeverit. Apoi a vrut să afle de ce nu se găsea în înălţimile cerului şi ce căuta prin acele locuri pustii.

— Acesta este sălaşul meu din timpul zilei, cînd Soarele străluceşte pe boltă. Dar de cum pleacă el să se odihnească, mă pornesc eu.

Vorbind, s-au coborît pe nişte scări largi şi abia atunci feciorul lui Alb-Împărat a văzut că lăcaşul în care se găsea era aproape în întregime clădit din cleştar şi împodobit cu scumpătăţi. Porumbei albi, dar şi alte păsări cu ghiers dulce, mai ales privighetori şi mierle, îşi fîlfîiau aripile, ciripind fiecare după priceperea şi meşteşugul ei.

În partea din spate a clădirii se aflau nişte încăperi. Într-una dintre ele, Făt-Frumos văzu trăsura de argint a Lunii, iar în alta cei şapte cai albi înaripaţi care-o trăgeau pe boltă.

— Dar tu, cu ce ţel ai sosit pe-aici ? îl întrebă fata pe Făt-Frumos, bucurîndu-se că-l vede.

Flăcăul îi răspunse încotro se îndrepta şi, la alte întrebări ale fetei, îi povesti cîteva din întîmplările pe care le trăise pe drum.

Fata se minuna, apoi deodată se opri din vorbă şi făcu un semn. În faţa lui se aşternu o masă numai cu bunătăţi. Nici un fel de bucate nu erau însă din carne, ci numai fructe, pepeni galbeni zemoşi, pepeni verzi aromaţi, piersici, mere şi pere, prune şi struguri, ce se topeau în gură de buni ce erau, apoi un fagure de miere atît de minunat, cum fiul împăratului Alb nici că mai gustase vreodată. Calului năzdrăvan o mînă nevăzută îi întinse o tavă cu jăratic, una cu fîn cosit proaspăt cine ştie de unde şi alta cu flori de liliac, de tămîioară şi de zambile.

După ce se hrăniră în chip atît de ales, aşa cum n-o mai făcuseră de la plecare, Făt-Frumos îndrăzni să aducă vorba iarăşi despre ale lui. Întrebă Luna dacă nu ştie unde se află **mărul roşu.**

— Vei afla, spuse Luna, ceva ce nu i-a fost dat să cunoască încă nici unui muritor.

Şi începu să-i spună că vor trebui mai întîi să treacă de nişte sălaşuri ale Mumei Pădurii, care străjuieşte drumul.

— **Mărul roşu,** dacă vei da vreodată de el, să ştii că-şi are rădăcinile într-o stîncă, din care ţîşnesc zi şi noapte toate izvoarele, pîraiele şi rîurile cîte sînt pe lume.

I-a arătat după aceea încotro s-o ia. I-a urat izbîndă şi l-a îndemnat să plece.

Soarele se ridicase pe boltă şi Luna se pregătea, la rîndul ei, să pornească.

Făt-Frumos, călare, s-a ridicat şi el în văzduh, iar, de sus, dintre stele, a văzut că pămîntul, mai înainte pustiu, a început să se înveşmînte din nou în păduri.

În păduri se înveşmînta, dar, ca şi mai înainte nici o vieţuitoare nu se zărea.

— Să fi pierit toate vieţuitoarele de pe lume de nu se vede nici una ? s-a gîndit el.

— Trebuie să ne înarmăm cu răbdare ! i-a răspuns, tot în gînd, calul. Se va ivi pînă în cele din urmă vreuna.

Şi, într-adevăr, după trei zile, trei săptămîni sau trei luni — cine mai poate ţine minte ? — din înălţimea cerului s-a văzut tăindu-şi drumul prin mijlocul pădurilor un punct întunecat. S-au coborît din zbor puţin mai jos, cercetînd din ochi pădurile.

Şi ce socotiţi că era ?

Nu era altceva decît un taur care gonea. Făt-Frumos i-a spus calului :

— Poate ne va fi călăuză. Să ne ţinem şi noi după el, pînă ce va osteni şi va încerca să se ascundă fie în locul lui obişnuit de adăpost, fie lîngă stăpînul său, dacă are vreunul. Şi, cînd va face una ca asta, vreau să încerc a-l prinde cu laţul.

Făt-Frumos şi-a pregătit un laţ din curmei de tei împletit, păstrat încă de la plecarea de-acasă, la coburul calului, şi-a urmărit din ochi taurul care, fără să-şi dea seama, îl călăuzea către o necunoscută ţintă.

Se vedea însă bine că goana necurmată ostenise animalul peste măsură. Răsufla greu. Se împiedica. Ba încă, de la o vreme, începuse să cadă tot mai des cu botul în pămînt.

Taurul ajunsese într-un loc în apropierea căruia îşi avea poate sălaşul. Dar încă mai continua să fugă. Feciorul împăratului Alb, în vreme ce calul cobora spre pămînt, şi-a azvîrlit deodată laţul, care i-a prins taurului grumazul.

Animalul, pufnind istovit pe nările din care-i ţîşneau aburi fierbinţi, s-a oprit.

Din bot îi curgea o şuviţă subţire de sînge.

După ce legă taurul zdravăn de trunchiul unui copac, flăcăul se gîndi să-şi aprindă un foc, alături de care să-şi pregătească culcuşul pentru noapte.

A început să strîngă găteje şi ramuri rupte de vînt din copaci.

O creangă uscată, tocmai bună de foc, i se afla în cale.

A încercat s-o tragă.

— Stai, Făt-Frumos, şi nu mai trage, că-s vie şi mă doare ! a strigat creanga.

Uitîndu-se mai îndeaproape, flăcăul a văzut că, ceea ce i se păruse a fi o creangă, nu era creangă, ci o babă uscată şi gîrbovă.

Şuviţe lungi de lînă îi atîrnau pînă la pămînt ; cînd bătrîna s-a ridicat în picioare, s-a văzut că era deosebit de înaltă, cocîrjată şi se sprijinea într-un băţ.

— Cum de-ai îndrăznit, a ţipat ea, hîrîit, să-mi prinzi taurul ? Am să te pedepsesc crunt. Vă voi preface pe tine şi calul tău în două buturugi, care vor rămîne pe veci îngropate în pădure.

— Spune-mi mai întîi cum te numeşti ! a glăsuit flăcăul, ca să ştiu cine eşti.

— Eu sînt Muma Pădurii. Toţi copacii sînt fiii mei. I-am alăptat cînd au fost mici. Dacă vreodată cresc strîmbi îi dojenesc. Şi dacă mă supără vreunul foarte rău îl blestem să fie trăsnit. Şi-acum să vă preschimb şi pe voi aşa cum v-am făgăduit, în două buturugi.

Bătrîna îşi ridicase cîrja, să-şi împlinească blestemul, cînd calul o şi înşfăcă de grumaz şi o tîrî pînă lîngă stăpînul său.

Acesta o apucă de cîlţii din cap şi-i spuse :

— Mai înainte, am să aprind eu un foc mare, te voi zvîrli în flăcări. Şi nu te voi cruţa decît dacă-mi mărturiseşti cum să ajungem la *mărul roşu !* Aşa şi numai aşa vei putea vedea lumina zilei.

Muma Pădurii, înfricoşată, începu să-i destăinuie că numai cu ajutorul Sorbului mare îşi poate atinge ţinta. Acesta trăieşte în Marea cea Mare în care se varsă toate apele.

Sorbul Mare, mai spuse Muma Pădurii, este un fel de peşte, fiindcă poartă solzi lucitori pe trup. Are un bot de o mărime neînchipuită, cu care soarbe, cînd îi este prea sete, apa din mări, rîuri şi lacuri, pricinuind uscăciunea pămîntului. O dată cu apa soarbe oamenii, peştii, broaştele şi celelalte vietăţi din apă şi de pe maluri.

— Dar bine, spuse Făt-Frumos. Eu am calul năzdrăvan. Nu pot ajunge la *mărul roşu* zburînd prin văzduh ?

— Nu. Pentru că drumurile văzduhului, de la o vreme, se închid şi nu se mai deschid decît la *mărul roşu.*

— Şi mai departe ?

— După ce îi trece setea, Sorbul Mare dă apa înapoi. Umple norii şi aduce ploile. Uneori pricinuieşte şi mari revărsări de ape înecînd lumea.

— Şi unde-l pot găsi pe Sorb ? întrebă Făt-Frumos.

— Caută pe tot întinsul apelor şi unde vei zări un munte plutitor să ştii că acolo se află Sorbul Mare.

— Şi cum îl pot sili să m-ajute ?

— Într-un singur fel.

— Care anume ?

— Mai întîi este nevoie să-l mînii, amenințîndu-l că vrei să-i încalci ursita. Sorbul Mare, supărat, va suge toate apele. Tu și calul lăsați-vă în voia valurilor, care ajung pînă la poalele *mărului roșu*. De la poalele *mărului roșu*, calul tău să se ridice în zbor. Numai astfel, din zbor, vei putea culege merele. Însă cu mare băgare de seamă, fiindcă, din locul de unde smulgi fructul, țîșnește afară o seceră care îți poate reteza grumazul. Aflînd această taină, Făt-Frumos îi dădu drumul Mumei Pădurii. Baba răsuflă ușurată : — M-am temut de tine, Făt-Frumos, grăi, dar văd că ești omenos. Așa că îți mai destăinui ceva : dacă vei izbuti să smulgi fructele *mărului roșu* și vei mînca vreunul, ai să capeți puteri înmiite. Nici un vrăjmaș, oricît ar fi de voinic, nu-ți va mai putea împiedica mersul și fapta. Făt-Frumos fu uimit că o făptură rea, așa cum se arătase la început Muma Pădurii, devenise deodată mărinimoasă și îi mărturisise o taină atît de însemnată pentru el și strădania lui. Așa că-i mulțumi din inimă

9. Oglinda fermecată

Foaie verde grîu mărunt,
Cîte flori sînt pe pămînt,
Toate merg la jurămînt.
Numai spicul grîului
Și cu vița vinului
Zboară-n naltul cerului,
Și judecă florile
Unde li-s miroasele.

ări apoi, din nou, pe bidiviul năzdrăvan. Acesta se înălță, bătînd din aripi și amîndoi porniră.

Zburară ce zburară. Pădurile nu se mai văzură. În schimb, se iviră apele. Ape cît putea cuprinde ochiul. Albastre, verzi, cenușii, cu valurile veșnic în mișcare.

Se depărtaseră atît de mult încît, pe Marea cea Mare, unde ajunseseră, nu se mai vedea nici o corabie.

Făt-Frumos cugeta că de acolo înainte nu mai putea fi decît hăul, cînd calul îi arătă :

— Uite, stăpîne, muntele plutitor. Acesta nu poate fi altceva decît Sorbul Mare despre care te-a vestit Muma Pădurii.

Aşa şi era. Sorbul, sub forma muntelui plutitor, se legăna liniştit. Sub lumina vie a soarelui, solzii îi scînteiau asemeni unui foc uriaş deasupra apelor.

Făt-Frumos îi strigă dihăniei :

— Sorbule, am venit să-ţi încalc ursita şi să ajung pînă la *mărul roşu*. Mă duci de bunăvoie sau ba ?

— Ba, răcni el cu voce omenească ! Dimpotrivă. Te voi îneca şi leşul or să ţi-l mănînce peştii.

— Vom vedea cine pe cine îl va răpune.

Sorbul începu să-şi clocotească în botul uriaş apele. Şuvoaiele se porniră să curgă cu zgomot asurzitor în gîtlejul lui. Făt-Frumos şi calul se lăsară luaţi de valuri şi purtaţi în pîntecul sorbului.

Şuvoaiele aduceau cu ele nu numai peşti, broaşte, raci, ci şi alte animale, care se scăldaseră la ţărm sau chiar bărci încărcate cu oameni, ce pescuiseră cu năvoadele în larg.

Trei zile lungi dură vînzoleala.

Izbite din toate părţile, vieţuitoarele — şi-n primul rînd oamenii — nu-şi mai dădeau seama ce se întîmpla cu ele.

Din huietul şi vălmăşagul acela nu vedeau unde ajunseseră.

Cînd bălăceala şi foiala încetară, tot ce fusese viu zăcea fără simţire.

Singurul care se mai păstra în fire era Făt-Frumos, pe care calul îl învăţase să i se prindă de frîu şi să se lase purtat de el pe unde-i era cu priinţă.

Flăcăul îl ascultase şi, în felul acesta, totul se terminase cu bine.

Ursita Sorbului Mare fusese încălcată şi flăcăul, împreună cu calul, erau unde plănuiseră, la capătul pămîntului.

Pomul cel atît de căutat, mărul roşu, se vedea cu coroana lui rotată, încărcat de fructe strălucitoare, înălţîndu-se măreţ pe o stîncă.

Cînd ieşi din valuri, calul se scutură. Se uscă şi îşi întinse aripile. Făt-Frumos, zărindu-l afară, lăsă din mînă frîul de care se ţinuse pînă atunci şi îi sări în spate. Calul se ridică în văzduh şi, din zbor, flăcăul începu să rupă merele, ce păreau de aur, deşi trunchiul arborelui şi frunzele lui erau mai mult roşii.

Din locul de unde smulgea un măr, ţîşnea afară o seceră, care singură căuta grumazul flăcăului. Atît că nici una dintre acele seceri nu izbuteau să-l ajungă.

Calul sărea în lături și flăcăul se ferea la rîndu-i cu cea mai mare dibăcie.

De umăr Făt-Frumos avea agățată o traistă în care-și păstrase cîteva merinde cu care să se hrănească la drum. Aruncă merindele și începu să umple traista cu mere. Fiindcă i se făcuse, din pricina ostenelii, foame și sete, mușcă dintr-un fruct.

Cum mușcă, îl cuprinse prin tot trupul o fierbințeală plăcută. Simți că puterile îi cresc însutit. Mai mușcă încă o dată și puterile i se înmiiră. Îi dădu un măr și calului, care pe loc se învioră.

Smulse apoi atîtea fructe, pînă ce traista i se umplu. Mai era pe o ramură un singur măr. Pomul atunci începu să-i grăiască :

— Făt-Frumos !... Făt-Frumos !... Ajunge. Nu mai culege. Dacă mi-l vei lua și pe cel din urmă, am să mă usuc și nici ceea ce cauți tu nu vei mai găsi.

Auzind vorbele mărului, feciorul lui Alb-Împărat se lipsi să mai culeagă și ultimul fruct. Mărul continua să grăiască :

— Mai întîi ce te-a mînat pe meleagurile mele ?

Făt-Frumos îi spuse cum auzise pe bătrîni povestind că s-ar găsi undeva, pînă atunci negăsitul : o oglindă fermecată, în care lumea se poate vedea așa cum este în adevăr și nu cum ne apare de-atîtea ori.

— Ceea ce ți-au povestit bătrînii așa este, recunoscu el.

— Tîlcuiește-mi, rogu-te, cît mai repede, ce este cu oglinda, ca să-nțeleg și eu.

— Ai să înțelegi îndată totul ! îl întîrzie puțin cu răspunsul pomul. Mă mir, și nu mă pot mira îndeajuns, însă, cum de ai izbutit să ajungi tu pînă la mine, unde n-a călcat pînă azi nici un om !

Abia acum, revenindu-și din uimire, cătă Făt-Frumos mai cu băgare de seamă la copac. Părea să nu fie chiar atît de bătrîn cu toate că se afla acolo încă de la începutul lumii.

— Socoteam că trebuie să fii mult mai trecut și scorburos.

— Sînt așa cum am fost izvodit, deoarece pe tărîmul acesta, unde se găsește *capătul pămîntului,* timpul stă pe loc și numai lumea se perindă.

— Cine te-a plămădit, și cine a plămădit, de fapt, toată lumea ?

— Lumea s-a plămădit pe ea însăși !

— Cum să înțeleg aceasta ?

— Acesta este marele meșteșug al Firii. De-a se întrupa pe ea însăși, cît se poate mai frumos și mai trainic, cu iarba, pomii, florile și vietățile sale de pe pămînt, din văzduh și din ape.

— Și oglinda fermecată, în căutarea căreia sînt pornit deatîta timp în lume, și despre care te-am întrebat încă de la sosire, unde se găsește ?

— Ia un măr din traistă și rupe-l în două, și fă să-ți picure din el în fiecare ochi cîțiva stropi.

Deodată, în ochii lui Făt-Frumos s-a aprins o lumină nouă. Privirea a pătruns pînă departe peste țări și mări. A văzut și palatul părintesc, pe mama și pe tatăl lui, și le-a înțeles toate gîndurile.

— Ce s-a întîmplat ? s-a mirat.

— Oglinda fermecată pe care-o cauți se află acuma chiar în ochii tăi stropiți cu sucul *mărului roșu.* De acum înainte, cînd vei căta spre lume, n-ai s-o mai vezi așa *cum pare,* ci așa *cum este* în realitate. Ai să cunoști și-ai să înțelegi *adevărul adevărat.* Nu aceasta ți-a fost ținta ?

— Ba aceasta.

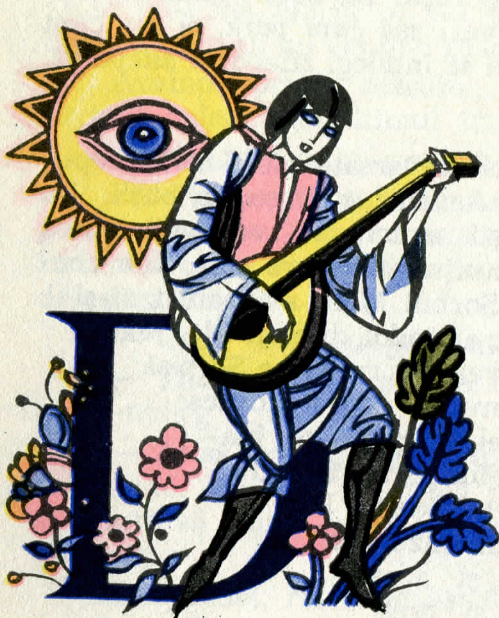
La poalele *mărului roșu* apele revărsate de Sorb începuseră din nou să clocotească. — A venit vremea să pleci, i-a spus flăcăului. Dacă nu pornești acum, nu vei mai putea pleca niciodată. Făt-Frumos i-a mulțumit pentru sfat. Și-a chemat calul, a încălecat și, cînd Sorbul Mare s-a pornit să-și tragă înapoi apele, s-au lăsat amîndoi duși de ele. Mărul, cu puterea pe care o avea, l-a rugat pe Sorb să poarte miile de viețuitoare, pe care le adusese cu valurile iscate de el, nevătămate, înapoi, la țărmul marelui uscat. Sorbul l-a ascultat. În felul acesta, Făt-Frumos și calul năzdrăvan și-au sfîrșit și această lungă și grea călătorie.

10. Stihuitorul

Lume, lume, lume, lume,
Arde-mi-te-ar focul, lume.
De trei părţi
Cu lemne verzi
Şi de-o parte cu uscate,
Dacă-n tine avui parte,
Numai de străinătate.

upă despărţirea de ape, întors pe uscat, purtînd, în ochi, oglinda fermecată, Făt-Frumos privea lumea pînă-n adîncul ei şi nu cum apărea la suprafaţă. Vedea limpede adevărul tuturor faptelor, chiar dacă fuseseră, cu dibăcie (ori cu de-a sila), ascunse sub straie înşelătoare sau în cuvinte viclene, măsluite.

Omenirea se desluşea sub două înfăţişări, o parte, destul de mare, bună, dar cealaltă rea. Buni erau aceia care, însufleţiţi de dragoste şi bunătate pentru semenii lor, aşa cum aţi văzut mai înainte, îi ajutau să înfrîngă suferinţele, greutăţile şi nu pregetau pentru binele obştesc să-şi pună în primejdie, uneori de moarte, propria lor fiinţă.

Aşa erau cei mai mulţi oameni din satele şi tîrgurile pe care le cutreierase, păstrători ai bunelor datini venite din strămoşi, săritori, cumpătaţi şi cu bună-cuviinţă, acei care îşi apăraseră dintotdeauna vetrele de năvăliri sau alte fapte duşmănoase, aceia care trudeau, neosteniţi, pentru binele ţării lor, care nu făceau nimănui şi nicicînd vreun cît de mic rău, ci numai şi numai bine.

În schimb, cealaltă parte, cea rea, îi apărea sub ochi urîţită de minciună şi înşelătorie, schimonosită de lăudăroşenie goală şi împăunare stearpă, mînată de cruzime, balcîză, dornică de asuprire a celor mulţi pe care îi supuneau spaimei, lipsurilor, foametei, bolilor şi altor multe dureri şi amărăciuni, ce bîntuiau fiinţele omeneşti slabe (sărmani, bătrîni, văduve, orfani), călcate în picioare, osîndite la robie şi chinuri de către cei puternici.

Venise iarăşi vara.

Ajunseseră deasupra unei cetăţi mari, în care străluceau mari palate cu turlele aurite ; parcuri cu statui şi fîntîni ţîşnitoare, ce răcoreau văzduhul înfierbîntat, înfrumuseţau locurile.

Atîta că Făt-Frumos vedea — dincolo de aurul sclipitor ce împodobea oraşul — cocioabele întunecoase şi murdare unde sălăşluiau oameni îmbrăcaţi în zdrenţe, cei care rareori aveau în casă o bucată de pîine, hrănindu-se cel mai adesea din resturile ce se zvîrleau la cîini.

Un cortegiu fălos se îndrepta către marele templu al cetăţii. În fruntea lui, tolănit pe pernele de puf ale unei caleşti măreţe trase de doisprezece cai negri, focoşi, însă bine ţinuţi în frîu de tot atîţia paji, se afla un bărbat pîntecos şi cu fălcile revărsate pe piept.

Numeroase străji înarmate mărşăluiau de-o parte şi de alta, în faţa şi în urma caleştii.

Fluturau steaguri galbene, culoarea cetăţii.

Trîmbiţele sunau, tobele duduiau, şi caii cei negri — acoperiţi pe spate cu mătăsuri scumpe, cusute cu aur — trăgeau, încordaţi, caleaşca.

Bărbatul, căruia i se legăna pîntecul uriaş în caleaşcă, nu era altcineva decît un mare dregător, vestit pentru cruzimea şi lăcomia lui. Bucurîndu-se de încrederea stăpînitorului ţării, al cărui vistiernic fusese şi pe care îl ghiftuise cu cele mai preţioase daruri, acesta strînsese nenumăraţi saci cu galbeni. Ţara în-

treagă ajunsese, pînă în cele din urmă la mîna lui. Cumpărase palate, grădini, ba pînă și pe cea mai frumoasă fecioară (ai cărei părinți fuseseră răpuși de mizerie). Tocmise mari cete de oșteni, care să-i asigure puterea și să-l apere la nevoie. Iar pe cei care îndrăzniseră să murmure îi zăvorîse în niște afunduri întunecate, de unde glasurile lor nu mai puteau răzbate.

De curînd, îl răsturnase din scaun pe fostul cîrmuitor care, la drept vorbind, nici el nu fusese mai bun — și acum, singur stăpîn, era purtat, tot din porunca lui, în caleașcă, pentru a i se da coroana.

O ceată de copii și tinere fete, înveșmîntați în alb și purtînd prapuri în mîini, intonau, în cinstea lui, imnuri de slavă și glorie.

Ajunsese tocmai la templu și, învăluit în nori de tămîie, urca pe treptele înalte ale măririi.

Făt-Frumos nu se mai putu stăpîni. Își îndreptă, fulgerător, calul în jos. Îl apucă pe lacomul nou stăpînitor de gulerul hainei sale scumpe de brocart, îl ridică de pe perna pe care sta tolănit — alături de biata copilă ce plîngea cu sughițuri, de mîhnire și de silă că fusese cumpărată și era sortită acum a-i fi soție — îl purtă cu el astfel prin văzduh și, deși se zbătea și țipa ca din gură de șarpe, cînd ajunseră deasupra unui rîu învolburat îi dădu drumul în apă.

Rîul îl luă cu el și-l duse cine știe unde.

Făt-Frumos știa că, pe lume, mai erau și alți mulți oameni răi, asemenea celui pe care-l azvîrlise în apă. Zbură, pe spinarea bidiviului său, mai departe.

Deodată, așa cum pluteau, auziră de undeva glasuri înverșunate. Ocoliră un nor. Se dădură puțin într-o latură și priviră dincotro răsunau glasurile.

La poalele unui stîlp, de care era atîrnat un laț, zăriră o tînără femeie, ce urma a fi spînzurată.

Femeia, în genunchi și cu lacrimi în ochi, se ruga fierbinte să-i fie îngăduit un răgaz pentru a putea să-și mai alăpteze încă o dată copilul înainte de moarte.

Deși cu straiele sfîșiate și despletită, așa cum fusese tîrîtă la locul osîndei, ea avea o înfățișare demnă.

Copilul, azvîrlit într-o parte, plîngea de ți se rupea inima.

Nu departe de femeia ce urma a fi spînzurată, se găsea o alta. Și aceasta era tînără. Spre deosebire de întîia, chipul ei era zugrăvit cu un suliman gros. Ea o țintea cu ură pe biata mamă, pe care o învinuia că-și închinase zilele numai pruncului său, că are o viață curată ca lacrima și se ferește de orice stricăciune.

Judecătorii care o osîndiseră la moarte pe mamă erau soții de benchetuială și dezmăț ai celei sulemenite.

Flăcăul își mînă calul pînă lîngă spînzurătoare, taie lațul cu sabia, ridică femeia oropsită din tină și îi dădu în brațe copilul. În ce-i privește pe învinuitoare și pe judecătorii lipsiți de cinste, Făt-Frumos folosi pentru ei biciul dobîndit de la Inimă-de-Fier, plesni cu el, și cu toții se prefăcură în gîndaci negri, care fugiră să se ascundă în găurile pămîntului de sub spînzurătoare.

Cei care erau de față și văzuseră ce se întîmplase, se jurară că nu vor îngădui să se mai petreacă fapte asemănătoare, niciodată, de-atunci înainte.

Într-o noapte tîrzie de toamnă rece, Făt-Frumos ajunse deasupra unei alte mari cetăți ce părea foarte liniștită. Cei mai mulți dintre locuitori se și dăduseră somnului. Numai în prea puține locuri se mai zărea cîte o lumină.

— Să vedem aici ce mai găsim ! glăsui Făt-Frumos. Poate nu peste tot stau lucrurile atît de rău.

Se rotiră un timp prin văzduhul întunecat cercetînd orașul de sus cu de-amănuntul.

De la ferestruica unei căsuțe destul de dărăpănate se răspîndeau în noapte cîteva raze tremurătoare.

Se opriră. Prin ferestruică zăriră un tînăr, îmbrăcat într-un strai ponosit.

Cu toate că frigul devenise pătrunzător, din hornul vetrei acestei căsuțe nu ieșea afară nici o umbră de fum.

Tînărul terminase tocmai de alcătuit niște stihuri, prin care, plin de amărăciune, jeluia soarta, de-atîtea ori tristă, a celor de jos, umiliți și fără cuvînt înaintea stăpînitorilor lumii.

Puțin mai la o parte, chiar lîngă ușă, se afla o lădiță în care tînărul își păstra cele cîteva lucrușoare care îi mai rămăseseră neluate pentru plata birurilor.

Făt-Frumos îl privea încă, înduioşat, pe nefericitul tînăr, înghețat de frig, cînd o ceată de bărbați înarmați se ivi pe uliță. Pătrunseră, cu sălbăticie, în odăița tînărului.

Făt-Frumos, care vedea în adînc, pricepu ce se întîmplase. Stăpînitorul cetății, care se socotea pe sine dăruit cu cele mai alese haruri, se închipuia totodată a fi şi cel mai înzestrat stihuitor. Măcar că tot ceea ce el alcătuia în slove era nerod, urît, lipsit de înțeles, nimeni, fireşte, de teama ostaşilor înarmați şi a pedepselor crunte pe care le dădea, nu cuteza să-i spună adevărul.

Dorindu-şi, cu toate acestea, a fi, cu orice preț, recunoscut drept cel mai mare stihuitor, chemase la o întrecere pe toți ceilalți stihuitori, cărora, prin curtenii lui, le poruncise, pe ascuns, să se lase învinşi în fața mulțimii.

Dintr-o greşeală a curtenilor, la această întrecere fusese poftit şi tînărul pe care Făt-Frumos îl văzuse prin ferestruica odăiții lui, înghețînd de frig.

Cînd curtenii şi-au dat seama de greşeala lor şi i-au adus la cunoştință stăpînitorului că tînărul a venit şi el la întrecere, cel care se socotea pe sine drept cel mai iscusit stihuitor nu numai al cetății, ci al întregii lumi, a început să rîdă.

— Bietul de el, a spus. Un stihuitor de rînd, neajutorat, al poporului ? Se va face de batjocura tuturor şi se va întoarce acasă ruşinat, cu coada între picioare.

Ca întotdeauna cînd grăia stăpînitorul, curtenii linguşitori i-au dat dreptate şi au cătat cu dispreț către colțişorul unde se îngrămădeau aceia care luau parte la întrecere. Între ei, sărmanul tînăr ocupa cel din urmă loc.

S-a dat semnalul pentru începerea întrecerii şi cel dintîi şi-a rostit însuşi stăpînitorul alcătuirea sa. În stihurile pe care le citea, susținea că slava de care se bucura în viață avea să dăinuiască veşnic, sporind neîncetat.

Curtenii, ca şi năimiții lor, nu ştiau cu ce cuvinte să-l mai umple de laude.

După ce el a terminat de citit, au fost poftiți şi ceilalți să-şi rostească stihurile. Numai că, unul după altul, ca să-i facă pe plac stăpînitorului, au răspuns că în fața unei asemenea măiestrii fără seamăn, inimile lor au încetat să mai bată. Ar însemna să fie cu totul fără de simțire ca să mai aibă îndrăzneala de a-şi deschide gura şi a-şi citi neînsemnatele şi nevrednicele lor alcătuiri.

A venit şi rîndul tînărului. Îndemnat de prietenii săi, cei sărmani din mulțime, care ştiau prea bine de ce era în stare, acesta nu a dat înapoi cum dăduseră ceilalți.

— De vreme ce am fost poftit, voi rosti şi eu trei cîntece, a spus el şi a dat glas, la început, unuia în care era vorba despre fata care, ca să nu cadă pradă vrăjmaşului neamului său, s-a rugat cerului s-o împietrească, împreună cu oile, cîinele şi mărgăruşul ei. Al doilea cîntec a amintit moartea păstoraşului doborît mişeleşte, pe la spate, de cuțitele unor tovarăşi de-ai săi, roşi de lăcomie şi invidie. În al treilea a redat întîmplarea care-i dusese la moarte pe cei zece meşteri şi pe soția celui mai priceput dintre ei. Mulțimea, ascultîndu-l, se înduioşase, iar unii dintre cei de față plîngeau. Făt-Frumos se minuna aflînd că toate cele trei întîmplări, pe care le cunoscuse el însuşi, ajunseseră deja la urechea tînărului, aduse, poate, de vîntul veşnic călător sau de ciripitul neobosit al păsărilor.

Tînărul le orînduise în slove meşteşugite şi în stihuri menite a dura, prin timp.

— Mai cîntă, mai cîntă ! l-a rugat mulțimea.

Curtenii îl numiseră pe stăpînul lor cîştigătorul întrecerii. Mulțimea de rînd însă, cu toate amenințările slujitorilor înarmați, îl aclamase pe tînăr şi îl purtase pe umeri, numindu-l alesul său.

Stăpînitorul, care primise o cunună de lauri, rămăsese la sfîrşitul întrecerii înconjurat numai de slujitorii lui, pe cînd mulțimea se depărta, sărbătorindu-l pe alesul ei.

Şi cu toate că trîmbițele sunau din răsputeri, iar tobele băteau vestind gloria învingătorului, glasurile vesele ale bărbaților şi femeilor, ba pînă şi cele ale copiilor, răsunau puternic, înveninîndu-i inima şi-aşa destul de otrăvită de invidie a cîrmuitorului.

Piața cea mare de dinaintea palatului, unde se desfăşurase întrecerea, se golise. Cîrmuitorul se retrăsese în încăperile sale bine încălzite de un cămin, în care ardeau trunchiuri întregi de copaci. Curtenii continuau să-i ridice osanale. Băuturi scumpe erau turnate în cupele de cleştar. Cele mai încîntătoare fete tinere ale oraşului dănțuiau înainte-i, silindu-se să-i atragă ochii încruntați, în care clocoteau furia şi setea de răzbunare.

În sfîrşit, tiranul se hotărî. Făcu un semn şi toți începură să părăsească marea sală a petrecerii.

Chemă pe mai marele slujitor şi-i porunci ceva la ureche. Căpetenia slujitorilor îl asigură, dînd din cap, că totul se va împlini aşa cum sunase porunca.

Într-adevăr, după ce se liniştise cetatea şi locuitorii ei părăsiseră ulițele, din palat ieşise ceata de oşteni care, la adăpostul întunericului, căutaseră sărăcăcioasa locuință a tînărului şi pătrunseră în odăiță.

Tînărul, care fusese adus de mulţime pe umeri, se întorsese. Pusese alături cununa din frunze de stejar, pe care un copil — în numele miilor de locuitori ai cetăţii care-l sărbătoriseră — i-o aşezase pe creştet. Fruntea îi era frămîntată de gînduri. Inima îi bătea cu putere. Cînd... uşa se deschise şi oştenii pătrunseră înăuntru. Aceştia îl legară, îi astupară gura cu un căluş. Tînărul încercă să se lupte, dar era prea slab pentru a li se putea împotrivi.

Legat în curmeie, neputincios, privea spre călăii săi. Lacrimi fierbinţi îi curgeau pe obraz.

În palatul lui măreţ, cîrmuitorului îi răsunau încă în urechi atît stihurile frumoase şi îndurerate ale tînărului, cît şi strigătele de cinstire ale mulţimii. De-aceea se zvîrcolea fără somn în aşternutul său de puf.

— Ce spui, Făt-Frumos, despre samavolnicia stăpînitorului?

— Spun că fiece pasăre pe limba ei piere şi că fiecare se cuvine să-şi primească, şi cît mai curînd, ceea ce merită.

Oştenii îl încunoştiinţau, de astă-dată, pe tînăr, că va trebui să părăsească, în noaptea aceea chiar, oraşul şi să-şi caute un alt adăpost, aiurea.

Mîine însă crainicii vor vesti mulţimea în piaţă că el însuşi a hotărît să plece. Iar, dacă ar cuteza să se mai întoarcă, va primi cea mai cruntă pedeapsă. Va fi învinuit de aţiţarea mulţimii prin stihurile sale şi i se va tăia capul.

Un bătrîn fără somn privea, în clipele acelea, stelele — ce apăruseră pe cer — stînd răzimat de marginea unei ferestre. El văzu oştenii, ca şi pe tînărul legat şi tîrît de ei. Tulburat îşi trezi din somn nepotul şi îl trimise să dea de ştire oamenilor despre silnicia la care fusese supus stihuitorul încununat de mulţime. Strigînd, copilul începu să alerge pe uliţe.

Treptat-treptat, în aproape toate casele se aprinseră făclii. Locuitorii ieşiră în stradă. Tocmai se adusese o droagă, în care era urcat tînărul ce urma a fi gonit din cetate.

— Aşadar totul este adevărat! se auziră voci. Tînărul stihuitor va fi îndepărtat din oraş. Privighetoarea e izgonită de corb din crîngul pe care-l vrăjea cu cîntecele ei.

Valul celor treziţi din somn de glasul copilului se îngroşa. Devenea tot mai înverşunat. Se îndrepta către palatul cîrmuitorului — cel încununat de linguşitori cu lauri pentru croncănitul lui. Cu topoarele în mîini, oamenii se avîntau prin porţile înalte de fier, străjuite de oşteni înarmaţi ce nu mai puteau face faţă mîniei norodului şi se dădeau bătuţi.

Îl ridicau pe nevrednic din patul său de puf, îl aduceau în acelaşi loc unde primise, prin înşelătorie şi minciună, cununa nemeritată de lauri. Îi sfîşiau veşmintele scumpe, îi puneau în loc altele cusute din pînză groasă de sac şi îi cereau să se plece pînă la pămînt în faţa tînărului stihuitor. După aceea, îl urcau în droaga pregătită pentru tînăr şi, în huiduielile tuturor, îl goneau pe el din cetate.

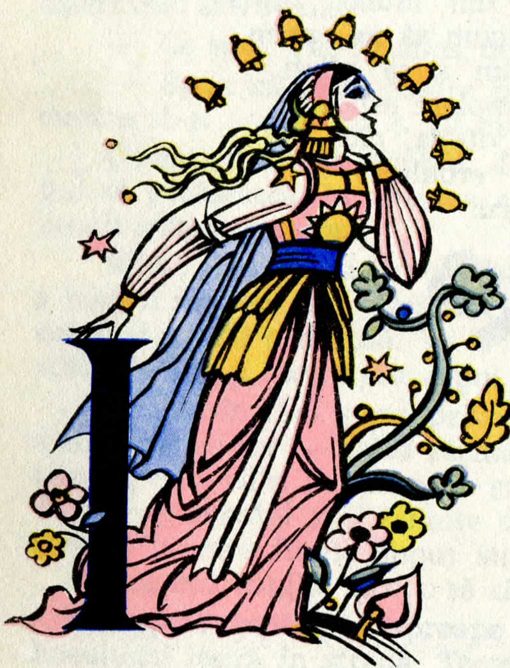
— De ce n-ai folosit biciul lui Inimă-de-Fier, ca să-l preschimbi şi pe ticălos în gînganie? îl întrebă calul pe Făt-Frumos.–Pentru că această pedeapsă ar fi fost mai uşoară decît aceea pe care i-au dat-o locuitorii cetăţii, coborîndu-l din mărirea în care se găsea, între cei de rînd, silindu-l să rătăcească fără rost prin lume, agonisindu-şi pîinea din munca braţelor sale. Aş vrea acum să ne oprim puţin, să răsuflăm şi să aflaţi o altfel de întîmplare legată nu atît de vitejia, cît de inima eroului nostru.

11. Ileana Cosinzeana

Dorul, bade, de la tine
Peste mare deal îmi vine,
Nicăieri nu se alină
Pîn-la mine, la inimă.
Să tăiem dealul în două,
Să prindem dragoste nouă.
Dealu-n două l-om tăia,
Şi dragoste n-om avea,
N-om avea că nu putem,
Că prea mulţi duşmani avem.

În timpul cît Făt-Frumos cerceta lumea, se spune că vieţuia, într-un loc depărtat si fericit, cea mai încîntătoare fată din cîte s-au aflat pe pămînt vreodată.

Numele său era Ileana Cosinzeana. Dar stihuitorii, în cîntecele lor, o numeau : „Cosiţă de aur, cîmpul înverzeşte, florile înfloreşte !“ Şi o numeau astfel deoarece, cînd fata se scula dimineaţa, era destul să se ivească la fereastra odăiţei sale şi din cosiţe începeau să i se răspîndească sumedenie de raze. Iar razele acestea făceau să înverzească, de îndată, mătăsoasă şi înmiresmată, cîmpia, chiar dacă mai înainte ar fi fost pălită, să îmbobocească şi-apoi să înflorească orice tulpină cît ar fi fost de vestejită, lipsită de sevă sau uscată de-a binelea.

Dealtminteri, pe pieptul acestei fermecătoare fete se afla însemnat însuşi sfîntul Soare, pe spate îi era scrisă regina nopţii, Luna, şi pe umeri îi străluceau, de asemenea înscrişi, prinţii văzduhului şi-ai cerului, scînteietorii Luceferi.

Cît despre gingăşia şi bunătatea fecioarei ce să mai vorbim ? Toate vieţuitoarele pămîntului, pînă şi fiarele cele sîngeroase se îmblînzeau la apropierea ei. Şi mieii ajungeau să sugă laptele de la lupoaice, iar iezii căprioarelor de la tigroaicele fioroase. Vulturii, şoimii sau ereţii nu mai sfîşiau păsărelele cîntătoare ci, dimpotrivă, nu ştiau cum să le fie mai cu priinţă, călăuzindu-le spre crîngurile pline de căldură şi hrană.

Ileana era copilă împărătească. Tatăl său fiind împăratul *Dor*.

Acesta era stăpînul tuturor dorurilor de dragoste ce se aflau în inimile oamenilor. Curţile împărăteşti ale dorului — atît de renumite mai ales între tineri — se aflau în mijlocul unui codru întins şi de nepătruns.

Pe porţile lor înalte, de două mii de stînjeni, se aflau nişte table. Iar pe acestea erau scrise dorurile de dragoste ale tuturor fetelor şi flăcăilor de pe pămînt.

În fruntea acelor doruri se afla — cine vă închipuiţi ? — însuşi dorul Cosinzenei. Şi-n dreptul lui stătea scris numele feciorului împăratului Alb : Făt-Frumos.

Adică pe tablă se arăta dorul unei copile, Ileana Cosinzeana, pentru un flăcău, încă nevăzut, dar ştiut, Făt-Frumos.

Deocamdată însă aş vrea să vă mai spun că atît numele fetei, Ileana Cosinzeana, cît şi-al flăcăului, Făt-Frumos, spre deosebire de toate celelalte, erau scrise cu aur, pe cînd restul de nume erau scrise cu-argint. Dar cine le înscrisese în acest fel, nu ştia nimeni, deşi ar putea fi bănuită împărăteasa, soţia lui Dor, ea însăşi zîna ce ocrotea dragostea, cu toate că dorurile de dragoste par a avea o putere ascunsă, necunoscută nici măcar de aceia în sufletele cărora se-aprind. Datorită acestei puteri — cred unii ! — dorurile înscriu de la sine numele fetei sau al flăcăului pe vestitele table.

Şi fiindcă am ghicit dinainte ce vreţi să mă întrebaţi, „cum s-a făcut anume de s-a aprins în sufletul Ilenii dorul neasemuit de dragoste pentru feciorul împăratului Alb ?“ — vreau să vă răspund.

Dorul de dragoste se naşte în sufletul curat al fiecărui tînăr, băiat ori fată, din îndemnul zînei dragostei. Atîta că flăcăul sau fata nu ştiu, de la început, pentru cine este dorul. De-aceea, dorul părăseşte sub forma unui abur luminos-auriu inima unde s-a născut, şi pleacă în călătorie.

Din această pricină, aburul luminos-auriu se şi numeşte „Dorul-călătorul". El umblă pe căi nevăzute căutînd pe cel menit. Cît timp călătoreşte un dor căutîndu-l pe celălalt, numele amîndurora se iveşte înscris pe tabla de aramă.

Nu înseamnă însă că, găsindu-l, dragostea ce i-ar putea uni pe cei doi tineri s-a şi împlinit. Uneori dorul-călătorul se rătăceşte pe drum, începe să caute altceva sau pe altcineva. Şi atunci numele al doilea se şterge de la sine.

Ar mai trebui să adaug, ceea ce încă nu v-am povestit că, tot la Curţile Dorului, se mai găsesc încă trei table, puse şi ele la înălţime ca şi cele dinainte, însă într-un loc deosebit. Una cuprinde dorurile iscate din *dragostea fierbinte de ţară.* A doua arată dorurile de părinţi, soţie sau copii, şi ce-a de-a treia dorurile de prieteni. În alte locuri, de margine, mai sînt puse cîteva table cu doruri mai mici, cum ar fi cel de ducă, de munţi, de mare, sau altele ce-i bîntuie şi ele din timp în timp pe oameni.

Noi vom lăsa însă deoparte toate-acestea şi, reintorşi la basmul nostru, vom aminti că fiicei împăratului Dor ursitorile îi prevestiseră, încă de cînd era micuţă, în faşă, că-i va fi dat să-l îndrăgească pe cel mai neînfricat, mai frumos, mai fără de cusur şi fără de prihană flăcău din lume, pe nume Făt-Frumos. Dorul ei şi cu dorul lui se vor întîlni în ziua logodnei păsărilor deoarece în acea zi zburătoarele întîi se strîng în stoluri, apoi se risipesc două cîte două, ca să se logodească una cu alta. După ce s-au logodit, ele umplu tot cerul şi pămîntul de cîntece pînă ce li se termină sărbătoarea, la lăsatul serii, urmînd ca-n zori să se apuce laolaltă de construitul cuibuşorului unde vor dobîndi pui. Ziua aceasta minunată, a „capului de primăvară", cînd şi toate florile înfloresc, se numeşte *dragobetele.*

Vîntul, cînd zbura primăvara pe pajiştile sau prin livezile înflorite, purta, de altfel, pentru Ileana numele şi glasul lui Făt-Frumos, iar apele îi aduceau, în limpezimea lor de cleştar, imaginea chipului drag.

Fata-l visa acum pe flăcău — mai ales de cînd rochiţele i se strîmtau pe nesimţite, însă din ce în ce mai mult peste şolduri şi peste piept — chiar şi cu ochii deschişi, în fiecare zi. Şi se ruga astrului nopţii, al cărui semn ştiţi că-l purta pe trup — să i-l aducă mai curînd. Iar pînă atunci să înlăture din calea

lui toate făpturile văzute ori nevăzute, cîte se află răuvoitoare pe pămînt, sub pămînt sau prin văzduh.

Aflîndu-se însă şi de frumuseţea fără de pereche a fetei, mulţi împăraţi, regi, sau prinţi şi-au pus în gînd să şi-o capete de soţie.

Destui au şi încercat s-ajungă pînă la Curţile Dorului, fără să izbutească. Deoarece dihănii crude şi sîngeroase le-au tăiat calea, sfîşiindu-i, sau iazme înşelătoare, luîndu-şi chipul Ilenii, i-au atras şi i-au prăbuşit în prăpăstii.

Cărări ciudate, întortocheate, se încîlciseră înaintea altora purtîndu-i nu către atingerea ţintei, ci către cea mai cruntă moarte.

Şi-aşa, toţi cîţi îşi făuriseră nădejdea de-a deveni soţii Ilenei Cosinzene au sfîrşit pe rînd în chipul cel mai jalnic.

Nu rămăsese decît unul nebiruit, şi-acela era Făt-Frumos. Şi pe el şi-l visa şi-l *dorea,* aşa cum ştiţi, fără de preget, Ileana.

Într-o noapte, Făt-Frumos se trezi din somn însă mai turburat decît oricînd.

Inima îi bătea repede. Trupul i-era parcă în flăcări.

I se păruse că un glas dulce de fată îl striga :

— Făt-Frumos ! Făt-Frumos ! M-auzi ? Trezeşte-te ! Sînt Ileana Cosinzeana ! Vino ! Inima mi se mistuie de dor !...

Făt-Frumos sări din aşternut.

Văpaia rece, argintie, a lunii aproape că-l orbea.

Privi, năucit, de jur împrejur, dar nu zări decît o privighetoare stingheră, micuţă, cenuşie, un ghemuleţ de puf viu care, cu ciocuieţul deschis, scotea din gîtlej cîntări ameţitoare.

— Ileana Cosinzeana ! Unde eşti ?

Nu primi răspuns.

Atunci cine şi de unde îl strigase cu glasul de miere al Ilenii ?

Înţelese din ceea ce simţea cu inima că glasul auzit prin vis era în realitate al dorului ei, care-l chema, fără încetare.

Aşa că nu mai stătu pe gînduri. Trebuia să plece într-o altă călătorie. Îşi simţea însă de data aceasta şi el inima întreagă cuprinsă de un dor încă nemaiîncercat.

Ileana îl chema. Încotro ? Către Curţile Dorului.

Dar unde or fi acestea ?

— În mijlocul unui codru întunecos și des — îi spuse calul răspunzînd gîndului său.

S-o ia spre răsărit, spre asfințit, spre miază-zi sau spre miază-noapte ?

Făt-Frumos își mîngîie pe coamă calul.

Armăsarul necheză prelung și îl privi cu credință în ochi. Își ridică în sus botul și, cu nările, pipăi văzduhul.

Flăcăul îi sări în spate.

Dar în clipa cînd sări, se și văzu înconjurat de o mulțime de arătări întunecate, hîde și dușmănoase. Unele sub chip de spiriduși mărunți și negri ca tăciunii. Sau de brehne * cu capete de broaște, trupuri de păsări și gheare de șopîrle. Sau de „cățel ai pămîntului", ** albi, putrezi, dezgustători, lipicioși. Cu toatele i se agățară de veșminte, de mîini și picioare, urlînd și schelălăind : „Nu te duce la Ileana că te răpunem ! Nu te duce, Nu !..."

Făt-Frumos însă știa de la bătrînii înțelepți ce era cel mai bine să facă într-o asemenea împrejurare. Și cu toate făpturile acelea răutăcioase agățate de el, își mînă calul către adîncimile Mării. Se scufundă în apă pînă în hăurile cele mai adînci. Și abia acolo începu să le taie cu sabia pînă nu mai rămase nici una teafără.

Cînd se socotea aproape scăpat de ele, iată că o altă pacoste căzu pe capul lui și-al calului. Îl înconjurară duhurile rele ale apelor : știmele, *** cele jumătate femei, jumătate pești, ființele de apă **** cîrîitori, ascunși prin stufărișurile băltite. Se adaugă *Vidra,* duh rășchirat și cu ochi holbați, ce poruncește tuturor viețuitoarelor din valuri și căruia îi place nespus să răstoarne corăbiile *****. Cu toții răcneau : „Decît s-o găsești pe Ileana, mai bine să pieri, Făt-Frumos !..." Și trăgeau de el și de calul lui, încercînd să-i păstreze sub ape și să-i înece.

El se avîntă către miezul clocotit al pămîntului. Calul lovi cu copita. Pămîntul se deschise și, în prăpăstii, se văzură vîlvătăi uriașe, cu rîuri și căderi de smoală clocotită. În această gheenă se repezi Făt-Frumos cu calul, iar flăcările sileau duhurile rele

---

* În mitologia populară, tot un soi de spiriduși despre care se crede că locuiesc în scorburile copacilor și sînt foarte urîți avînd membrele de animale, insecte, sau păsări.

** Altă făptură imaginară din mitologia românească, care se zice, ar trăi în fundul pămîntului. În închipuirea populară, este lungă, albă, se strecoară prin găuri și rîpe, imită lătratul cîinelui și sperie rătăciții pe drumuri.

*** În aceeași închipuire, nimfe ale apelor românești, foarte rele, care revarsă apele și-i îneacă pe oameni.

**** Mitologia românească, populează, în fantezia ei, apele cu un soi de ființe ce nu pot vorbi, ci cîrîie ca ciorile și se ascund prin stufărișuri.

***** Vidra este, în mitologia românească, tot un duh al apelor, locuind, în fundul mării, într-un palat numit Vidros. El răstoarnă corăbiile și îi orbește sau îi îneacă de multe ori pe marinari sau pescari.

ale apelor să se desprindă. Și o dată desprinse, flăcăul putu să le reteze cu sabia.

— Ei, a sosit vremea, spuse Făt-Frumos, acum, după ce ne-am răfuit cu cetele duhurilor rele de pe pămînt, din ape și de sub pămînt, să ne tragem oleacă sufletul ridicîndu-ne și poposind pe tărîmurile Soarelui.

Pămîntul se vedea de-acolo, de sus, mic ca o sămînță de mac.

Făt-Frumos descălecă și se așeză într-o pajiște, cătînd cu băgare de seamă către pămînt. Dar, fiindcă avea ochii cum nu se poate mai buni, văzu — ce credeți că văzu ? — înseși Curțile Dorului. Acestea semănau cu un diamant. Iar pe porțile lor citi cele două nume însemnate cu aur : Ileana Cosinzeana și Făt-Frumos.

Dorul de fata ce-i era menită începu să ardă în el cu și mai mare vîlvătaie.

— Hai, calule, pregătește-te de drum, că plecăm, hotărî.

— Stai să mai rup întîi o gură de iarbă din pajiștea aceasta nemaipomenită și să mai sorb o dată din izvorul de colea, dulce ca mierea.

Făt-Frumos gustă și el cîteva cireșe dintr-o livadă învecinată cu pajiștea. Și calul, după ce se hrăni și se adăpă, se apropie de stăpînul său mulțumit și gata de drum.

— Haide, să pornim acum, în sfîrșit, către Curțile Dorului ! îi dădu poruncă Făt-Frumos sărindu-i în șa.

— Stai, stăpîne, îi domoli acesta avîntul, nu te grăbi chiar așa...

— Pentru ce ?

— Vom mai avea cîte ceva de înfruntat pînă s-ajungem acolo.

— Și ce socoți, tu, că ar mai fi de înfruntat ?

— Pe Irodeasa Doamna, stăpîna tuturor duhurilor rele de pe pămînt, de sub pămînt, din ape și din văzduh.

Irodeasa Doamna o ura de moarte pe Ileana Cosinzeana, pentru frumusețea și curăția ei. Și voia să facă tot ce-i va sta în putință pentru ca dorul Ilenei să nu-l întîlnească pe-acela al lui Făt-Frumos. De-aceea și trimisese Irodeasa Doamna împotriva lui Făt-Frumos duhurile rele.

Tot din gura bătrînilor Făt-Frumos aflase că Irodeasa Doamna era nu numai cel mai rău duh din lume, ci răutatea însăși ; era aceea care poruncea ielelor. Acestea, fiind cele mai iscusite vrăjitoare, cînd se adunau la o anumită sărbătoare a lor, o cinsteau pe Irodeasa Doamna ca pe-o împărăteasă și nu osteneau s-o slăvească în cîntece drăcești și în danțuri.

Ielele fuseseră născute în palatul unui Rusalim-Împărat. Erau nouă fecioare de-o frumusețe rară, fără să fi ajuns însă vreuna să aibă un boi atît de minunat ca al Ilenei Cosinzeana.

Rusalim-Împărat avusese în curțile sale, chiar la picioarele tronului, o fîntînă fermecată, cu apă vie.

Alexandru Macedon, voind să stăpînească întreg pămîntul și să se bucure de toate bunurile sale, a pornit să cucerească și țara lui Rusalim-Împărat. Acesta, auzind că Alexandru Macedon se apropie de hotarele împărăției lui, s-a întristat nespus. Din această întristare s-a îmbolnăvit rău și peste puțină vreme avea să și moară.

După ce a cucerit cetatea și țara lui Rusalim-Împărat, primul gînd al lui Alexandru Macedon a fost să pună pîna pe fîntîna cu apă vie, pe care a îngrădit-o și i-a pus în jur străji, pentru ca nimeni, în afară de sine, să nu se mai poată apropia de ea.

Și, fiindcă un vrăjitor îi prevestise mai de mult că, după ce va lua în stăpînire palatul lui Rusalim-Împărat, apa vie s-ar putea retrage în adîncurile pămîntului, Alexandru Macedon a poruncit să i se umple un ulcior cu apă vie, pentru a-l avea la îndemînă, cînd ar fi să închidă ochii. Să bea și să rămînă astfel nemuritor.

Prevestirea s-a înfăptuit. Fîntîna a secat, dar Alexandru Macedon n-avea habar, știind că, în stăpînirea lui se găsește încă ulciorul plin ochi cu apă.

Atîta că, într-o zi, cînd Alexandru Macedon era plecat la vînătoare, fetele lui Rusalim-Împărat au găsit ulciorul și au sorbit apa vie pînă la fund. Așa încît, Alexandru Macedon, cînd a fost să moară și a cerut ulciorul să bea, ca să-și prelungească viața, n-a mai găsit înăuntrul lui nici o picătură. Și-a dat deci și el duhul, ca toți muritorii, dar înainte de-a închide ochii, le-a blestemat pe cele nouă fete să fie în veci urîte de muritori pentru răutățile ce le vor face. Și-astfel au și rămas.

Pe iele, oamenii le numeau, după numele părintelui lor, „Rusalii". Le mai ziceau și „Domnițele" sau „Fetele". Iar cînd nu voiau să le rostească nici un fel de nume le spuneau „Dînsele".

Le spuneau astfel, temîndu-se că, fie și numai dacă le-ar fi amintit numele, și-ar fi atras asupra casei lor răul.

Ielele se înfățișau întotdeauna ca niște năluci înfășurate în văluri, mai ales în nopțile senine, prin poieni și crînguri.

Cu frumusețea, dulceața cîntecelor adormitoare și danțurile lor zvăpăiate luau mințile flăcăilor, îi poceau sau îi azvîrleau în fîntîni, în rîuri și în prăpăstii.

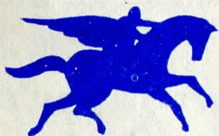
Făt-Frumos își da seama că ielele Irodesei Doamna îl vor

întîmpina în calea sa către Curţile Dorului, silindu-se să-i ia mintea sau să-l răpună.

Sabia, pe care i-o ceruse tătîne-său înainte de plecare, nu putea tăia ielele, ele fiind vrăjite de Irodeasa Doamna. Nici calul, din aceeaşi pricină, nu le putea călca în copite.

Exista numai un singur mijloc de a lupta împotriva a ceea ce ele puneau la cale din porunca Irodesei Doamna. Să găsească *floarea de ferigă*. Floarea de ferigă era singura ce avea putere să risipească vrăjile Irodesei Doamna. Cu această floare la cheutoarea hainei, putea străbate drumul pînă la Curţile Dorului.

Iar, cînd Făt-Frumos va izbuti s-o întîlnească pe Ileana Cosinzeana, de necaz, cîntecele, chiotele şi rîsetele ielelor şi ale altor duhuri rele se vor preschimba în ţipete de pieire. Împreună cu Irodeasa Doamna, ielele vor plesni ca nişte băşici de spumă şi toate vrăjile cîte le-au pus sau încă ar putea să le mai pună la cale au să se risipească.

Uşor de spus, dar greu de făcut. Făt-Frumos aflase că feriga este o plantă cu însuşiri peste fire *. Deşi se spune că nu înfloreşte, ea înfloreşte, însă numai o dată pe an, pe încetul, în noaptea de Sînziene, începînd de la ceasul al zecelea al serii pînă la miezul nopţii. La miezul nopţii se iveşte o floare albă, strălucitoare ca o stea. Prea puţini pot atunci s-o zărească deoarece este bine ascunsă în dosul frunzelor, dar şi mai puţini pot s-o culeagă, pentru că Irodeasa Doamna şi ielele se reped s-o smulgă.

De altfel, cel mai bine o putea culege un flăcău lipsit de păcate şi ursit de Lună cu acest ţel. Flăcăul trebuia să fie înveşmîntat în cămaşă curată, albă. El trebuia să se rotească de trei ori în jurul ferigii ce stă să înflorească. Să se aşeze apoi lîngă ea, fără să se mişte, să rîdă ori să vorbească. Irodeasa Doamna şi ielele se vor sili să-l facă a încălca nemişcarea şi liniştea, scălîmbăindu-se, încercînd a-l face să rîdă, ori să se mînie, rostind cuvinte de hulă. De cum el se va mişca sau va vorbi, Irodeasa Doamna şi ielele îşi vor cîştiga dreptul să răpească floarea.

Ca să fie cu totul stăpîn pe sine, flăcăul, călare, se ridică, dintîi, în crugul stelelor. Acolo se învîrti de trei ori în jurul fiecărei stele, botezîndu-se astfel întru luminile Zodiei.

* Credinţă populară imaginară de origine necunoscută. În realitate, această plantă se înmulţeşte prin spori.

Se înserase. Luna îşi trimisese razele, ca o cărare argintată, pînă în poiana unde trebuia să răsară floarea de ferigă, la miezul nopţii de Sînziene, călăuzindu-i drumul lui Făt-Frumos. Acesta se grăbi spre poiană. Dar tot atunci se iviră în preajmă Irodeasa Doamna, cu ielele şi alte duhuri necurate după ele. Începură să joace, să chiuie, să fluiere, să facă tumbe şi strîmbături să-l pişte şi să-l gîdile pe Făt-Frumos, doar, doar, l-or face să se mişte, ori să scoată vreun sunet.

Clipele treceau lungi şi chinuitoare.

Dar tocmai cînd flăcăul credea că nu-şi va mai putea păstra stăpînirea, se văzu minunea.

Floarea de ferigă, cel mai ales talisman de pe lume, răsări neîntinată şi strălucitoare.

Începu să crească încet, încet, răspîndind o lumină vie.

Flăcăul rămăsese cu ochii ţintă la ea. Deodată le zări pe Irodeasa Doamna, ielele şi duhurile necurate care le însoţeau anume pentru a nimici dragostea ce se născuse între cei doi tineri, întinzîndu-şi ghearele s-o smulgă.

Se repezi şi apucă el floarea înaintea lor.

Tot atunci bătu dinspre Curţile Dorului un clopot de argint, rar, puternic, de douăsprezece ori.

Blestemele Irodesei Doamna şi ale suratelor ei se stinseră. Ele însele plesniră.

Făt-Frumos sărută floarea purtătoare de vrajă, apoi o puse la cheutoarea veşmîntului, lîngă inimă.

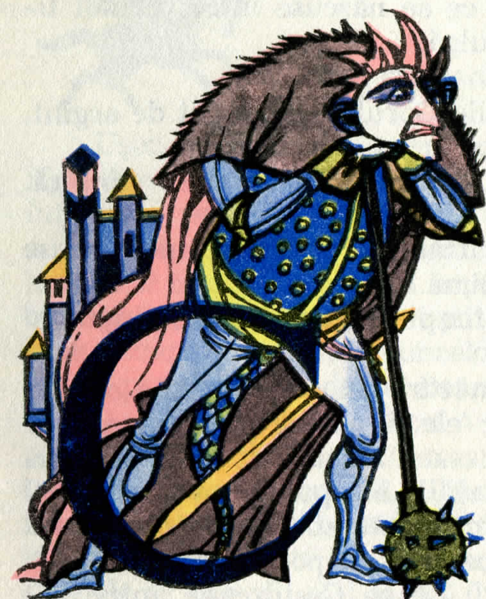
Şi, tot ca printr-o minune, timpul acum se roti, singur, o dată înapoi şi de două ori înainte.

Făt-Frumos, călare pe calul năzdrăvan, văzu în faţa ochilor porţile de la Curţile Dorului. Pe ele, în litere strălucitoare de aur, citi iarăşi numele Ilenei Cosinzeana îngemănat cu-al său. Era timpul capului de primăvară. Cîntară la început cocoşii, vestitorii care pînă atunci tăcuseră. Pe urmă, toate zburătoarele intonară cîntecele de logodnă. Făt-Frumos intră pe porţi. Descălecă în faţa scărilor, unde îl aşteptau Ileana Cosinzeana, între mama sa, zîna ocrotitoare a dragostei, şi tatăl ei, stăpînul dorurilor. Flăcăul îngenunchie. Zîna le turnă amîndurora pară în suflete, ca dragostea să le fie veşnică. Şi împăratul îi binecuvîntă. Clopotele de argint sunau. Iar deasupra lor cădeau, ca o ninsoare, flori albe de cireş.

12. La Zmeul Zmeilor

Frunză verde măr uscat,
Astă-noapte m-am visat
Că mîndrul m-a sărutat.
M-am trezit şi-am pipăit,
Şi nimica n-am găsit.
Numai dorul inimii
Scris pe faţa perinii,
Cu mătasa genelor
Şi cu roua ochilor.

Cînd deschise ochii din leşinul în care căzuse, Ileana Cosinzeana se văzu într-o încăpere largă cu pereţii de safir, în mijlocul căreia se găsea un havuz. Zeci de tinere, una mai plină de gingăşie decît cealaltă, o înconjurau.

— A deschis ochii ! auzi un glas.

Vorbise o tînără cu cosiţele negre pe spate, care, deşi se silea să zîmbească, avea o cută adîncă de amărăciune pe chip.

— Unde sînt ? Ce s-a întîmplat cu mine ? murmură Ileana, venindu-şi încet, încet, în fire.

— Te afli în palatul Zmeului Zmeilor ! îi răspunse, cu blîndeţe, aceeaşi tînără. Dar ştii cum ai ajuns aici ?

— Ştiu numai că mă găseam în palatul tatălui meu, Dor-Împărat. Eram alături de alesul inimii mele, Făt-Frumos. Aveau loc datinile de nuntă.

— Datinile de nuntă ? Te căsătoreai ?

— Da. Vornicelul mare tocmai rostea oraţia peţirii. Mi-a rămas în minte şi n-o voi putea uita niciodată.

— Tare mi-ar fi plăcut s-o pot asculta şi eu ! bătu din palme aceeaşi tînără.

Iar celelalte fete adăugară, cu mîhnire :

— Noi nu vom fi peţite niciodată.

— Pentru ce ? nu înţelegea Ileana.

— Pentru că noi am fost înjosite de Zmeul Zmeilor ! ziseră cele care o înconjurau. Şi sîntem roabele lui.

— Veţi scăpa ! O să vedeţi, le asigură Ileana. După ce va veni iubitul meu, Făt-Frumos, se va lupta cu Zmeul Zmeilor şi-l va învinge. Atunci veţi fi iar libere şi veţi întîlni dragostea adevărată ca mine.

Tinerele priveau fără speranţă ; totuşi stăruiră :

— Nu vrei să ne rosteşti şi nouă cum sună oraţia peţirii !

— Uite-aşa : vine vornicelul şi zice :

„Bună vreme la cinstita adunare,
Cum trăiţi ?
Cum vă aflaţi ?"

I se răspunde :

„Dar şi dumneavoastră samă să daţi,
Pe la noi ce căutaţi ?"

Vornicul ia din nou cuvîntul :

„Al nostru tînăr împărat
De cu seară ne-a chemat,
Noi cu toţii ne-am supus,
La vînătoare ne-am dus.
Iar împăratul zări o urmă uşoară
De sprintenă fiară,
Unii ziseră
Că-i urmă de pasăre din rai,
Să fie împăratului de bun trai ;
Alţii ziseră că-i urmă de zînă,
Să fie împăratului grădină,
De frumoase roduri plină.
Şi vrînd noi trei voinici,

Să ajungem pe-aici,
Cu suflarea vîntului,
Pe fața pămîntului,
Am zărit căzînd pe casă
O stea mîndră, luminoasă,
Și-am mai văzut o floricea
Mai mîndră decît o stea,
Care-n flori înflorește,
Dar de rodit nu rodește.
Împăratul nostru o vrea
Și ne-a trimis după ea,
Ca să i-o ducem mireasă
Să și-o facă împărăteasă".

— Însă, continuă Ileana, în timp ce se rostea orația, iar muzicile cîntau, a izbucnit deodată, din senin, o furtună puternică însoțită de fulgere, tunete și trăsnete.

— Ne-nchipuim cine era ! spuseră tinerele. Acesta este obiceiul Zmeului Zmeilor, cînd pregătește o faptă rea.

— Toate făcliile, suflate de vînt, s-au stins. Două brațe mari și voinice, cu un fel de gheare în vîrf, m-au prins de mijloc.

— Și ? Și ?

— Și n-am mai știut de mine, m-am trezit adineauri aici.

— Te-a furat Zmeul Zmeilor.

Ileana era curajoasă. Dragostea ce i-o purta lui Făt-Frumos îi dădea și mai multă putere. Numai că, nu era nici ea, la urma urmelor, decît tot o sărmană fată, măcar că de viță împărătească. Și două boabe de cleștar, fierbinți, i se iviră la colțurile ochilor.

— Nu plînge ! îi șopti tînăra cu codițe negre. Poate va veni Făt-Frumos, pe care-l aștepți, să te scape.

— L-am auzit chiar pe stăpînul acestui palat și-al nostru, mai spuse altă fată, că, acum, după ce a răpit-o pe Ileana Cosinzeana, adică pe tine, va trebui, desigur, să se războiască, pe viață și pe moarte, cu Făt-Frumos. Zmeul Zmeilor zicea că-l va răpune. Noi însă nădăjduim cu toatele să fie el răpus.

— Dar voi cine sînteți ?

— Noi sîntem cele o mie și una de fete răpite din palatele și casele părinților și fraților noștri, despărțite de logodnicii noștri și silite a-i fi soții Zmeului Zmeilor.

Fetele îi povestiră apoi Ilenii Cosinzenii, în taină, cîte știau și ele despre cel mai puternic dintre toți zmeii care, tocmai de aceea, era numit Zmeul Zmeilor. Acesta stăpînea un tărîm întreg, unde se putea ajunge numai coborînd printr-o groapă foarte, foarte adîncă. Tărîmul era despărțit printr-un rîu de foc

de întreg restul lumii. Zmeul Zmeilor avea însă și alte nenumărate păduri, livezi, eleștee și sute de palate în care își ținea închise roabele. Toate-l urau, dar nici una nu se încumeta a-i nesocoti vrerea, deoarece Zmeul Zmeilor mai avea alături și pe mama sa, o soră a Irodesei Doamna. Și ea cunoștea vrăjile cele mai cumplite cu ajutorul cărora putea face pe oricine să piară în chinuri.

Pe cînd fetele povesteau, răsunară niște bubuituri năprasnice.

— Ce se aude ? întrebă Ileana Cosinzeana.

— Sînt pașii Zmeului Zmeilor pe podelele de marmură ale palatului ! îi răspunseră fetele.

Și toate fugiră care încotro să se-ascundă.

Inima Ilenei se strînse și mai mult. Venise clipa cînd era silită să dea față cu cel care o răpise din brațele iubitului ei. Și de clipa aceasta puteau depinde multe.

Își făcuse curaj și rămase pe loc fără să se ascundă.

Bubuiturile crescură și, deodată, ușa înaltă a încăperii unde era, se trînti în lături. Zmeul Zmeilor se ivi și Ileana-l văzu pentru întîia oară.

Ceea ce i se înfățișa era însă cu totul și cu totul de neînchipuit. O matahală de ființă cu chip omenesc, ce-i drept, însă pocită, avînd niște buze groase, boțite și împletite ca o frînghie, un nas borcănat, niște umeri cît malul, un gheb la fel în spinare, o creastă roșie pe țeasta pleșuvă și o coadă groasă, cu solzi, terminată printr-un fel de mătură țepoasă ce se tîra pe jos în urma lui.

Ileana, fără să vrea, deși plănuise altfel, făcu un pas înapoi.

Zmeul Zmeilor purta peste umeri și gheb o hlamidă stacojie de mătase, împărătească, era încălțat cu un fel de cizme cărămizii și, în mîna dreaptă, ținea un buzdugan ghintuit, uriaș.

— Ileană ! tună el. Eu sînt cel mai tare dintre toți zmeii cîți hălăduiesc prin pămînturile, apele și văzduhurile lumii. Toți îmi știu frica. Nici un împărat nu se poate măsura cu mine. Cu buzduganul pe care-l vezi pot zdrobi, numai dintr-o singură lovitură, orice împărăție, cît ar fi ea de puternică, oricîte oști și arme ar avea. Pe de altă parte, am moșii, păduri, cîmpii și ape nenumărate. Sînt putred de bogat. Cu avuția mea pot face fericită orice fată. Mi-am dobîndit totul numai prin volnicia mea. Am, ce-i drept, o mie și una de roabe răpite de la părinții și de la frații lor. Atîta că eu numai pe tine te doresc, fiindcă ești cea mai frumoasă fată din cîte sînt pe pămînt. Mi-am jurat să fii a mea și numai a mea. Iar cînd am auzit că Făt-Frumos — cel care-a făcut să piară pe Irodeasa Doamna, ca și pe alte rubedenii ale mele, de pe pămînt, de sub pămînt și din văzduh —

dorește și este gata să te ia de soție, m-am hotărît să te răpesc de la nuntă. Și te-am răpit. Tot ce am va fi al tău ! Vei ajunge stăpînă peste tot ce se găsește mai bun și mai de preț oriunde în lume. Cele o mie și una de roabe din palatele mele te vor sluji. Și nu va fi ceva pe care să ți-l dorești și să nu-l poți dobîndi de la mine.

— Ba este, Zmeul Zmeilor, ceva pe care mi-l doresc și tu nu mi-l poți da !

— Ce ? Spune numai un singur cuvînt și te încredințez că îți voi da îndată orice, așa cum ți-am făgăduit.

— Dragostea. Dragostea tu nu mi-o poți da, Zmeul Zmeilor...

— Ce-nseamnă dragostea în fața avuției ? clocoti Zmeul. Omul îmbătrînește, dragostea, fie ea cît de fierbinte, îl părăsește. Puterea și avuția rămîn.

— Dragostea mea pentru Făt-Frumos nu mă va părăsi nicicînd, Zmeul Zmeilor. Nici a lui Făt-Frumos pentru mine.

— Cînd va mai trece timpul, Făt-Frumos se va sătura de dragostea ta !

— Dragostea este un izvor fără sfîrșit. Tu nu ai de unde ști asta...

— Iubitul tău, degeaba-și făurește nădejdi, nu va izbuti să treacă rîul de foc ce desparte tărîmul meu de celelalte tărîmuri. Iar dacă va încerca numai să se apropie, se va scrumi în flăcări.

— Făt-Frumos va răzbi pînă aici și te va pedepsi pentru nelegiuirile tale.

— Asta niciodată, Ileană ! Sînt prea puternic și prea măreț, ca să nu înving oricînd și pe oricine.

Ileana îl privea pe Zmeul Zmeilor. Nu putea spune că, în urîțenia lui, Zmeul Zmeilor, așa cum era înveșmîntat în hlamidă împărătească, cu buzduganul în mînă și pe țeastă cu creasta roșie, care-i ținea loc de coroană, n-avea o anumită măreție. Dar cum putea să-l alăture, fie și numai pentru o clipă, pe cel mai frumos flăcău din lume, de cel mai hidos zmeu ?

— Dacă nu te învoiești, cu binele, să faci mîine nuntă cu mine, te voi supune cu răul. Voi porunci să flămînzești, să însetezi și să fii biciuită în fiecare zi de zmeoaicele care sînt sub ascultarea mamei mele. Te voi ține, pe rînd, întîi într-o căldură de cuptor și apoi într-un frig de gheață.

— N-ai decît să mă chinuiești cît vrei. Pentru dragostea mea voi îndura orice.

Zmeul Zmeilor era în culmea mîniei. În ajutor îi veni maica sa, Zgripțoroaica. Ea era și mai hidoasă decît feciorul. Avea un

bot ca de mistreț, colți de urs și limbă de șarpe. Cînd voia să grăiască oarece, țipa ca o bufniță și fiece cuvînt al ei suna ca un blestem.

— Las-o în mîinile mele ! îi ceru, cu ură, Zgripțoroaica feciorului. Am s-o preschimb într-un fluture, căruia îi voi smulge întîi aripile, apoi picioarele și, în cele din urmă, îl voi azvîrli în foc.

— Nu, nu, să mai așteptăm ! se împotrivi Zmeul Zmeilor, deocamdată vom încerca doar s-o punem la chinuri.

Zmeul Zmeilor se ținu de cuvînt.

Porunci ca Ileana să fie scoasă din palatul unde fusese adăpostită pînă atunci și închisă în staulul oilor, dîndu-i-se pe zi numai cîte o coajă de pîine și o gură de apă.

O ținu așa un timp pînă cînd, într-o zi, ca să-i sfîșie sufletul, Zgripțoroaica, săvîrși o vrajă. Făcu din lemn un cap aidoma cu al lui Făt-Frumos, îl însîngeră pe de-a rîndul și, dimineața, cînd fata se trezi, i-l arătă prin fereastră vestindu-i :

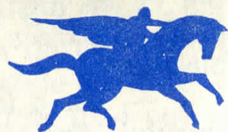
— Feciorul meu, Zmeul Zmeilor, s-a dus în țara lui Dor-Împărat, unde mirele tău te jelea. Acolo l-a găsit pe Făt-Frumos, l-a chemat la luptă, l-a învins și i-a tăiat grumazul. Iată, privește !

Capul de lemn însîngerat semăna atît de bine cu-acela al mirelui său, încît Ileana începu să plîngă cu deznădejde. Plînse, plînse, plînse trei zile și trei nopți de aproape să-și piardă lumina ochilor. În cea de-a treia zi, ostenită peste măsură, ațipi cîteva clipe.

Se trezi udă de lacrimi. Era aproape miezul nopții. Razele pătrundeau pînă la ea, prin fereastra staulului.

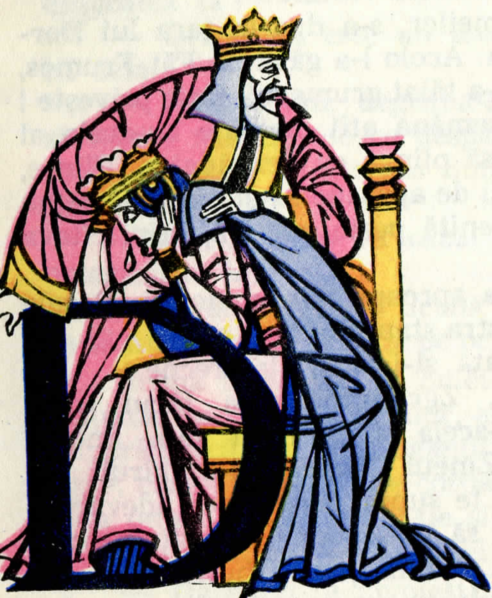
Una din raze se apropie de fată, și-i susură la ureche :

— Nu mai plînge, Ileană, Zgripțoroaica a făcut, prin vrajă, un cap asemănător cu-acela al mirelui tău, anume însîngerat, și te-a mințit că Zmeul Zmeilor l-a biruit pe Făt-Frumos, ca să te silească să te supui... Acesta-i adevărul ! Iubitul tău trăiește și va veni să te scape !–Îți mulțumesc, rază de Lună, șopti Ileana. Și, mai liniștită, izbuti să ațipească gîndindu-se la mirele ei, așa cum îl văzuse ultima oară, în tunica lui strălucitoare, bătută în mărgăritare, cu încălțările albastre, sabia strămoșească la brîu și purtînd la gît un micuț giuvaer în care razele de Lună încrustaseră, într-o piatră de rubin, la rugămintea lui, chipul ei.

13. Soseşte Făt-Frumos

În pădure duce-m-aş,
Frunză verde rupere-aş,
Pe genunche pune-o-aş,
Slovă neagră scriere-aş,
La mîndra trimite-o-aş,
Ca să vază
Şi să crează
Că precum e slova neagră,
Aşa mi-i inima-ntreagă,
Şi precum e slova scrisă
Aşa mi-i inima-nchisă.

După ce Ileana Cosinzeana fusese răpită de Zmeul Zmeilor, palatul unde trebuia să aibă loc nunta rămăsese cufundat în întuneric şi durere.

Făt-Frumos se repezi şi, ciocnind oţelul săbiei de măciulia buzduganului, făcu să ţîşnească scîntei. Cu acestea aprinse o feştilă. Luminînd cu feştila, toţi o căutară pretutindeni pe fată. Ileana Cosinzeana nicăieri.

Dor împărat îşi cufundase obrazul în palme şi stătea zdrobit de durere, în timp ce împărăteasa îţi rupea inima cu gemetele ei.

— Unde e fetiţa mea ? Unde e ? Ce s-a întîmplat cu ea ? Cine altcineva putea s-o fi răpit în afară de Zmeul Zmeilor ? striga.

— De multă vreme tîlharul îi dădea tîrcoale şi-i purta sîmbetele. A şi îndrăznit o dată să-mi trimită peţitori, însă i-am izgonit cu ruşine ! glăsui, amărît, împăratul.

Făt-Frumos n-avea timp de vorbe. El ştia că-l aşteaptă cea mai primejdioasă dintre călătoriile sale, de unde trebuia să se întoarcă, *neapărat*, biruitor, laolaltă cu draga lui.

Alergă în grajd să-şi caute calul. Îl găsi ronţăind ca de obicei, de pe o tavă mare, nişte jăratic.

— Bine-ai venit, stăpîne ! spuse. Uite, mă hrăneam şi eu puţin, ca să prind puteri. Ştiu că vom avea cale lungă şi grea. Mă tem că mai tîrziu n-oi mai găsi timp pentru aşa ceva. Plecăm în căutarea Zmeului Zmeilor ?

— Plecăm !

Fără să-şi mai ia merinde de drum sau schimburi de primeneală, atît de cătrănit şi cu grabă cum era, Făt-Frumos sări îndată în şa. Din treacăt le strigă socrilor :

— Rămîneţi cu bine. Mă voi întoarce cu Ileana sau nu mă voi mai întoarce deloc.

— Du-te şi să te întorci neapărat cu izbîndă, dragul nostru ! îi urară din toată inima, înlăcrimaţi, zîna ocrotitoare a dragostei şi împăratul Dor.

Şi porni Făt-Frumos. Zmeul Zmeilor socotise că nimeni nu-i va găsi urma, fiindcă maica lui, Zgripţoroaica, avusese grijă să facă o vrajă cu o sită plină de bobi, pe care o azvîrlise în văzduh zicînd :

— *Cum se încurcă bobii aceştia,*
Aşa să li se încurce, lui Făt-Frumos
Şi calului său, vederile.
Şi nu numai să nu vadă,
Ci să şi cadă
Şi răul, de pe unde umblă el,
În cale să-i şadă.

Şi poate că aşa ar fi fost. Atîta că socoteala de-acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg.

Vraja Zgripţoroaicei s-ar fi împlinit.

O pînză de ceaţă i se şi aşternuse lui Făt-Frumos înaintea ochilor.

O ameţeală îl cuprinsese. Degeaba îşi mîna înainte calul. Sub puterea vrăjii Zgripţoroaicei acesta începuse să se rotească în loc.

Făt-Frumos era gata să cadă.

— Floarea de ferigă, stăpîne ! îi reaminti calul, deşi Făt-Frumos avusese şi el, tot atunci, acelaşi gînd.

Opri cîteva clipe calul în văzduh, unde se găsea. Se ţinu drept în şa. Duse floarea de ferigă, fermecată, la buze şi şopti :

— Floare albă de ferigă, ajută-mă ! Inima mi-e neagră de supărare. Fă ca urzelile oricărui vrăjmaş să nu-i poată pricinui nici o stricăciune Ilenei mele. Ci, dimpotrivă, ce e pus la cale rău să se întoarcă în bine. Şi eu să găsesc drumul spre draga mea ca s-o eliberez.

Cum rosti aceste cuvinte flăcăul, floarea tresări între degetele lui şi albeaţa ei strălucitoare scînteie.

Mai scoase de la piept năframa, pe care iubita sa o ţinuse în mînă la logodna lor şi care rămăsese la el, şi o sărută.

Mîhnirea nu mai fu atît de pătrunzătoare, ci ea se preschimbă de asemenea în putere. Puterea lui Făt-Frumos dinainte şi cu cea nouă, adăugată după ce-i şoptise florii de ferigă dorinţa, amîndouă izvorîte însă din durere, o simţi şi calul.

— Stăpîne ! îi spuse. Te-ai îngreunat dintr-o dată şi mîna ţi-a devenit de oţel.

— Nu este altceva decît mînia împotriva Zmeului Zmeilor ! răspunse Făt-Frumos.

Zburau. Treceau din nou printre stele, străbătînd văzduhul şi depărtarea se împuţina văzînd cu ochii.

Călăuză le era un fulger neîntrerupt, albastru, care-i ducea către hotarul dintre tărîmul Zmeului Zmeilor şi restul lumii.

În cale, trimise de Zmeul Zmeilor, se ridicau mereu cete înarmate de zmei. Numai că fiecare ceată era îndată spulberată de sabia lui Făt-Frumos.

În ceasul acela, Zmeul Zmeilor se dusese din nou în staul unde o ţinea legată cu un lanţ pe Ileana Cosinzeana.

Venise singur, fără de tot acel alai de zmei care îl însoţea la fiecare pas.

Rosti :

— Ei, Ileană, ţi-ai înmuiat glasul ? Primeşti acum să fii soţia mea ?

Ileana, văzîndu-l, se răzimă de peretele staulului, privindu-l rece şi-i spuse :

— Nu nădăjdui nimic de la mine ! Făt-Frumos va veni curînd şi vei da seamă pentru fărădelegile tale.

Zmeul Zmeilor îi arătă Ilenii buzduganul greu de o mie de ocale, ţinut numai pe vîrful degetului mic.

— Făt-Frumos al tău nu va ajunge aici niciodată. Maica mea, Zgripţoroaica, se va îngriji de el pe drum ; iar dacă va izbuti, cu toate acestea, să străbată rîul de foc, ceea ce este — crede-mă ! — cu neputinţă, buzduganul meu îi va veni de hac.

Îndată îşi luă însă o înfăţişare mai cuvioasă şi adăugă :

— Am venit, de data aceasta, Ileană, nu ca să-ţi poruncesc, ci să te rog din nou. Aţîţat de maica mea, m-am purtat cu tine prea aspru. Nu am cerut încă nimănui pînă azi iertare. Şi uite, ţie îţi cer pentru întîia oară. Te rog să ierţi toate faptele şi vorbele mele dinainte.

Şi Zmeul Zmeilor, cît era el de mătăhălos, cu creasta roşie de rubin pe ţeastă şi cu coada solzoasă, în chip de mătură ţepoasă, atîrnîndu-i pe spate, îngenunche înaintea Ilenei.

Nici un zmeu nu mai îngenunchease în faţa vreunui muritor şi cu atît mai mult a unei fete. Mai ales că era vorba, de astă dată, nu de vreun zmeu oarecare, ci de însuşi Zmeul Zmeilor, cel mai mare şi mai puternic dintre ei toţi.

— Ileană ! urmă. Sînt bolnav şi am să pier din dragoste pentru tine.

— Dragului meu, de la braţul căruia m-ai smuls, în seara logodnei noastre, i-ai ars inima, i-ai făcut-o cărbune. Ai îndurerat şi inimile celor o mie şi una de fete, pe care le-ai răpit, silindu-le să-ţi devină roabe...

— Am vrut să te ridic pe tine împărăteasă peste ele...

— Eu doresc numai să împărăţesc în sufletul aceluia ce mă iubeşte şi pe care-l iubesc. Altceva nimic.

— Sînt cel mai puternic, se sumeţi el din nou, sînt împăratul zmeilor şi maica mea este alături de mine...

Un măgăruş, dintre cei care însoţea turmele la păşune, răgi din întîmplare : I-ha !... I-ha !... I-ha !... Răgetul lui semăna a rîs.

Zmeul, lipsit acum de măreţia de altă-dată, se ridică deodată din praf. Îl prinse pe măgăruş de grumaz şi-l gîtui pe loc.

— Na. Aşa-ţi trebuie, dacă şi tu ai ajuns să rîzi de mine. În ce te priveşte pe tine, Ileană, răbdarea mea a trecut

de orice margini. În acest timp, se auzi un răcnet : — Săriți !... Săriți !... Făt-Frumos a pătruns în tărîmul nostru și îl caută pe Zmeul Zmeilor să-l ucidă. Zmeul, de furie, izbi piciorul de pămînt. Și unde-l izbi se căscă o prăpastie adîncă. În același timp dădu un urlet de se zguduiră toate baierile cerului. Ileana, pe clipă, se înfricoșă, gîndindu-se la acele primejdii care-l puteau amenința pe Făt-Frumos. Inima ei însă cînta : „A venit iubitul meu A venit..."

14. Cîntărețul

Neicuță din depărcior,
Scrie-mi carte că mi-e dor,
Și nu scrie cu cerneală,
Că cerneala-i multă-n țară.
Nici n-o scrie cu cărbune
Că și-acela-i mult în lume,
Ci mi-o scrie cu argint,
S-o știu că-i de la iubit.
Voi citi-o prin grădină
Și seara pe la lumină,
Suspinînd de la inimă.
Voi citi-o-n pomișori,
Stropită cu lăcrămiori.

In acest timp, Făt-Frumos, călare, coboară în groapa afundă, ce ducea spre celălalt tărîm.

Călătorind, se gîndea că avea un foarte bun tovarăș de drum în calul năzdrăvan, care-i era ca și-un frate. Îl ajutase în toate împrejurările, știa să și vorbească în grai omenesc. Dar omul e astfel făcut încît simte întotdeauna lîngă el nevoia unui alt suflet omenesc, mai ales cînd trebuie să treacă printr-o încercare de viață și moarte.

Făt-Frumos avea încredere deplină în dreptatea și în puterea lui, însă orice altă ființă, cu mintea întreagă, în fața unei asemenea primejdii, s-ar fi lăsat păgubașă.

În depărtare începuse să se zărească rîul de foc care mărginea tărîmul Zmeului Zmeilor de restul lumii. Flăcări uriașe își ridicau vîlvătăile pînă la boltă, încît lui îi era și de mirare că aceasta nu se aprindea. Iar fumul se ridica și se răspîndea pînă foarte, foarte departe.

Pe acest foc se bizuia, de fapt, Zmeul Zmeilor, cînd rostea sus și tare că Făt-Frumos nu va putea ajunge la el și deci n-o va putea elibera niciodată pe Ileana Cosinzeana.

Prin focul cumplit, care cuprindea totul, firește că nu puteau trece nici el, nici calul, fără să se prefacă amîndoi în scrum și cenușă.

Deodată, jos, pe pămînt, nu prea departe de rîul învîlvorat, dincolo de flăcări zări o fîntînă. Fîntîna a fost — de cînd se știe lumea — pentru muritori un loc de popas, de împrospătare pentru trup și suflet.

Numai vederea ei și le dă oamenilor tărie pentru ceea ce va trebui să urmeze, iar, cînd sînt deznădăjduiți, tot ea, prin nu se știe ce taină a naturii, le redă speranța.

Făt-Frumos era și el om. Avea aceleași gînduri și simțăminte ca toți ceilalți oameni încît, vederea fîntînii, aflată în drumul călătorilor, nu prea departe de rîul nimicitor, îi dădu pe dată un fel de înviorare.

Încercarea pe care urma s-o trăiască era dintre cele mai mari. Avea neapărată nevoie să gîndească puțin mai adînc înainte.

Și unde ai putea cugeta mai în liniște decît alături de o fîntînă, după ce ai sorbit apa ei rece și ți-ai curățit mădularele, ori cămașa de sudoarea și praful drumului.

Făt-Frumos coborî cu calul pînă lîngă fîntînă. Bău, se spălă și se așeză cu spatele răzimat de ghizd.

Cum stătea așa, îngîndurat, neștiind ce trebuie să facă, auzi un geamăt slab.

Se uită în dreapta, se uită în stînga, și nu văzu nimic. Geamătul acela stins însă continua să răsune.

Cel care descoperi de unde venea fu calul. Într-o vîlcea zări un tînăr foarte, foarte slab, lipsit de picioare și cu cioturile însîngerate.

Calul necheză și Făt-Frumos se grăbi într-acolo. I-l arătă :

— Iată, stăpîne !

— Cine ești tu ? îl întrebă Făt-Frumos pe tînăr. Și cum de ai ajuns să zaci aici ?

Tînărul începu să-i povestească precum că fusese și el într-o lungă călătorie, și-anume pentru a găsi o floare de ferigă fermecată. Colindase pînă atunci felurite tărîmuri, căutînd-o pretutindeni, fără s-o afle și, în cele din urmă, ajunsese aici. Dacă ar fi dobîndit floarea de ferigă, ar fi ridicat, cu mîinile lui, un lăcaș de închinăciune. Și, pe altarul său, ar fi jertfit floarea aceasta, atît de neprețuită, iubirii. Din nefericire, în timp ce se apropia de rîul înflăcărat, ce despărțea tărîmul Zmeului Zmeilor de restul lumii și se pregătea să-l treacă, un balaur îl ajunsese din urmă, îl doborîse și îi retezase în dinți picioarele. Îi spusese, în timp ce i le ronțăia, că bucate atît de alese nu mai mîncase de mult. Așa încît hotărîse să revină și în ziua următoare ca să-i reteze și mîinile, iar în cea de-a treia zi voia să-i mănînce restul trupului.

— Astfel, povesti tînărul, sînt osîndit să aștept aici, neputincios, balaurul ce trebuie să pice din clipă în clipă. Te rog însă, flăcăule, i se adresă el lui Făt-Frumos, te văd cu o sabie la brîu. Viața mea și-așa este încheiată. Scutește-mă cel puțin de noile suferințe ce mi le va pricinui balaurul cînd îmi va reteza mîinile. Înfige-mi în piept, rogu-te, sabia și ajută-mă să mor !

— Ba, te voi ajuta să trăiești ! îi grăi Făt-Frumos.

— Balaurul va sosi curînd, vă va răpune și pe voi doi, pe tine și calul. Mai bine, ascultă-mă, vîră-mi în piept sabia, ia-mi viața și, dacă bidiviul ți-e bun, fugiți, cît veți putea mai repede, unde vedeți cu ochii.

— N-avea nici o teamă, flăcăule, pentru noi ! îl asigură Făt-Frumos pe tînărul lipsit de picioare. Cît privește floarea de ferigă, eu am găsit una și, dacă ții neapărat să ridici un lăcaș de închinăciune, pe altarul căruia s-o jertfești, eu te voi ajuta. Dar de ce vrei să jertfești floarea de ferigă iubirii ?

Tînărul îi povesti atunci următoarele :

— Deoarece eu am îndrăgit o fată. Am îndrăgit-o mai presus decît însăși viața mea. Fata aceasta a fost răpită însă de blestematul de Zmeu al Zmeilor. Și apoi, fiindcă nu i s-a supus lui, a îndurat atîtea chinuri, încît, pînă la sfîrșit, s-a stins.

— Biata de ea și bietul de tine, se mîhni Făt-Frumos.

— Ori, am aflat, urmă tînărul, că — reușind să găsesc o floare de ferigă, floarea cea mai neprețuită de pe pămînt (și jertfind-o pe altarul unui lăcaș de închinăciune, ridicat anume spre cinstirea simțămîntului cel mai ales al omului, care este iubirea) aș izbuti s-o revăd în vis pe fata pierdută.

— Ai putea s-o revezi în vis ?

— Da. Și, chiar dacă eu aș pieri, visul umbrei ei și visul umbrei mele ar continua să dăinuiască în împărăția visurilor. Și dacă cele două visuri, al ei și al meu, s-ar întîlni, dragostea ce ne-a legat ar continua să trăiască.

Făt-Frumos se minuna cum nu se mai poate, în sine, de cele auzite.

— Dar tu de unde ai aflat toate astea ?

— Eu sînt cîntăreț, lămuri tînărul. Cînd mă copleșește aleanul, cînt cele mai frumoase cîntece pe care am izbutit să le alcătuiesc în amintirea dragei mele. Cînt Soarelui, Lunii, stelelor. Și, cînd adorm la lumina stelelor, acestea îmi șoptesc taine încă necunoscute oamenilor. În felul acesta am aflat și cele pe care ți le-am povestit mai înainte. Acum, după ce-ai ascultat toate acestea, și ai aflat, mai ales, cît de prețioasă îmi este floarea de ferigă, mai ești gata să mi-o dăruiești ?

— Acum cu-atît mai mult.

— Dar nu te gîndești că poate vei avea și tu nevoie de ea, cu același țel ?

— Ba mă gîndesc. Numai că în fața nefericirii tale, care este mai grea și mai dureroasă decît a mea, nu stau în cumpănă.

— Îți mulțumesc și îți doresc ca tu, măcar, să nu ai parte decît de izbînzi și de bucurii.

Un șuierat înfiorător, care ar fi făcut să înghețe în vine sîngele oricui, răsunase tocmai cînd tînărul fără picioare rostea cele din urmă cuvinte.

— Vine balaurul, fugiți, strigă el.

Și, într-adevăr, un balaur cu douăsprezece capete, fiecare cap dînd șuvoaie de foc pe nări, se arătă.

— Miroase a carne proaspătă de om tînăr, șuieră el.

— Va mirosi, curînd, a hoit de spurcăciune ! îl înfruntă Făt-Frumos pe balaur.

Balaurul acesta, trebuie să aflați, nu era altul decît împăratul balaurilor.

El se ivise pe lume într-un chip cu totul neobișnuit. Și-anume, se povestește că fusese cîndva o mare sărbătoare a șerpilor. Cu acel prilej se adunaseră mii și zeci de mii de tîrîtoare, unele venite de foarte departe. Acestea toate, într-un mare danț șerpesc, își vărsaseră balele laolaltă. În acel timp, cel mai bătrîn dintre șerpi sîsîise un descîntec. Balele tuturor șerpilor se preschimbaseră într-o piatră scumpă. Și, în lupta care urmase între șerpii — bărbați, învinsese unul. Acesta înghițise piatra scumpă și stătuse apoi ascuns zece ani într-o pădure. Aici se preschimbase din șarpe obișnuit, în balaur. Și, pentru că era învingătorul tuturor șerpilor, fusese ales împărat. Ca să-și păstreze puterea, nu se hrănea decît cu carnea oamenilor tineri. Făcuse nenumărate victime printre băieți și fete. Acum venise rîndul aceluia pe care

calul năzdrăvan și Făt-Frumos îl găsiseră în vîlcea, cu picioarele retezate.

Feciorul împăratului Alb, ca și altă dată, nu așteptă mult. Și, neținíndu seama de puhoiul flăcărilor azvîrlite pe nări de balaur, se prinse cu el la luptă. Sabia primită de la tătîne-său, din vremea cînd și acesta fusese tînăr, făcea minuni.

Nu trecu mult și, cît era altminteri de nebiruit balaurul, începură să-i zboare capetele unul după celălalt. Atîta că, în locul unde-i cădea un cap, îi creșteau îndată alte trei.

— Așa n-o să răzbești niciodată, stăpîne, îl sfătui calul.

Cu toate acestea balaurul începuse să obosească.

— Hai să ne odihnim cît vom respira de cîteva ori, Făt-Frumos ! îi propuse el. Și apoi, cu puteri proaspete, să vedem care pe care...

— Bine ! se învoi, flăcăul nostru.

Cît timp se odihniră, calul îi șopti stăpînului său că balaurului nu i-ar mai crește capete noi dacă el însuși, Făt-Frumos, s-ar fi crestat în dreptul inimii, cu sabia, de trei ori, în formă de stea. Acesta făcu întocmai.

Și, cînd își reluară lupta, cum îi tăia balaurului Făt-Frumos cu sabia un cap, altul nici că-i mai creștea la loc.

Îi mai rămăseseră dihaniei cinci capete, apoi trei, apoi unul. Și abia acum Făt-Frumos scoase biciul dobîndit de la Inimă-de-Fier și plesni cu el.

Balaurul rămase, la început, lat, în iarbă, cu valuri de sînge negru, urît mirositor, țîșnindu-i din gîtlejurile retezate.

Trupul lui se strînse însă încetul cu încetul și se preschimbă într-o moviliță de gunoi.

Făt-Frumos îi făcu, acum, tînărului cu picioarele retezate, un pat din ierburi și se frămînta cum să-i ușureze durerile.

— Nimic nu-mi mai folosește ! rosti tînărul. Orice mi-ai face, de-aici înainte, nu mă mai vindec și nu mi se mai ușurează suferințele. Mai bine hai să trecem rîul de foc. Înțelesesem că vrei s-ajungi pe tărîmul Zmeului Zmeilor, ca să te lupți cu el. Și eu dorisem s-ajung pe tărîmul acestuia, în căutarea florii de ferigă, fiindcă numai acolo încă n-am căutat-o.

— Te voi duce eu cu calul, i-a răspuns Făt-Frumos. Numai un lucru nu-nțeleg : cum vrei tu, un flăcău cu picioarele retezate, să străbați rîul de foc, cîtă vreme eu, întreg și-n putere, încă nu știu cum am să fac acest lucru !

— Am să-ți mărturisesc ceva ! a zis tînărul. Ți-am povestit că sînt cîntăreț. Cunosc, între altele, și un cîntec de trecut rîurile vrăjite, fie ele chiar și de foc.

— Cunoști ? s-a bucurat peste măsură fiul împăratului Alb.

— Sigur că da. Trebuie numai să-mi însoțești și tu cîntecul cu lăuta pe care văd c-o ai la șold.

— Ți-l însoțesc, cum de nu, a grăit, vesel, Făt-Frumos. L-a urcat apoi pe tînăr în spinarea calului. Și-a desprins de la șold lăuta, pe care și el o folosea, cel mai adesea cînd era amărît, ca să-și cînte cu ea dorul pentru Ileana Cosinzeana. Și-au pornit cîntecul.

Cîntărețul cînta cu glasul un cîntec pe care-l știa el că are putere de vrajă :

— Cine crede dorului
Are casa cucului
Și hodina vîntului...

Iar Făt-Frumos îi însoțea cîntarea din lăută.

Cum a început să răsune cîntecul vrăjit, rîul de foc și-a oprit curgerea. Vuietul flăcărilor s-a potolit. Acestea s-au tot micșorat, s-au tot micșorat, pînă ce s-au stins, ca o lumînare, cînd își trage sufletul.

Ajunseseră pe malul celălalt.

— Știu că nu mai ai răbdare, a grăit tînărul cîntăreț. Încalecă, du-te și salvează-ți pe draga inimii tale din ghearele blestematului zmeu, apoi întoarce-te și ajută-mă, așa cum mi-ai făgăduit, să ridic lăcașul de închinăciune, pe altarul căruia să jertfesc floarea de ferigă, dacă nu te-ai răzgîndit să mi-o dai.

— Nu. Nu m-am răzgîndit. Ba, dimpotrivă, ți-o dăruiesc încă de pe-acum, a rostit Făt-Frumos. Și, zicînd așa, a desprins-o de la cheutoarea hainei și i-a dat-o. Iar tu, drag prieten și frate al meu de suflet, cîntărețule, așteaptă-mă, căci mă voi întoarce în grabă.

— Du-te și fii biruitor, a mai murmurat tînărul cîntăreț, zîmbind fericit, căci ajunsese să țină floarea de ferigă, atît de mult căutată, între degetele sale slabe.

Făt-Frumos atinsese, așa cum ați văzut, și capătul acestei primejdioase călătorii.

Sufletul în el ardea pentru Ileana Cosinzeana mai aprig decît rîul de foc, acum stins, al Zmeului Zmeilor.

După ce găsește și-i lasă hrană și apă deajuns noului său prieten, cîntărețul, el pornește, călare, către palatele Zmeului Zmeilor.

În cale-i ies alte și alte oștiri de zmei, încercînd să-i stăvilească avîntul.

El nimicește pe de-a rîndul toate aceste oștiri și nu caută decît pe căpetenia lor, Zmeul Zmeilor, pentru marea răfuială.

Zmeii, risipiți, bătuți și înfricoșați, alergaseră să-l vestească pe împăratul lor.

Și iată-i pe cei doi luptători, cei mai vestiți din lume, ajunși unul în fața celuilalt.

Zmeul Zmeilor, mătăhălos, uriaș, cu creasta de rubin pe țeastă, și-a lepădat hlamida. Și-a îmbrăcat platoșa. Are în fiecare mînă cîte un buzdugan, iar la cingătoare o sabie.

Făt-Frumos mîncă unul din merele culese de la capătul pămîntului, din *mărul roșu* care-i sporea puterea, făcîndu-l de nebiruit.

Lumea toată își oprise răsuflarea. Restul de zmei, cîți mai rămăseseră cu viață, stăteau pitulați.

— Ai sosit Făt-Frumos ? tună crudul răpitor al Ilenei. Poate c-ai venit să-ți sapi singur groapa !

Zmeul Zmeilor fierbea de-atîta ură cîtă adunase în el, tropăia din picioare.

— Vrei în buzdugane să ne ciocnim, în săbii să ne tăiem, ori la trîntă să ne prindem ? urlă.

— Cum dorești tu, răspunse Făt-Frumos, însă de pieire nu vei scăpa.

Zmeul Zmeilor nu se gîndea însă la luptă, ci la nimicirea, prin viclenie, a lui Făt-Frumos. El începu să adune stînci, umplu o traistă uriașă cu ele, se ridică în văzduh și, de-acolo, de sus, se porni să azvîrle cu bolovanii în creștetul lui Făt-Frumos.

Făt-Frumos sări pe cal. Călare se ridică la aceeași înălțime cu Zmeul Zmeilor. Și cu sabia începu să-l lovească, silindu-l să-și piardă din traistă toate stîncile.

Biciul nu-l putea folosi împotriva Zmeului Zmeilor, deoarece Zgripțoroaica — căreia Irodeasa Doamna, înainte de a pieri, îi dăruise toate puterile ei, pentru ca acestea să nu se piardă cu totul — îl învăluise într-o vrajă ocrotitoare.

Se luptară iar ce se luptară, de dimineață pînă-n seară. În timpul nopții, Zmeului Zmeilor i se rupse în două sabia.

El apucă buzduganele. Se luptară pînă spre dimineață, cînd Zmeului Zmeilor i se frînseră și buzduganele.

În zori Zmeul Zmeilor se prefăcu într-un munte zburător. Acesta se ridică în slăvi și, de-acolo, se azvîrli asupra lui Făt-Frumos cu gîndul să-l zdrobească.

Dar Făt-Frumos se încordă. Prinse în mîini muntele și-l trînti de pămînt, o dată înainte, a doua oară înapoi, a treia oară spre miază-zi și-a patra oară spre miază-noapte.

Cînd îl izbi a patra oară, se făcu țăndări. Luă țăndările și azvîrli cu ele întîi în palatele Zmeului Zmeilor, apoi în resturile cetelor de zmei. Pe toți și toate îi prefăcu în praf.

Rămăsese numai Zgripțoroaica. Pe Zgripțoroaică îl rugă calul să o lase în seama lui.

Zripțoroaica se prefăcu într-o flacără verde. Calul, dacă văzu, se schimbă într-o flacără galbenă. Se rotiră unul după altul, galbenul făcînd să piară verdele. După aceea, Zgripțoroaica se făcu o flacără vînătă, calul se schimbă într-una roșie. Iar și iar se rotiră pînă roșul topi pe de-a-ntregul vînătul.

Zgripțoroaica alergă într-un loc unde ținea ascunsă o ladă cu suflete omenești, cu gîndul să le soarbă pe toate și să recapete puteri.

Calul o ajunse din urmă și o călcă în copite, pînă ce baba mai gemu o dată și-și dădu, sub forma unui nor otrăvit, ceea ce-i ținea loc de suflet.

Făt-Frumos izbi abia acum cu biciul și baba se preschimbă într-o moviliță de noroi.

— Isprăvirăm totul cu bine ! zise calul. Și vrusei să-ți fiu și eu de ajutor, să nu zici, stăpîne, că m-ai luat degeaba cu dumneata ! spuse calul, care era însă și el ostenit.

Cele o mie și una de fete răpite, pe care Zmeul Zmeilor și le făcuse cu sila neveste, ieșiră la iveală, acum cu desăvîrșire libere, aducînd-o cu ele și pe Ileana Cosinzeana.

Să vă mărturisesc bucuria pe care o trăiau amîndoi ? Greu, foarte greu de povestit.

Destul ar fi să vă spun, poate, că, după ce o îmbrățișă cu nesfîrșită dragoste, Făt-Frumos nu-și uită făgăduința de a-l căuta și pe prietenul cîntăreț lăsat la țărmul fostului rîu de foc.

Luînd-o și pe Ileana Cosinzeana cu el în șaua calului năzdrăvan, Făt-Frumos porni pe calea întoarsă. Îl găsi repede acolo unde îl lăsase pe tînărul cîntăreț. Abia mai respira, ținînd totuși, strîns, între degetele mîinii drepte floarea neprețuită de ferigă.

— Repede, îl rugă tînărul pe Făt-Frumos, cît mai am puţină viaţă, te rog ridică-mi lăcaşul de închinăciune şi altarul pe care ştii că le doresc.

Făt-Frumos, ajutat de Ileana Cosinzeana, începu să adune cele de trebuinţă. Curînd, pe ţărmul fostului rîu de foc ce despărţise odinioară tărîmul Zmeului Zmeilor de restul lumii, se înălţă un lăcaş alb înflorit, iar în mijlocul său un altar. Ajutat de Făt-Frumos şi de Ileana Cosinzeana, tînărul cîntăreţ, cu însăşi mîna lui, puse pe altar, jertfind-o iubirii, printr-o scurtă rugă cîntată în şoaptă, floarea cea atît de rară şi nepreţuită de ferigă. Mulţumindu-le amîndurora, lui Făt-Frumos şi Ilenei Cosinzeana, pentru ajutorul ce i-l dăduseră întru împlinirea năzuinţei sale, tînărul cîntăreţ răsuflă pentru cea din urmă oară şi închise ochii.

15. Fraţii

Cine n-are dor pe lume
Vie să-i dau de la mine,
Că am dor cît un izvor,
Seacă trupuşor de om.
Şi am dor cît o fîntînă,
Seacă-trupul făr'de milă.

ăt-Frumos a plecat, după aceea, într-o altă călătorie. Îl însoţea Ileana Cosinzeana, care n-a mai vrut să se despartă de dragul ei, cu nici un chip şi nici măcar pentru o clipită.

— Te-am aflat, îi spunea, şi vom rămîne pentru totdeauna împreună, la bine şi la rău, orice s-ar întîmpla !

Plecaseră să caute apa vie, în locul unde munţii se bat cap în cap. Doreau să-l readucă la viaţă cu-această apă pe prietenul lor cîntăreţul.

Călătoria a fost, fireşte, din nou plină de piedici şi de greutăţi, pe care nu mai întîrzii să vi le povestesc dar, învingîndu-le pe toate, au ajuns unde doreau.

Munții se înălțau trufași, pietroși și presărați cu prăpăstii, prin care îndrăzneții își pierdeau întotdeauna viața.

Singura vreme cînd se odihneau era la amiază cît timp se hrăneau cu trupurile sălbăticiunilor răpuse de stîncile și copacii ce se prăvăleau în prăpăstii atunci cînd se băteau ei cap în cap.

Făt-Frumos auzise că de zbuciumul munților s-ar fi putut apăra prin *cuvînt*. Dar cum să se apere prin cuvînt, și prin ce cuvînt anume, nu izbutise să afle.

Voia să treacă numai el cu calul prin primejdia aceasta mare a munților ce se băteau cap în cap. Calul, cunoscîndu-i dorința, își și întinsese aripile, zicînd :

— Să pornim, stăpîne, în zbor, fiindcă eu nu mă tem. Numai cîteva clipe de s-or odihni munții, voi avea vreme să trec, tu să-ți scoți apa din fîntînă și să ne întoarcem cu ea !

Dar Ileana Cosinzeana l-a rugat fierbinte pe Făt-Frumos s-o ia cu el, spunînd că soarta lor e una, și ori trăiesc, ori mor, ei trebuie să fie împreună. Și-atît a stăruit în rugămintea ei încît preadragul ei s-a înduplecat.

Munții tocmai erau în ceasul cînd se hrăneau. Se auzeau de departe zgomotele pe care le făceau cînd mestecau în măsele trupurile sălbăticiunilor răpuse.

Pînă la urmă, unul dintre munți a rostit :

— Ei, acum cred c-au venit clipele cînd putem să ne dăm și noi odihnei, măcar încă o fărîmă de timp.

— Să ne dăm ! a răspuns celălalt munte. Să nădăjduim doar că în răstimpul acesta nu va încerca cineva să treacă. Și nu ne va sili nimeni să ne batem cap în cap, ca să-i facem de petrecanie.

— Să nădăjduim !

Auzindu-le cuvintele, Făt-Frumos — care luînd-o cu el pe Ileana Cosinzeana — se și urcase în șaua calului, i-a făcut năzdrăvanului semn, atingîndu-l cu palma pe grumaz.

Calul a țîșnit, cu iuțeala gîndului, în zbor.

Au trecut printre munții ațipiți și au ajuns în locul unde fusese odinioară sala cea mare a tronului lui Rusalim-Împărat și unde trebuia să se găsească fîntîna cu apă vie. Într-adevăr, fîntîna era acolo. Găleata era și ea pe ghizd, prinsă de funie. Făt-Frumos o lăsă în fîntînă. Fîntîna era adîncă. Dar nu peste mult timp se izbi de fund. Trase de funie și găleata se întoarse sus, însă la fel de goală ca la început.

— Fîntîna este secată, glăsui el. Apa vie a pierit !

— Așa e, au răsunat atunci două glasuri îngemănate. Apa vie a pierit. S-a tras singură, nu se știe unde, cînd Alexandru

Macedon s-a urcat pe tronul tatălui nostru, Rusalim-Împărat. Dar pentru că voi ați cutezat să treceți, fără voia noastră, printre noi munții, nu veți scăpa cu viață. Spuneți însă mai întîi cine sînteți.

— Eu mă numesc Făt-Frumos și iau asupră-mi vina și orice pedeapsă a voastră. Vă rog numai s-o cruțați pe draga mea, Ileana Cosinzeana.

— Tu ești, cu-adevărat, Făt-Frumos, cel care ai biruit — cum a adus pînă aici vîntul zvonul — pe Zmeul Zmeilor și mulțime de duhuri rele de pe pămînt, de sub pămînt, din ape și din văzduh ? Și ea este Ileana Cosinzeana, frumoasa lumii ?

— Așa cum ai spus !

— Iar el e calul vostru năzdrăvan, cel fără de seamăn ?

— Întocmai !

— Numele voastre se află scrise cu litere de aur pe tablele de la Curțile Dorului. Ele vă apără. Dar ca să vă putem cruța pe de-a-ntregul am mai avea nevoie să ascultăm, rostit, de tine, Făt-Frumos, un singur cuvînt...

— Ce fel de cuvînt ?

— Acesta numai tu ar trebui să-l știi.

Făt-Frumos își aminti că sînt cuvinte care au putere prin ele însele. Dar care este cuvîntul ce poate să-i apere pe de-a-ntregul, în orice împrejurare și mai cu seamă în aceea în care se găseau ?

Se gîndi și apoi răspunse fără să șovăie.

— *Dragostea !* Ea este aceea care leagă, unește, îmblînzește, împlinește și dă tărie faptelor omenești. Prin ea este asigurată și veșnicia vieții. Fără ea ar pieri tot. Din ea izvorăsc dorul și cîntecele. Și pentru ca să redăm viața unui cîntăreț, închinător și slujitor al dragostei, am venit noi pînă aici și v-am tulburat liniștea.

— Acesta este cuvîntul pe care-l așteptam de la tine ! recunoscură munții. Și pentru el se cuvine să vă cruțăm. Însă asupra noastră zace un foarte greu blestem. Acela al tatălui nostru, Rusalim-Împărat. Noi am fost doi frați gemeni, copii ai lui Rusalim-Împărat, ca și ielele. Numai că, în loc să ne *iubim* ca *frații*, ne-am *urît* ca *vrăjmașii*. Și asta doar fiindcă rîvneam fiecare dintre noi să moștenim tronul părintelui nostru. De-aceea, cînd zăcea pe patul de suferință, măcar că Alexandru Macedon ni se apropia de hotare, în loc să ne apărăm țara, ne-am luat între noi la bătaie, cu încrîncenare, silindu-ne care mai de care să smulgem sceptrul din mîinile slăbite ale părintelui nostru. Luptîndu-ne între noi, l-am lovit — fără să vrem — și pe

tatăl nostru, Rusalim-Împărat. El, amărît, fiindcă ne văzuse încercînd să ne ucidem unul pe altul, n-a mai vrut să trăiască. A închis ochii și s-a stins. Mai înainte însă ne-a blestemat să ne prefacem în munți ce se vor bate veșnic cap în cap pentru cea mai prețioasă comoară a împărăției sale, fîntîna cu apă vie.

Este adevărat, așa cum am mai spus, că, după moartea părintelui nostru — cînd sceptrul și fîntîna au încăput pe mîinile lui Alexandru Macedon — apa vie a pierit în adîncuri.

Dar noi, măcar că fîntîna nu mai are apă vie, supuși blestemului, ne-am prefăcut în munți, și-am rămas să ne lovim veșnic unul pe altul în cap și să ne hrănim doar cu trupurile oamenilor sau ale celorlalte viețuitoare, animale sau păsări, răpuse în timpul luptei noastre.

— Și apa vie nu va mai reveni niciodată ?

— Nu ! Nu va mai reveni decît în ziua cînd lumea întreagă se va afla sub semnul *dragostei*. Dar ziua aceea este încă foarte, foarte departe. De-aceea și singurul cuvînt care v-a putut apăra este *dragostea*. Tu l-ai rostit și astfel v-ați binemeritat viața. Fără cît, fiind sub blestem, chiar dacă vrem altminteri, cu greu ne putem stăpîni pornirea de-a ne tot lovi între noi. Vă mai putem da, totuși, încă un răgaz ca să puteți trece și la înapoiere, nestingheriți.

— Vă mulțumim, munților ! răspunse Făt-Frumos. O săltă pe Ileana. Sări și el în șa. Și calul care își întinse iar aripile, porni.

Aproape trecuseră cînd, munții, nemaiputîndu-se stăpîni, sub greul blestem părintesc, începură din nou să se izbească unul pe celălalt.

Se feriseră, totuși, pe cît le stătuse în putință, să nu le facă nici un rău celor trei călători. Îi feriseră pe Făt-Frumos și pe Ileana Cosinzeana. Numai pe cal, fiindu-i trupul mai prelung, nu izbutiră a-l feri cu totul și-i prinseră jumătatea cozii.

Ca să nu pățească mai rău, calul se smuci să scape din strînsoare. Coada i se rupse în două. Din acea zi tuturor cailor din lume numai o parte din coadă le este alcătuită din carne, iar restul le este înlocuit cu păr.

Făt-Frumos și Ileana Cosinzeana au ajuns cu bine la *Curțile Dorului*, unde au fost primiți cu cea mai mare bucurie, nevenindu-le celor de-acolo să creadă că-i revăd vii și teferi.

Mamei, zînei ocrotitoare a dragostei, aproape că i se rătăcise mintea de-atîta fericire.

O lua în braţe pe Ileana Cosinzeana, o mîngîia pe obraji, pe păr, o săruta cu foc şi spunea :

— Bine că am ajuns zilele să te mai văd !

— Măicuţă dragă, Făt-Frumos este cel care m-a scăpat din ghearele Zmeului Zmeilor.

— Fiul meu, dragul meu, îi rostea zîna lui Făt-Frumos, cum aş putea să-ţi mulţumesc pentru tot ce-ai făcut ?

— O mai deplină mulţumire decît aceea de a-mi fi dăruit-o pe Ileana de soţie nu poate fi.

În acest timp, împăratul Dor şi trimisese să fie chemaţi, de îndată, pălăscaşii *. Şi, cînd aceştia veniră, le porunci să poftească lumea, după datină, la nuntă.

Înainte de toate, fireşte, pălăscaşii s-au dus în ţara lui Alb-Împărat, chemîndu-i pe el şi-ai săi la nuntă.

Cu acest prilej, le-au grăit împăratului Alb, rudelor şi curtenilor săi :

— *Noi sîntem cu-adevărat*
Strănepoţi de împărat,
Şi nepoţi de mari arcaşi,
Dar azi sîntem pălăscaşi.
Şi nu ne-am gătit de luptă,
Ci ne-am pregătit de nuntă.
Deci, cu cinste, vă rugăm
Să veniţi şi dumneavoastră
Şi să cinstiţi nunta noastră !

Reîntorcîndu-se la Curţile Dorului, cu alai şi cu bucurie mare, pălăscaşii s-au dus şi la palatul miresei, de i-au cîntat, după datină, *brădarul* :

— *Tînărul nostru împărat*
De dimineaţă s-a sculat
Şi tare pe unul din noi l-a rugat
Să-i fie brădar,
Ca mîndru arţar.
Şi-am plecat
Cu murgu-nstrunat,
Cu paloşu-ntr-o mînă,
Cu bradu-n altă mînă

* Chemătorii.

Şi-am trecut văi,
Am ocolit pe după clăi,
Pe drumuri nebătute,
Prin ape nescăzute,
Ca să ajungem aici,
La împărăteasa mireasă.

Şi, îndreptîndu-se către Ileana, a mai rostit :

— ***Împărăteasă mireasă***
De împăratul nostru aleasă,
Bine te-am găsit sănătoasă.

Ileana a răspuns :

— ***Bine-ai venit sănătos,***
Ca un brad frumos !

Şi pălăscaşul a urmat :

— ***La faţa dumneavoastră mă-nchin***
Ca la o ramură de măslin
Şi vă aduc acest brad ***înalt***
De împăratul nostru-mbrăcat,
Să-l stăpîneşti voioasă,
Cu toată casa sănătoasă !

Au mai fost şi alte multe cîntece şi datini, bunăoară la ieşirea miresei din casă :

De trei ori pe după masă,
Să scoatem floarea din casă,
Să rămîie binele,
Să roiască-albinele.

S-au făcut jocurile pe drum cînd duceau mireasa la casa mirelui.

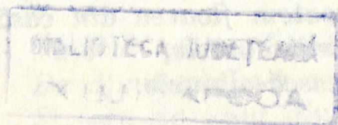
Toată lumea a cîntat laolaltă frumoasele cîntece „nuneasca“ şi „la începerea danţului“. După care, oaspeţii s-au aşezat la masă. A răsunat „închinarea paharului“, apoi lasă, pe urmă, tinereţea !...

În voia bună, în cîntecele lăutarilor, în hore şi în hohotele de rîs ale celor de faţă, s-a petrecut timp de trei săptămîni, trei luni, sau trei ani, nu se mai ţine minte bine.

Nunta a fost ca-n povești. Mireasa, într-o rochie albă, cu cunună de mărgăritar pe părul bălai, nu s-a dezlipit de brațul dragului său, care și el purta o haină bătută tot în mărgăritare, semnul curățici și cinstei.

Cînd s-a sfîrșit nunta, mireasa și-a luat ziua bună de la părinți, mulțumindu-le pentru tot ce făcuseră, înduraseră și nădăjduiseră în folosul ei. Pe tabla cea mare de la Curțile Dorului, numele lor — al ei și-al lui Făt-Frumos — în litere de aur, au rămas să strălucească de-a pururi. Alb-Împărat și împărăteasa lui i-au îmbiat pe Făt-Frumos și Ileana Cosinzeana să se urce pe tron și să împărățească în locul lor. Făt-Frumos n-a primit, zicînd că încă nu s-au terminat călătoriile lui în numele adevărului, al dragostei de oameni și-al păcii, pentru ca, îndepărtînd urîciunile și lucrurile strîmbe, măcar o parte din lume să fie frumoasă și dreaptă. Iar împăratul, curtenii și întreg poporul aflat de față au jurat că-i vor păstra și-i vor împlini întocmai cuvintele.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

(în ordine alfabetică)

Amzulescu I. Al. — *Balade populare românești*, București, 1964 ;

Andrei Al. — *Valori etice în basmul fantastic românesc*, București, 1979 ;

Bîrlea Ovidiu — *Mică enciclopedie a poveștilor românești*, Buc., 1976 ;

Blaga Lucian — *Antologie de poezie populară* (ediție îngrijită de George Ivașcu), Buc., 1966 ;

Coman Mihai — *Izvoare mitice*, Buc., 1980 ;

Constantinescu Mircea — *Triumful lui Făt-Frumos*, Buc., 1979 ;

Dorfles Gilo — *Estetica mitului*, Buc., 1975 ;

Eliade Mircea — *Aspecte ale mitului*, Buc., 1978 ;

Eliade Mircea — *Istoria credințelor și ideilor religioase*, Buc., 1981 ;

Fochi Adrian — *Datini și eresuri populare la sfîrșitul secolului al XIX-lea*, Buc., 1976 ;

Furtună D. — *Izvodiri din bătrîni*, Buc., 1973 ;

Gorovei Artur — *Literatura populară*, Buc., 1976 ;

Moanță I. (prefață de M. Beniuc) — *Nunta la români*, Buc., 1977 ;

Noica Constantin — *Creație și frumos în rostirea românească*, Buc., 1973 ;

Olinescu Marcel — *Mitologie românească*, Buc., 1944 ;

Papahagi Tache — *Mic dicționar folcloric*, Buc., 1979 ;

Șăineanu Lazăr — *Basmele românilor*, Buc., 1978 ;

Sbiera I. G. — *Povești și poezii populare românești*, Buc., 1971 ;

Șerb Ioan — *Flori alese din poezia populară*, Buc., 1960 ;

CUPRINS

Redactor : ADA FĂRTĂIŞ
Tehnoredactor : MIHAI BUJDEI

Apărut 1985. Format 70 × 100/16. Coli tipo 8,50.
Bun de tipar la 10 sept. 1984.
Editura Junimea, str. Gheorghi Dimitrov 1.
IAŞI – ROMÂNIA

Tiparul executat sub cd. nr. 125
la Întreprinderea poligrafică Iaşi,
str. 7 Noiembrie nr. 49
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA